

KONDOROS

INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA

Szerkesztette

Ditzendyné Frank Mariann

Az Integrált Településfejlesztési Stratégiát Kondoros Város Önkormányzata megbízásából készítette:

Programvezetők

Ditzendyné Frank Mariann

Szabó Ákos

Szakértők

Fabulya Edit

Fenyvesi Viktória

Tiszolczi Péter

Ditzendy Arisztid

Pál Daniella

Szabó Ákos

2016. november

További közreműködők: Kondoros Város
Önkormányzatának munkatársai

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalomjegyzék

1	BEVEZETÉS	8
2	HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ.....	9
2.1	TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK ÉS TÉRSÉGI KAPCSOLATOK, A VÁROS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN	9
2.1.1	A település térségi szerepe	9
2.1.2	A település vonzáskörzetének és funkciónak bemutatása, elemzése	10
2.2	TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	12
2.2.1	Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióhoz (OFTK)	12
2.2.2	Kapcsolódás Békés megye Területfejlesztési Konceptiójához és Programjához	13
2.2.3	Egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz való kapcsolódás	14
2.3	A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	14
2.3.1	Országos Területrendezési Terv (OTrT)	14
2.3.2	Békés Megye Területrendezési Terve.....	16
2.4	HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK.....	18
2.4.1	A hatályos településfejlesztési koncepció és Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai.....	18
2.5	TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEK	19
2.5.1	Hatályban lévő településrendezési eszközök.....	19
2.5.2	Hatályos településszerkezeti terv és leírása megállapításai, megvalósult elemei	19
2.6	A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA	20
2.6.1	A népesség főbb jellemzői	20
2.6.2	Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	30
2.6.3	Települési identitást erősítő tényezők	30
2.7	A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA.....	32
2.7.1	Humán közszolgáltatások	32
2.7.2	Esélyegyenlőség biztosítása	48
2.8	A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA.....	50
2.8.1	A település gazdasági súlya, szerepköre	52
2.8.2	A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői.....	52
2.8.3	A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések	58
2.8.4	A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők	59
2.8.5	Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat).....	60
2.9	AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZEI ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE.....	61
2.9.1	Költségvetés, vagyongazdálkodás, Gazdasági Program	61
2.9.2	Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere.....	63
2.9.3	Gazdaságfejlesztési tevékenység	64
2.9.4	Foglalkoztatáspolitikai	68
2.9.5	Lakás és helyiséggazdálkodás.....	68
2.9.6	Intézményfenntartás.....	70
2.9.7	Energiagazdálkodás.....	71
2.10	TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK	72
2.11	TÁJ ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA.....	73
2.11.1	Természeti adottságok	73
2.11.2	Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése	81
2.12	ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA	81
2.12.1	A települési zöldfelületi rendszer elemei	82
2.12.2	A zöldfelületi rendszer konfliktusai, problémái.....	83
2.13	AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA	83

STRATÉGIA

2.13.1	Önkormányzati tulajdonkataszter	83
2.13.2	Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	83
2.13.3	Az épített környezet értékei	83
2.14	KÖZLEKEDÉS	86
2.14.1	Hálózatok és hálózati kapcsolatok	86
2.14.2	Közúti közlekedés	87
2.14.3	Közösségi közlekedés	89
2.14.4	Kerékpáros közlekedés	90
2.14.5	Gyalogos közlekedés	90
2.15	TÉRSÉGI ÉS TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETVÉDELEM	90
2.15.1	Felszíni és felszín alatti vizek	91
2.15.2	Zaj- és rezgésterhelés	94
2.15.3	Sugárzásvédelem	95
2.16	KATASZTRÓFAVÉDELEM	95
2.16.1	Építésföldtani korlátok	95
2.16.2	Vízrajzi veszélyeztetettség	96
3	HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ	98
3.1	A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE	98
3.1.1	Településhálózati összefüggések	98
3.1.2	Terület- és településrendezés	98
3.1.3	Társadalom	98
3.1.4	Humán infrastruktúra és szolgáltatások	99
3.1.5	Gazdaság	99
3.1.6	Önkormányzati gazdálkodás, önkormányzati politikák	101
3.1.7	Táji és természeti adottságok, zöldfelületek	101
3.1.8	Épített környezet	102
3.1.9	Közlekedés	102
3.1.10	Közművek, energiahatékonyság és klímaturatosság	103
3.2	KONDOROS HELYZETÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE	103
4	HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	106
4.1	HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE	106
4.1.1	A folyamatok értékelése	106
4.1.2	A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése - SWOT elemzés	107
4.1.3	A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei	111
4.2	ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK	112
4.2.1	A településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása	112
4.2.2	Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása, helyzetelemzése	113
5	MELLÉKLETEK	115

Táblázatjegyzék

1. TÁBLÁZAT: A SZARVASI JÁRÁS TELEPÜLÉSEI (2015)	10
2. TÁBLÁZAT: OTTHONÁT NAPI GYAKORISÁGGAL ELHAGYÓK SZÁMA A MEGYESZÉKHelyEN ÉS A JÁRÁSI SZÉKHelyEN, VALAMINT KONDOROSON ÉS VONZÁSKÖRZETÉBEN	11
3. TÁBLÁZAT: KONDOROSON ÉS A KÖRNYEZŐ TELEPÜLÉSEKEN ELÉRHETŐ SZOLGÁLTATÁSOK	12
4. TÁBLÁZAT: ORSZÁGOS ÖVEZETI ÉRINTETTSÉG VIZSGÁLATA KONDOROSON	15
5. TÁBLÁZAT: MEGYEI TERÜLETRENDEZÉSI TERV VONATKOZÓ TERÜLETFELHASZNÁLÁSI KATEGÓRIÁI KONDOROSRA	16
6. TÁBLÁZAT: MEGYEI ÖVEZETEK ÁLTALI ÉRINTETTSÉG	17
7. TÁBLÁZAT: A NÉPESSÉGSZÁM VÁLTOZÁSA 2001-2011	21
8. TÁBLÁZAT: KONDOROS NÉPMOZGALMI ADATAI (2005-2014)	22
9. TÁBLÁZAT: KONDOROS LAKOSSÁGA ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT MEGYEI ÉS ORSZÁGOS ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN A 7 ÉVES ÉS IDŐSEBB NÉPESSÉGNél (2001, 2011)	24
10. TÁBLÁZAT: A NÉPESSÉG GAZDASÁGI AKTIVITÁSA KONDOROSON (2011)	25
11. TÁBLÁZAT: HÁZTARTÁSOK, CSALÁDOK ÉLETKÖRÜLMÉNYEI KONDOROSON	27
12. TÁBLÁZAT: LAKÁSOK ÉS LAKOTT ÜDÜLŐK ÉPÍTÉSI ÉV SZERINT KONDOROSON (2011)	28
13. TÁBLÁZAT: A BŰNCSELEKMÉNYEK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA KONDOROS TERÜLETÉN 2015-BEN	30
14. TÁBLÁZAT: A CIVIL SZERVEZETEK TÁMOGATÁSÁNAK STATISZTIKÁJA 2012-2016	32
15. TÁBLÁZAT: KONDOROS ÓVODAI INTÉZMÉNYEINEK LEGFONTOSABB STATISZTIKAI ADATAI (2015/2016 TANÉV)	34
16. TÁBLÁZAT: KONDOROS ÓVODAI INTÉZMÉNYEIBEN A FŐBB STATISZTIKAI ADATOK ALAKULÁSA	34
17. TÁBLÁZAT: KONDOROS ÓVODÁJÁBAN MEGVALÓSULT BERUHÁZÁSOK 2007 ÉS 2015 KÖZÖTT	35
18. TÁBLÁZAT: PROBLÉMÁK AZ INFRASTRUKTÚRÁBAN, LEGFONTOSABB FEJLESZTÉSI IGÉNYEK AZ ÓVODÁBAN	35
19. TÁBLÁZAT: KONDOROS ÁLTALÁNOS ISKOLAI INTÉZMÉNYEINEK LEGFONTOSABB ADATAI (2015/2016 TANÉV)	36
20. TÁBLÁZAT: KONDOROS ÁLTALÁNOS ISKOLÁJÁBAN A FŐBB STATISZTIKAI ADATOK ALAKULÁSA	36
21. TÁBLÁZAT: KONDOROS ÁLTALÁNOS ISKOLÁJÁBAN MEGVALÓSULT BERUHÁZÁSOK 2007-2015 KÖZÖTT	37
22. TÁBLÁZAT: KONDOROSON MEGVALÓSULT SZOCIÁLIS FEJLESZTÉSEK 2007-2016 KÖZÖTT	43
23. TÁBLÁZAT: LEGFONTOSABB FEJLESZTÉSI IGÉNYEK A SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEKBEN	43
24. TÁBLÁZAT: KONDOROSON MEGVALÓSULT SPORTFEJLESZTÉSEK 2007-2016 KÖZÖTT	47
25. TÁBLÁZAT: A VÁROS KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SPORT INFRASTRUKTÚRÁJÁNAK JELLEMZŐI	47
26. TÁBLÁZAT: A MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK SZÁMA KONDOROSON (2012)	51
27. TÁBLÁZAT: KONDOROS MUNKANÉLKÜLISÉGI ADATAI	53
28. TÁBLÁZAT: MUNKANÉLKÜLIEK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA KONDOROSON	53
29. TÁBLÁZAT: A NYILVÁNTARTOTT ÁLLÁSKERESŐK MUNKAKÉPES KORÚ NÉPESSÉGHEZ VISZONYÍTOTT ARÁNYA, 2013. JÚNIUS	54
30. TÁBLÁZAT: REGISZTRÁLT ŐSTERMELŐK SZÁMA KONDOROSON	55
31. TÁBLÁZAT: A KÖLTSÉGVETÉS BEVÉTELI TÉTELEINEK ALAKULÁSA (EFT)	61
32. TÁBLÁZAT: KONDOROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK VAGYONSZERKEZETE	62
33. TÁBLÁZAT: A VÁROS GAZDASÁGFEJLESZTÉSI PROJEKTJEI 2007-2014 KÖZÖTT	64
34. TÁBLÁZAT: VÁROSI TULAJDONÚ SZERVEZETEK (2015)	66
35. TÁBLÁZAT: KONDOROS VÁROS ÖNKORMÁNYZATA ÉS KARDOS KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA KÖZHASZNÚ TÁRSASÁGOKBAN VALÓ TAGSÁGA	67
36. TÁBLÁZAT: A KÖZFoglalkoztatás száma KONDOROSON 2015-BEN	68
37. TÁBLÁZAT: SZOCIÁLIS BÉRLAKÁSOK JELLEMZŐI KONDOROSON	68
38. TÁBLÁZAT: A Lakásfenntartási támogatás idősoros adatai KONDOROSON, 2015	69
39. TÁBLÁZAT: Az önkormányzati tulajdonú intézmények fenntartási és működtetési költségei KONDOROSON, E FT	70

STRATÉGIA

40. TÁBLÁZAT: AZ ÖNKORMÁNYZATI FENNTARTÁSÚ INTÉZMÉNYEK MŰKÖDTETÉSI KÖLTSÉGEI KONDOROSON.....	70
41. TÁBLÁZAT: AZ ÖNKORMÁNYZATI KÖZNEVELÉSI INTÉZMÉNYEK MŰKÖDTETÉSI KÖLTSÉGEI KONDOROSON	71
42. TÁBLÁZAT: KONDOROS VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK ENERGIAHATÉKONYSÁGI FEJLESZTÉSEI 2007-2014 KÖZÖTT	71
43. TÁBLÁZAT: A TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI FELADATOKAT ELLÁTÓ SZERVEZETEK KONDOROSON	72
44. TÁBLÁZAT: ZÖLD TERÜLETEK NAGYSÁGA A TELEPÜLÉSEN, M2	82
45. TÁBLÁZAT: ÖSSZEHASONLÍTÓ NÉPESSÉGI ADATOK, 2011	103
46. TÁBLÁZAT: ÖSSZEHASONLÍTÓ MUNKAERŐ-PIACI ADATOK, 2015	103
47. TÁBLÁZAT: ÖSSZEHASONLÍTÓ GAZDASÁGI ADATOK, 2015	104
48. TÁBLÁZAT: ÖSSZEHASONLÍTÓ EGÉSZSÉGÜGYI ÉS SZOCIÁLIS ADATOK, 2015.....	104
49. TÁBLÁZAT: ÖSSZEHASONLÍTÓ OKTATÁSI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI ADATOK, 2011.....	105
50. TÁBLÁZAT: KONDOROS SZERVEZETI TERVÉNEK MÓDOSÍTÁSAI 2012-2015 KÖZÖTT	111
51. TÁBLÁZAT: CIVIL SZERVEZETEK A VÁROSBAN (2016. ÉVI ADATOK SZERINT).....	115
52. TÁBLÁZAT: JELENTŐSEBB GAZDASÁGI CÉLÚ TÁMOGATÁSOK (2007-2016) KONDOROSON	116
53. TÁBLÁZAT: A PÉNZBELI ÉS TERMÉSZETBEN NYÚJTOTT ELLÁTÁSOK FŐ ADATAI KONDOROSON.....	117
54. TÁBLÁZAT: KONDOROS ÖNKORMÁNYZAT RÉSZESEDESEI VÁLLALKOZÁSOKBAN ÉS EGYÉB SZERVEZETEKBEN	118
55. TÁBLÁZAT: KONDOROSI VENDÉGLÁTÓIPARI EGYSÉGEK.....	119

Ábrajegyzék

1. ÁBRA: A LAKÓNÉPESSÉG VÁLTOZÁSA KONDOROSON	21
2. ÁBRA: TERMÉSZETES SZAPORODÁS, FOGYÁS (EZRELÉK).....	22
3. ÁBRA: VÁNDORLÁSI EGYENLEG (EZRELÉK).....	23
4. ÁBRA: A LAKÓNÉPESSÉG KORÖSSZETÉTELE 2001, 2011	23
5. ÁBRA: A NYILVÁNTARTOTT ÁLLÁSKERESŐK IDŐSOROS ADATAI KONDOROSON 2000-2015 KÖZÖTT	25
6. ÁBRA: FOGLALKOZTATOTTAK, FOGLALKOZÁSI FŐCSOPORTOK SZERINT 2011-BEN KONDOROSON.....	26
7. ÁBRA: EGY LAKOSRA JUTÓ NETTÓ BELFÖLDI 8. ÁBRA: SZÁZ LAKOSRA JUTÓ ADÓFIZETŐK SZÁMA, FŐ	27
9. ÁBRA: ÖSSZES BŰNCSELEKMÉNY SZÁMA KONDOROSON (DB) 2010-2015	29
10. ÁBRA: REGISZTRÁLT BŰNCSELEKMÉNYEK SZÁMA, EZER LAKOSRA (DB) 2002-2013.....	29
11. ÁBRA: MŰKÖDŐ BÖLCSŐDEI FÉRŐHELYEK SZÁMA (DB).....	33
12. ÁBRA: EGY MŰKÖDŐ BÖLCSŐDEI FÉRŐHELYRE JUTÓ 0-2 ÉVESEK SZÁMA (FŐ) A 0-2 ÉVES ÁLLANDÓ NÉPESSÉG SZÁMA EGY MŰKÖDŐ BÖLCSŐDEI FÉRŐHELYRE VETÍTVE.....	33
13. ÁBRA: A HÁZIORVOSOK BETEGFORGALMA, EZER LAKOSRA (FŐ).....	38
14. ÁBRA: AZ INTÉZMÉNY SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE.....	39
15. ÁBRA: FELHASZNÁLT SEGÉLYEK ÖSSZEGE (MFT) TERÜLETEK SZERINT.....	42
16. ÁBRA: TÁMOGATÁSBAN RÉSZESÜLTEK SZÁMA (FŐ) TERÜLETEK SZERINT	42
17. ÁBRA: REGISZTRÁLT GAZDASÁGI VÁLLALKOZÁSOK SZÁMA EZER LAKOSRA, 2010-IG (DB)	50
18. ÁBRA: MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK SZÁMA (2010-2014)	51
19. ÁBRA: EGY LAKOSRA JUTÓ BRUTTÓ HOZZÁADOTT ÉRTÉK IDŐSOROS ÉRTÉKEI (EFT).....	52
20. ÁBRA: ÉPÍTETT LAKÁSOK SZÁZALÉKA AZ ÉVES LAKÁSÁLLOMÁNY SZÁZALÉKÁBAN.....	60
21. ÁBRA: AZ EGY LAKOSRA JUTÓ ZÖLDTERÜLET NAGYSÁGA, M2	82
22. ÁBRA: MOTORIZÁCIÓ ALAKULÁSA SZÁZ LAKOSRA JUTÓ SZEMÉLYGÉPKOCSIK SZÁMA (DB).....	89

Térképjegyzék

1. TÉRKÉP: KONDOROS MEGKÖZELÍTHETŐSÉGE KÖZÚTON	9
2. TÉRKÉP: A SZARVASI JÁRÁS TELEPÜLÉSEI, A SZARVASI JÁRÁSI HIVATAL ILLETŐSÉGI TERÜLETE.....	10
3. TÉRKÉP: VIDÉKI TÉRSÉGEK MAGYARORSZÁGON, 2014.....	13
4. TÉRKÉP: KONDOROS AZ ORSZÁGOS TERÜLETRENDEZÉSI TERVBEN (2014)	15
5. TÉRKÉP: KONDOROS A MEGYEI TERÜLETRENDEZÉSI TERVBEN (2014)	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
6. TÉRKÉP: KONDOROST ÉRINTŐ ÖVEZETEK BESOROLÁSA.....	16
7. TÉRKÉP: RÉSZLET MAGYARORSZÁG TÉRKÉPÉRŐL, KONDOROS MEGJELÖLÉSÉVEL	73
8. TÉRKÉP: KONDOROS ÉS KÖRNYÉKÉNEK VÍZRAJZA	75
9. TÉRKÉP: KONDOROS ÉS KÖRNYÉKÉNEK TÉRKÉPE – MÁSODIK KATONAI FELMÉRÉS 1806-1869.....	76
10. TÉRKÉP: KONDOROS ÉS KÖRNYÉKÉNEK TÉRKÉPE - CORINE	77
11. TÉRKÉP: NATURA 2000 TERÜLETEK KONDOROS KÖRNYÉKÉN.....	80
12. TÉRKÉP: NEMZETI ÖKOLÓGIA HÁLÓZAT ELEMEI KONDOROS KÖRNYÉKÉN	80
13. TÉRKÉP: KONDOROS KÖRNYEZETÉNEK ORSZÁGOS JELENTŐSÉGŰ FŐ ÚTJAI.....	87
14. TÉRKÉP: KONDOROS VÁROSI KÖZÚTHÁLÓZATA	88
15. TÉRKÉP: SZEMÉLYI SÉRÜLÉSES KÖZÚTI KÖZLEKEDÉSI BALESETEK	88
16. TÉRKÉP: KONDOROS ÉS KÖRNYÉKÉNEK FELSZÍN ALATTI VÍZMINŐSÉGVÉDELMI TERÜLETEK BESOROLÁS TÉRKÉPE	92
17. TÉRKÉP: A FÖLDRENGÉSEK TERÜLETI ELOSZLÁSA MAGYARORSZÁGON.....	96
18. TÉRKÉP: MAGYARORSZÁG BELVÍZZEL VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEI	97
19. TÉRKÉP: KONDOROS VÁROSRÉSZEINEK LEHATÁROLÁSA.....	113
20. TÉRKÉP: KONDOROS SZEGREGÁTUM ÁTTEKINTŐ TÉRKÉP	114

1 Bevezetés

A tervezés kereteit alapvetően a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet szabja meg, amely rendelet szabályozza az ITS-en túl a településfejlesztési koncepciók készítésének főbb szempontjait is. A hivatkozott kormányrendelet mellett ennek megfelelően a tervezés során ezért figyelembe vételre kerültek a pályázati felhívásban, a felhíváshoz mellékelt tervezési segédletben, valamint a Városfejlesztési Kézikönyvben és azok mellékleteiben foglaltak. Természetesen, áttekintésre kerültek az EU-s és a hazai szakpolitikák, tervezési keretek és dokumentumok, illetve a releváns városi stratégiák, koncepciók és tervek is. A tervezés során az alábbi két részdokumentum készül el:

- Megalapozó Vizsgálat
- Integrált Településfejlesztési Stratégia

Az ITS célja, hogy a stratégiai tervezés eszközeivel segítse elő az elkövetkező 6-8 év városfejlesztési tevékenységeinek eredményességét. A tervezési munka, a stratégia akkor tekinthető eredményesnek, ha hozzájárul ahhoz, hogy

- a település összességében a lehető legnagyobb mértékben használja ki fejlődési potenciálját a 2014-2020 közötti időszakban;
- azt a lehető legnagyobb mértékben tudják támogatni az EU Strukturális és Beruházási alapjainak forrásai, amelyekkel a város optimálisan képes kihasználni az EU 2014 -2020 közötti időszakának fejlesztési lehetőségeit;
- a stratégiába foglalt tevékenységek (projektek) jelentős része megvalósul a 2016. évet követő időszakban;
- az ITS a város működésének különböző szereplői közti kommunikáció eszközévé válik, s így céljai és projektjei széles körű támogatást élveznek a város társadalmi és gazdasági szereplőinek körében,
- hozzájárul ahhoz, hogy a városban folyó egyes fejlesztési tevékenységek – függetlenül azok finanszírozási forrásaitól, illetve támogatott szervezeteitől - egymással térben és időben összehangoltan valósuljanak meg, erősítve ezzel az egyes fejlesztési célú beavatkozások hatását;
- a közsféra fejlesztései mellett ösztönzi a magánszféra befektetéseit is.

Jelen kötet a Megalapozó Vizsgálatot tartalmazza, amely a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően három fő részből áll: helyzetfeltárás, helyzetelemzés és helyzetértékelés. A Megalapozó Vizsgálat célja, hogy megfelelő és valós kiinduló alapot szolgáltatson a koncepció és az ITS megalkotásához annak érdekében, hogy a koncepció és a stratégia céljai és intézkedései reálisan kerüljenek megfogalmazásra, valamint a tényleges szükségletekre reagáljanak. A helyzetfeltáró, elemző és értékelő munkarészek elkészítésekor a KSH adatai mellett (elsősorban a 2011. évi népszámlálás adataira támaszkodva) aktívan felhasználásra kerültek az önkormányzati adatbázisok, a közösségi tervezés alkalmainak eredményei, az interjúk és helyszíni adatgyűjtés dokumentumai, valamint a településrészek és szegregátumok esetében a KSH külön adatszolgáltatása. .

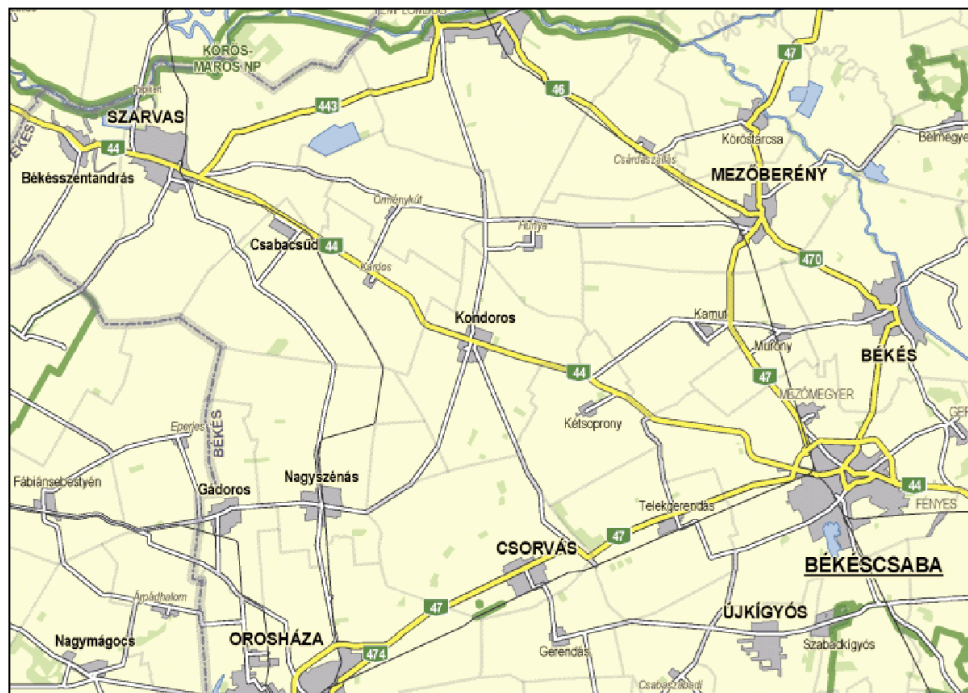
2 Helyzetfeltáró munkarész

2.1 Településhálózati összefüggések és térségi kapcsolatok, a város helye a településhálózatban

2.1.1 A település térségi szerepe

Kondoros város a Dél-alföldi Régióban, Békés megye közép-nyugati részén a Szarvasi járásban található. A település a Maros-Körös közében, a Békés-Csanádi löszhát Békés-hát nevű tájegységén helyezkedik el. Közúton a fővárostól 185, Szarvastól 22, Békéscsabától 26, Orosházától pedig 28 km-re, a Szarvas-Békéscsaba-Gyomaendrőd-Orosháza városok alkotta négyszög középpontjában, a 44-es főútvonal mentén fekszik. A megyeszékhely, illetve a járási központ az említett 44-es főúton gyorsan elérhető, de az 1893-ban kiépített Kisszénás-Kondoros vasúti szárnyon a személyszállítás 2009 óta szünetel.

1. térkép: Kondoros megközelíthetősége közúton

Forrás: TeIR

A 44-es főúton közel egyforma idő alatt érhető el a járási és a megyeszékhely is. Ennek egyik következménye, hogy a településnek már gyengébb a kapcsolata Szarvassal, miközben erőteljesen érezhető Békéscsaba gazdasági és kulturális vonzása.

Békés megye városi gerincét a három nagy múltú város alkotja, a központi fekvésű megyeszékhely Békéscsaba, a régi megyeszékhely Gyula, és a közép-békési település-együttes másik pólusát jelentő Szarvas. Orosháza 1946-ban, Békés 1973-ban vált várossá. 1990-ig hét, 2010-ig újabb további hét békés megyei település emelkedett városi rangúvá Kondoros 2013-ban kapott városi rangot, mivel nem rendelkezik ugyan országos és regionális szerepkörrel, de mikrotérségi szereppel bír. A település annak ellenére, hogy nem járásközpont, rendelkezik olyan fejlett

infrastruktúrával, amely a környező településeket is kiszolgálja. A funkciók az 1.1.2-es fejezetben kerülnek bővebb bemutatásra. A Szarvasi járás lakóinak közel hatoda él Kondoroson.

1. táblázat: A Szarvasi járás települései (2015)

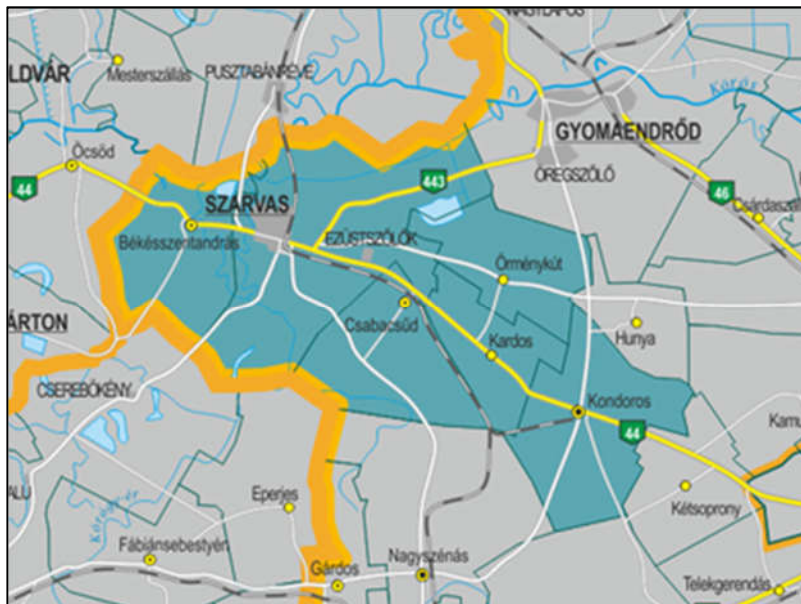
Település	jogállás	terület (Ha)	népesség (fő)
Szarvas	járasszékhely, város	16 157	16 275
Kondoros	város	8 184	4 997
Békésszentandrás	nagyközség	7 745	3 608
Csabacsúd	nagyközség	6 685	1 764
Kardos	község	4 279	632
Örménykút	község	5 456	362

Forrás: KSH, Közigazgatási helységnévkönyv 2015

2.1.2 A település vonzáskörzetének és funkciónak bemutatása, elemzése

2013. január 1-től átszerveződött Magyarország közigazgatása. A parlament 2012. június 25-i döntésével elfogadta a 2012. évi CXIII. törvényt a járások kialakításáról. A közigazgatás alapegysége a települési önkormányzat mellett a járás lett. A közigazgatási reform hatására 9 járás jött létre Békés megye területén a következő központokkal: Békéscsaba, Békés, Gyomaendrőd, Gyula, Mezőkovácsháza, Orosháza, Sarkad, Szarvas, Szaghalom. A Szarvasi járásnak a járásközponton kívül egyetlen városi rangú települése Kondoros.

2. térkép: A Szarvasi járás települései, a Szarvasi Járási Hivatal illetőségi területe

Forrás: Járások Információs Portálja

Kondoros városának mikrotérségi központi szerepe, egyes intézményeinek vonzáskörzete túlnyúlik a Szarvasi járás határain. Kondoros a szomszédos települések közül elsősorban Hunyára, Kardosra, Kétsopronya, Örménykútra van hatással. Az említett települések közül 2008 óta Kardos Kondorossal egy körjegyzőséget alkot, ahol a hivatalos teendőket Kondoros város jegyzője látja el. Emellett a kardosi diákok közös intézményfenntartó társulás keretében a kondorosi Petőfi István

STRATÉGIA

Általános Iskola, Diákotthon és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tanulói, a kardosi óvodás korúak pedig a Kondorosi Többsincs Óvoda és Bölcsőde intézményében kapnak ellátást.

A város határainak illetékességén túlmutató tevékenységet egyedül Kondoros Város Önkormányzata végez.

A város nagyságához mérten itt koncentrálódik a humán közszolgáltatási rendszer is, ami megfelelően működik, adekvát, a városon túlnyúló **kulturális, oktatási-nevelési, hitéleti és egyéb társadalmi, közösségi szolgáltatási** lehetőségekkel:

- Kondorosi Petőfi István Általános Iskola, Diákotthon és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
- Kondorosi Többsincs Óvoda és Bölcsőde
- Dérczy Ferenc Könyvtár és Közművelődési Intézmény
- Körös-szögi Kistérség Szociális és Gyermekjóléti Intézmény Idősek Klubja

A városban található egyéb a **szabadidő eltöltését, rekreációt biztosító lehetőségek**:

- Magyar-Szlovák Táj és Alkotóház
- 46 civil szervezet (sport, kulturális, települési, oktatási, stb.)
- éttermek, cukrászdák, sörözők, kiskereskedelmi üzletek

A város elsősorban a közigazgatási, kulturális és szabadidős szolgáltatásaival képes vonzerőt gyakorolni a környező településekre. Foglalkoztatási szempontból kevésbé, sőt a helyi munkaerőre a megyeszékhely és a járási székhely fokozatosan erősödő elszívó hatása érzékelhető. A 2. táblázatból látható, hogy Békéscsaba és Szarvas együttesen jóval tízezer feletti más településről bejárót foglalkoztat. A két település munkaerőt elszívó hatása Kondoroson is egyre erőteljesebben érezhető. Kondoroson a naponta ingázók aránya 2001-ben még csak 33,8 százalék volt, azonban 2011-re 40,1 százalékra növekedett. Igaz 2011-ben Kondoros is foglalkoztatott 136 más településről bejáró munkavállalót, de számuk ebben az évben is eltörpült a 815 más településen munkát vállaló kondorosi mellett.

2. táblázat: Otthonát napi gyakorisággal elhagyók száma a megyeszékhelyen és a járási székhelyen, valamint Kondoroson és vonzáskörzetében

Település	Helyben lakó és helyben dolgozó foglalkoztatottak száma/aránya	A más településre dolgozni járók száma/aránya	Naponta bejáró foglalkoztatottak száma/aránya	Helyben foglalkoztatottak száma
Békéscsaba	21 714	2 719	9 213	30 927
Szarvas	5 768	774	2 035	7 803
Kondoros	1 219	815	136	1 355
Kardos	71	169	12	83
Hunya	159	60	85	244
Kétsoprony	269	249	42	311
Örménykút	85	52	165	250

Forrás: KSH

A térség településeinek tervezett fejlesztései esetében célszerű különbséget tenni a járás és a tágabb térség városi települései között, Kondoros és Kondoros környéke között. A járási és megyeszékhely célja a vonzáskörzetét kiterjeszteni Kondorosra és környékére is, amely törekvés,

különösen a foglalkoztatás területén sikeresnek mondható. Mindazonáltal az élet számos területén egyes közgazdasági funkciók esetében, oktatásban, kulturális sport és szabadidő tevékenységekben Kondoros vonzást gyakorol a környékbeli településekre, és infrastruktúrája képes kiszolgálni a környező települések lakosainak igényeit is. Egyik központi jellegű településnek sem érdeke a pontszerű, elszigetelt, a környező települések rovására megvalósuló fejlődés, hiszen, ha nagy a fejlettségbeli kontraszt a központ és környéke között, az negatívan befolyásolhatja a térség egészének gazdasági-társadalmi fejlődését. Az alábbi összehasonlítás a fennálló munkamegosztást mutatja Kondoros és a vonzáskörzetébe tartozó települések között. A kapcsolatrendszer jól ábrázolja a város és a környező települések közötti szoros és részleteiben is pontosan meghatározható egymásra utaltságot, amelynek alapja az erősségeket építeni és a gyengeségeket megszüntetni kívánó gondolkodásmód és a funkciók ésszerű megosztása.

3. táblázat: Kondoroson és a környező településeken elérhető szolgáltatások

Kondoros, mint körjegyzőség által nyújtott tényleges és lehetséges szolgáltatások	A környező települések által nyújtott tényleges és lehetséges szolgáltatások
Közigazgatás Egészségügy, alapellátás Bölcsőde, óvoda Alapfokú oktatás Kiskereskedelmi szolgáltatások Üzleti és pénzügyi szolgáltatások Kommunális szolgáltatások Szabadidő és sport lehetőségek Kulturális lehetőségek	Munkaerő Rekreációs tevékenység Lakóterület Mezőgazdasági termékek Közszolgáltatások

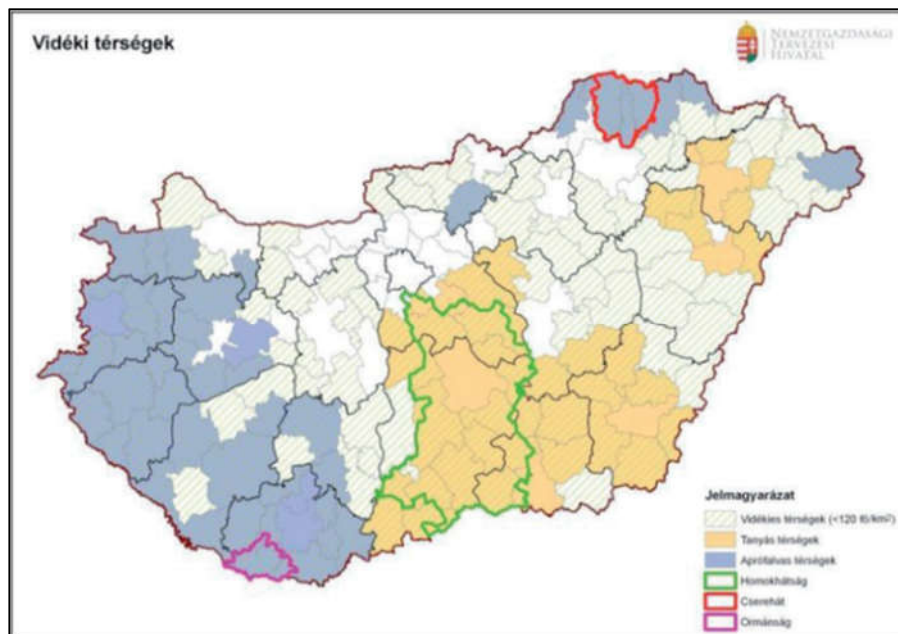
Forrás: Kondoros Város Önkormányzata

2.2 Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

2.2.1 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepcióhoz (OFTK)

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepciót 2014. január 3-án fogadta el az Országgyűlés, Nemzeti Fejlesztés 2030 címmel. Ez a dokumentum alapvetően nem tartalmaz „megye-specifikus” megállapításokat. A fenti szakpolitikai keretekbe illeszkedően a dokumentum kijelöli vidéki térségeket. A vidéki térségek lehatárolására több módszertan létezik, az általánosan használt Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) lehatárolás szerint a 120 fő/km² népsűrűség alatti térségeket tekintjük vidéki térségnek. A tervezési-statisztikai szerepen túl ennek jelentősége az uniós vidékfejlesztési támogatások célterületeinek kijelölésében van. A Szarvasi járás is ebbe a kategóriába tartozik. Ezen túlmenően az OFTK a térséget jellegzetes településszerkezete miatt a tanyás térség kategóriába is sorolja.

3. térkép: Vidéki térségek Magyarországon, 2014

Forrás: OFTK

Az OFTK **vidékpolitikai jövőképe** a következő: Gazdasági funkciójukban megerősödött, a működő és fejlődő helyi gazdaságra, benne az európai többfunkciós, ökoszociális funkciókat (tájfenntartás, természeti erőforrások és biodiverzitás megőrzése, népességmegtartás és foglalkoztatás) teljesítő, jó minőségű, egészséges élelmiszereket előállító mezőgazdaságra és azzal szoros kapcsolatban lévő élelmiszer-feldolgozásra épülő, közösségeiben megújult, a helyben lakóknak perspektívát nyújtó, minőségi életfeltételeket biztosító vidéki települések és térségek.

2.2.2 Kapcsolódás Békés megye Területfejlesztési Kon koncepciójához és Programjához

Békés Megyei Önkormányzat Közgyűlése 2014. február 14-én, a 3/2014. (II.14.) KGY sz. határozatában elfogadta a Békés Megyei Területfejlesztési Kon koncepciót. A koncepció foglalja össze a megye fejlesztési elképzeléseit a 2014-2020 fejlesztési ciklusra. A koncepció hosszú távú célokat fogalmaz meg; illeszkedik az Európai Unió „Európa 2020” fejlesztési célokhoz, valamint a Magyarország Kormánya 2020-ig szóló tervezési irányelvekhez; az ágazati szemlélet helyett integrált megoldásokat vázol fel.

1. A fenti dokumentum a következő megyei stratégiai célokat fogalmazza meg:
2. versenyképességet javító-, értékalapú-, horizontális gazdaságfejlesztés
3. térségspecifikus brandek fejlesztése a megye periferiális helyzetű településein
4. társadalmi- gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és periferiális települései között
5. természeti és épített értékek, szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó innovatív és fenntartható továbbfejlesztése

Kondoros vonatkozásában az **első, második és negyedik cél releváns**, ezek teljesüléséhez tud a város hozzájárulni.

Békés megye 2014-2020-as időszakra vonatkozó fejlesztési prioritásait a megyei területfejlesztési koncepció az alábbiak szerint fogalmazza meg:

- gazdasági struktúra megújítása
- megye térszerkezetének továbbfejlesztése
- fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése
- emberi erőforrásfejlesztés

A város mindegyik prioritás elérésében szerepet tud vállalni.

2.2.3 Egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz való kapcsolódás

Békés megye szakképzés-fejlesztési koncepciója

Békés megyében 2013-ban készült el a megye szakképzési koncepciója, melyet 2015-ben vizsgáltak felül. A koncepció célja, hogy olyan szakképzés fejlesztési célokat és elveket határozzon meg, melyek alkalmasak a munkaerő-piac igényeinek megfelelő szakmaszerkezet és megyei szakképzési rendszer kialakítására. Általános célja, hogy elősegítse Békés megye foglalkoztatási szintjének emelését, javítsa a megye társadalmának életkilátásait.

A Békés megye szakképzés-fejlesztési koncepciójának megfogalmazott stratégiai célok a következők:

- a foglalkoztatás elősegítése
- Békés megye gazdasági igényeinek megfelelő szakképzett munkaerő biztosítása
- a jövő generációk életkilátásainak javítása
- a társadalmi különbségek csökkentése az egész életen át tartó tanulás elvének szem előtt tartásával

Kondoros város az adottságainál fogva mindegyik stratégiai cél eléréséhez hozzá tud járulni.

2.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

2.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT)

A jelenleg figyelembe veendő magasabb szintű területrendezési terv a 2003. évi XXVI. törvénnyel jóváhagyott többször (legutóbb: 2013. évi CCXXIX. tv.-el) módosított Országos Területrendezési Terv (OTrT tv.), valamint a 15/2005. (X.7.) megyei önkormányzati rendelettel jóváhagyott Békés Megyei Területrendezési Terv (BMTrT).

Az Országos Területrendezési Terv célja, hogy meghatározza az ország egyes térségei terület-felhasználásának feltételeit, a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve erőforrások védelmére. A 2003. évi XXVI. törvény települést érintő elhatározásait Kondorosra vonatkozóan az alábbi térkép mutatja.

4. térkép: Kondoros az Országos Területrendezési Tervben (2014)

Forrás: OTTrT

A települést érintő **országos jelentőségű műszaki infrastruktúra hálózatok:**

- gyorsforgalmi út
- főút
- országos jelentőségű csatorna
- 400 kV-os átvitel hálózat távvezetékkeleme: Szolnok-Mezőtúr-Békéscsaba

Országos terület-felhasználási kategóriák közül a települést az alábbiak érintik:

- mezőgazdasági térség (a település nagy része)
- települési térség
- vízgazdálkodási térség

4. táblázat: Országos Övezeti érintettség vizsgálata Kondoroson

Ssz.	Övezetek megnevezése	Település érintettsége
1.	Országos ökológiai hálózat övezete	Érinti
2.	Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete	Érinti
3.	Jó termőhelyi adottságú szántóterület övezete	Érinti
4.	Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete	Érinti
5.	Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete	Nem érinti
6.	Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete	Nem érinti
7.	Országos vízminőség-védelmi terület övezete	Érinti
8.	Nagyvízi meder területének övezete, Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók területének övezete	Nem érinti

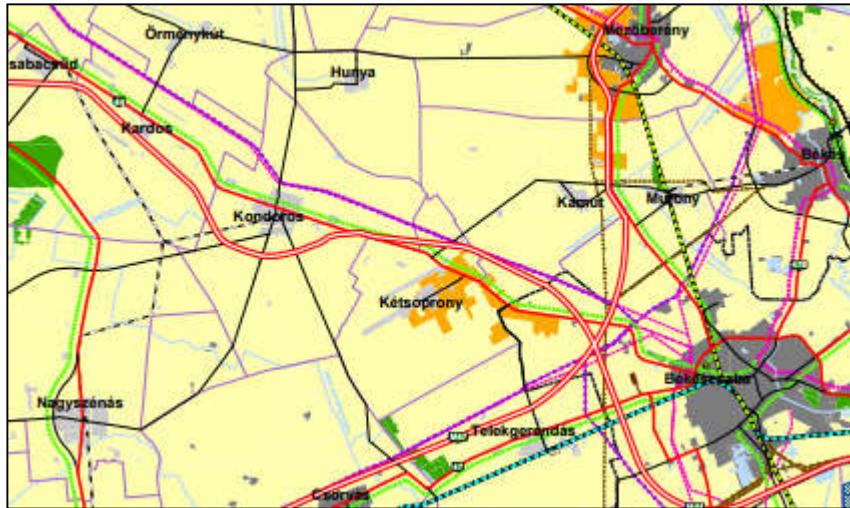
9.	Kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezete	Nem érinti
----	---	------------

Forrás:OTrT

2.3.2 Békés Megye Területrendezési Terve

A Békés Megyei Területrendezési Terv települést érintő tervei:

5. térkép: Kondoros a megyei területrendezési tervben (2014)

Forrás: BMTrT – A megye térségi szerkezeti terve

A települést érintő műszaki infrastruktúra hálózatok:

- gyorsforgalmi út
- főút
- térségi jelentőségű mellékút
- vasúti mellékvonal
- kerékpárút
- energiahálózatok

5. táblázat: Megyei Területrendezési Terv vonatkozó területfelhasználási kategóriái Kondorosra

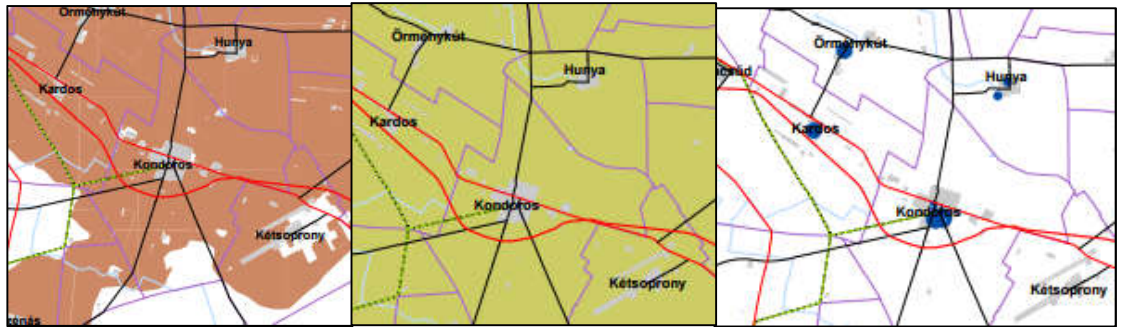
Térségi övezetek megnevezése	Övezeti érintettség	MTrT szerinti terület (ha)
Települési térség	475,97 hektár	5,82 %
Mezőgazdasági térség	7697,91 hektár	94,06 %
Vízgazdálkodási térség	10,11 hektár	0,12 %
Közig. terület a megyei területrendezési tervben:	8183,99 hektár	100,00 %

Forrás: BmTrT

Kondoros Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

A Békés Megyei Területrendezési Terv térségi övezetei besorolás:

6. térkép: Kondorost érintő övezetek besorolása

Forrás: BmTrT

6. táblázat: Megyei övezetek általi érintettség

Országos és megyei övezetek megnevezése	Övezeti érintettség
Nagyvízi meder övezete, rendszeresen belvízjárta terület övezete	Nem érinti
Együtt tervezhető térségek övezete	Nem érinti
Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete	Nem érinti
Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területének övezete	Nem érinti
Országos ökológiai hálózat – ökológiai folyosó	Nem érinti
Magterület övezete, ökológiai folyosó övezete, puffer terület övezete	Nem érinti
Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete	Érinti
Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete, erdőtelepítésre alkalmas terület övezete	Nem érinti
Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete	Érinti
Szélerózióknak kitett terület övezete	Érinti
Történelmi települési terület övezete	Nem érinti
Világörökség és világörökség-várományos terület övezete	Nem érinti
Térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezete	Nem érinti
Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete, térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete	Nem érinti

Térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete	Nem érinti
Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezete	Nem érinti
Földtani veszélyforrás területének övezete	Nem érinti

Forrás: BMTrT

Kondoros szomszédos települései közül az alábbi települések szerkezeti terveiben jelennek meg Kondorost is érintő elhatározások:

Szarvas:

- A meglévő Csabacsüd – Kardos – Kondoros kerékpárúthoz tartozó kerékpáros túraútvonalak kitáblázásának folytatása (Információs táblák és térképek kihelyezése)*
- M44 gyorsforgalmi út kiépítése Kondoros – Békéscsaba irányban

Békéscsaba:

- Kerékpárút építése Békéscsaba és Kondoros közt (folyamatban van)**
- A gyorsforgalmi- és főúthálózat hosszú távú fejlesztési programjáról és nagyívű tervéről szóló 1222/2011 kormányhatározat alapján 2017-2020 között az M44 autótút Kondoros-kelet és Békéscsaba-nyugat közti részének kiépítése várható 18,3 km hosszan.

*Szarvas város Integrált Településfejlesztési Stratégiája alapján - 2015

**Békéscsaba város Integrált Településfejlesztési Stratégiája alapján - 2014

2.4 Hatályos településfejlesztési döntések

2.4.1 A hatályos településfejlesztési koncepció és Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai

Kondoros Nagyközség Településfejlesztési Koncepciója 2003-ban készült, amely az azóta eltelt hosszú idő, a település városi rangra emelkedése, a jogszabályi környezetben, valamint a társadalmi, gazdasági körülményekben végbement változások miatt felülvizsgálatra szorul. A Településfejlesztési Koncepció a település demográfiai folyamatainak, környezeti állapotának és infrastruktúrájának, az önkormányzati intézményeknek, a települési kapcsolatoknak áttekintése és SWOT analízis készítése után a következő fő fejlesztési prioritásokat jelölte ki:

- A kedvező éghajlati és talaj adottságok, valamint az öntözhetőség kihasználásával továbbra is a mezőgazdaság elsődlegessége biztosítandó, de a biotermelést és az ipari növények termesztését támogatni kell
- Kiemelten szorgalmazni kell a térség gazdasági vonzerejét növelő M44-es gyorsforgalmi út legalább felpályás minél előbbi megvalósulását
- A környező termálturizmusra támaszkodó turizmus fejlődését elő kell segíteni
- Bérletépítés folytatása fiataloknak és idősebbeknek is

A Koncepció a fenti prioritások szem előtt tartásával jelölte ki a főbb fejlesztési célokat, amelyek az elmúlt másfél évtizedben részben megvalósultak, részben felülvizsgálatra szorulnak.

2.5 Településrendezési tervi előzmények

2.5.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök

Kondoros nagyközség helyi építési szabályzatáról szóló 2/2005.(I.21.) számú rendelet 60/2016. (IV.21.) sz. ÖK. határozata a Településrendezési eszközök módosításáról Kondoros Nagyközség helyi építési szabályzatáról szóló 2/2005 (1.21.) sz. rendelete a településszerkezeti terv módosulásával összhangban, 2017. januárjában módosításra kerül. A hatályban lévő helyi építési szabályzat ennek megfelelően jelen dokumentumban nem kerül részletezésre.

2.5.2 Hatályos településszerkezeti terv és leírása megállapításai, megvalósult elemei

2.5.2.1 A hatályos településszerkezeti terv és leírása megállapításai

A településszerkezeti terv módosítása 2016-ban előkészítésre került, várhatóan 2017. januárjában fogadja el Kondoros város képviselő testülete. A korábbi, még néhány hónapig hatályban lévő településszerkezeti terv megállapításait és leírását ennek megfelelően nem használjuk fel jelen dokumentumban.

A módosítás hét területet érint az előterjesztés 1. - 7. sz. mellékletei szerinti tartalommal. A módosítás beépítésre nem szánt területeket is érint, és új beépítésre szánt terület kijelölését tartalmazza. A kormányrendelet 32. § (3)-ben foglaltak értelmében a településrendezési eszköz egyeztetése teljes eljárás szerint folytatható le. Az új beépítésre szánt terület kijelölésével a település biológiai aktivitás értéke az építési törvény 7.§ 83) b) pontjában előírtak értelmében nem csökkenhet.

Kondoros Város Településrendezési eszközeinek 5. sz módosításánál az alábbi változtatásokat kell figyelembe venni:

1. A 0216/15 hrsz-ú kivett gazdasági terület, udvar művelési ágú terület és a környezetében lévő nem termőföld művelési ágba sorolt területek rendezése, a Batthyányi - Geist kastély hasznosítás kiszolgáló funkcióinak biztosítására. A jelenleg általános mezőgazdasági terület felhasználás módosítása „K” jelű beépítésre szánt különleges terület felhasználásra. A terület biológiai aktivitás értékét szinten kell tartani.
2. A belterületi 655,656, 657 hrsz.-ú (Csabai út) ingatlanokon zöldterület és parkoló kialakítása.
3. A 60/2016. (IV.21.) sz. ÖK. határozat előterjesztésében szereplő „Zöld Város kialakítása” című TOP-2.1.2-15 kódszámú pályázatot érintő szolgáltatóház és környéke nem igényel rendezési tervmódosítást.
4. A belterület 2282. hrsz.-ú volt vásártér, jelenleg lovas pálya területének bővítése zöldterület és parkoló kialakítása céljából.
5. A Szénási úton az Ady utca és a Széchenyi tér közötti szakaszon 6 ingatlan (2087,2088,2089,2090,2091,2092 hrsz.) vonatkozásában településközpont vegyes területté legyen átalakítva.

6. Lakossági kérelem érkezett az Önkormányzathoz az 1982-ben telekkönyvileg kialakított, de jelenleg is művelés alatt álló 2483 és 2466 hrsz-ú utak terület felhasználása módosítására, az eredeti telekállapotok visszaállítására.
7. A Kondoros 2067/26. hrsz alatti lakos kérelemmel fordult az Önkormányzathoz. Az ingatlanával szomszédos 2065 hrsz-ú, önkormányzati tulajdonú, Z-2 besorolású zöldterületből 130 m²-t megvásárolna, továbbá kérné, hogy az ingatlana előtt a Szeder utcát 57 m²-el bővítsék ki a 2065. hrsz-ú terület terhére.
8. A 7. pontban szereplő változtatás zöldterület csökkentéssel járna, a településen ezért szükséges az 563/3. hrsz alatti KÖu1 besorolású, területből 1500 m²-t Z-1 besorolású zöldterületté nyilvánítani.

A Településrendezési Eszközök módosításának elindítása a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló kormányrendelet előírásai szerint történik.

2.6 A település társadalma

2.6.1 A népesség főbb jellemzői

2.6.1.1 Demográfia

Népességszám alakulása

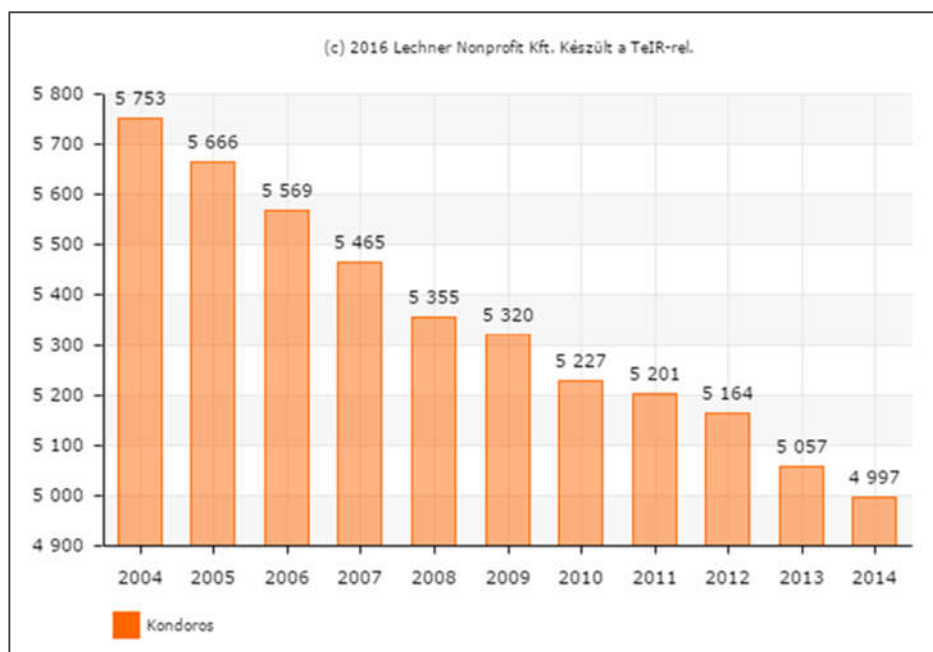
Kondoros népességfejlődése az utóbbi évtizedben folyamatos csökkenő tendenciát mutat, mind az állandó, mind a lakónépesség tekintetében. A kondorosi lakónépesség csökkenése gyorsabb, mint az országosé, azonban Békés megyéjétől érdemben nem tér el.

7. táblázat: A népességszám változása 2001-2011

Adattípus	2001	2011	Lakó-népesség 2011/2001 (%)	Lakó- népesség/ állandó népesség 2001	Lakó- népesség/ állandó népesség 2011
Állandó népesség (város)	5,970	5,386	90.2	99,1	97,1
Lakónépesség (város)	5,921	5,228	88.2		
Állandó népesség (megye)	399,302	367,722	92.1	99.6	97.9
Lakónépesség (megye)	397,791	359,948	90.5		
Állandó népesség (ország)	10,078,138	9,773,777	97.0	101.2	101.7
Lakónépesség (ország)	10,198,315	9,937,628	97.4		

Forrás: KSH

1. ábra: A lakónépesség változása Kondoroson

Forrás: TeIR

Népsűrűség

A város népsűrűsége a 2011. évi népszámlálási adatok alapján 59,85 fő/km². Ez az érték a megyei átlaghoz képest valamivel alacsonyabb (a megyei átlagnak a 90%-a) az országos átlagtól pedig jóval elmarad (az országos átlagnak az 56%-a).

Népmozgalom

8. táblázat: Kondoros népmozgalmi adatai (2005-2014)

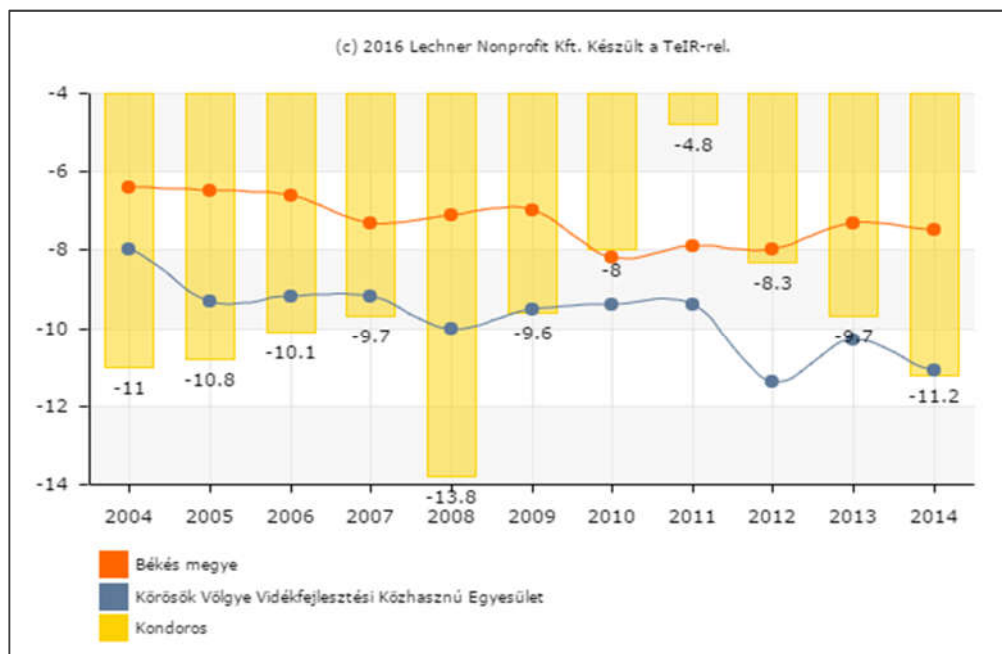
Adattípus	2005-2009	2010-2014
Élveszületések	166	180
Halálozások	461	395
Természetes szaporodás	-295	-215
Odavándorlás	768	722
Elvándorlás	916	848
Vándorlási különbözet	-148	-126

Forrás: TeIR

Kondoros népmozgalmának egyenlege – Békés megyéhez hasonlóan – negatív képet mutat mind a természetes szaporodás, fogyás, mind a vándorlási egyenleg terén. Az elmúlt években a negatív szaporodási és vándorlási egyenleg kismértékű javulása figyelhető meg.

A halálozások száma Kondoroson meghaladja az élve születések számát – hasonlóan a Békés megyei természetes fogyás-szaporodás egyenlegéhez.

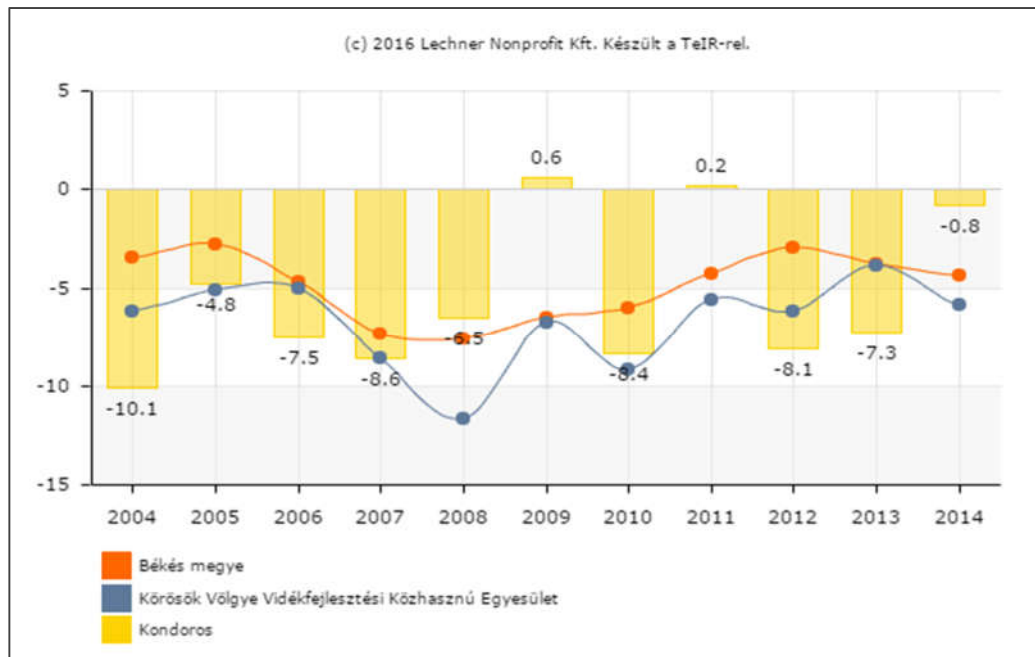
2. ábra: Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)

Forrás: TeIR

Kondoros vándorlási egyenlege összességében véve negatív, az elmúlt évtized során mindössze két évben (2009 és 2011) haladta meg az odavándorlók száma az elvándorlókét.

3. ábra: Vándorlási egyenleg (ezrelék)

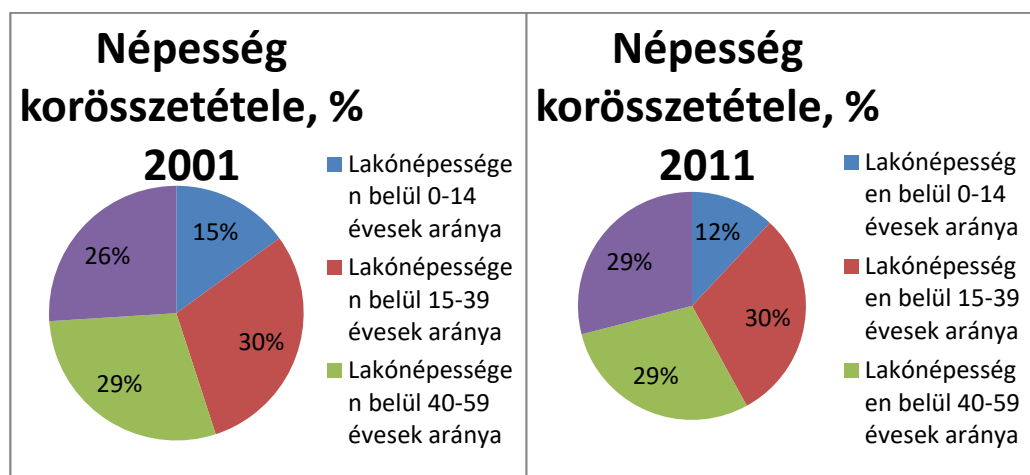
Forrás: TeIR

Az adott közigazgatási egységbe állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők és az onnan másik közigazgatási egységbe állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők számának különbözete, ezer lakosra vetítve.

Korösszetétel

Összességében elmondható, hogy **a népesség az országos trendekkel egyezően öregedő tendenciát mutat.** Azonban Kondoros előregedése gyorsabb az országos és a megyei átlagnál. A 0-14 évesek népességben belüli aránya 2014-ben Kondoroson csak 11,5 százalék volt, miközben Békés megyében 13 országosan pedig 14,3 százalék volt ugyanez az arány. A 60 év felettiek aránya 2014-ben országosan 24,4 százalék, Békés megyében 26,2, Kondoroson pedig 28,7 százalék volt.

4. ábra: A lakónépesség korösszetétele 2001, 2011

Forrás: KSH

A két népszámlálás között eltelt időszakban a lakónépesség arányán belül Kondoroson 3 százalékponttal csökkent a 14 éven aluli lakosok aránya, és ugyanennyivel növekedett a 60 év felettiek aránya.

A népesség **nemek szerinti megoszlása** 2011-ben Kondoroson: a népesség 53,5 %-a nő és 46,5 % férfi. 2001-ben a népesség 52,1 % volt nő és 47,9 %-a férfi. A két népszámlálás között tehát valamelyest növekedett a településen a nőtöbbség, amely fejlemény nem független a település elöregedésétől

2.6.1.2 Nemzetiségi összetétel

Kondoros magyar többségű város, amely azonban több nemzetiségnek is otthont ad. A 2011-es népszámlálás adatai szerint a következő nemzetiségek éltek a településen: magyar (4596), szlovák (346), német (26), román (19), cigány (6), egyéb (41). A 2001-es népszámlálás óta a magukat szlováknak vallók aránya emelkedett jelentős mértékben, 2001-ben ugyanis 68-an vallották magukat szlovák nemzetiségűnek. Az egyéb nemzetiségek aránya elenyésző mértékű.

2.6.1.3 Képzettség

A 2011. évi népszámlálás adatai alapján a **lakosság iskolai végzettsége javult** 2001 óta. A tendenciák egyértelműen pozitívak települési, megyei és országos szinten egyaránt: legnagyobb mértékben a felsőfokú végzettséggel, illetve az érettségivel rendelkezők aránya emelkedett. A 2001-es és a 2011-es népszámlálás között Kondoros lakosságának az iskolázottsági mutatói gyorsabban javultak az országos és a megyei átlagnál, de még mindig valamivel gyengébbek azoknál.

9. táblázat: Kondoros lakossága iskolai végzettség szerint megyei és országos összehasonlításban a 7 éves és idősebb népességnél (2001, 2011)

Adattípus	Földrajzi terület	2001	2011	Változás 2011/2001 viszonylatában (%)
Legalább általános iskolai végzettséggel rendelkezők száma	Kondoros	31	30,9	99%
	Békés megye	28,4	24,3	93,6 %
	Magyarország	26,3	25	95%
Legalább középiskolai érettségivel rendelkezők száma	Kondoros	14.9	22.5	151%
	Békés megye	17.9	23.6	132%
	Magyarország	20,5	27,5	134%
Egyetemi vagy főiskolai oklevéllel rendelkezők száma	Kondoros	4.2	7.7	183%
	Békés megye	6.4	9.6	150%
	Magyarország	9,8	15,5	158%

Forrás: KSH

2.6.1.4 Foglalkoztatottság

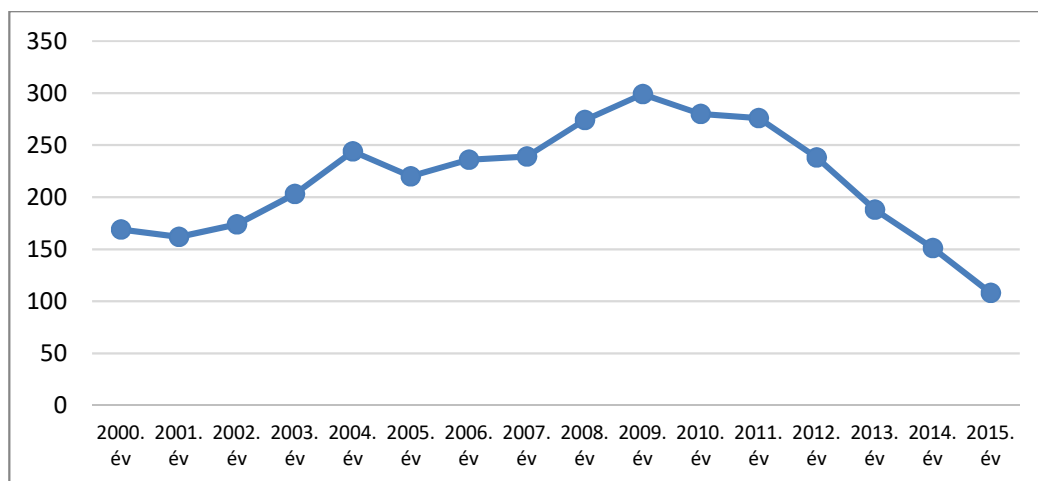
Kondoroson 2011-ben a munkaképes korúak mintegy 49,7%-a volt foglalkoztatott. Ez az országos átlagnál alacsonyabb (64,02%), azonban a megyei átlagot csekély mértékben meghaladja. Az alábbi táblázat rávilágít arra, hogy a munkaképes korúak száma és aránya 2001 óta növekszik a városban, és elérte a rendszerváltás körüli szintet.

10. táblázat: A népesség gazdasági aktivitása Kondoroson (2011)

		Gazdaságilag aktív				Gazdaságilag inaktív			
		Foglalkoztatott		Munkanélküli		Inaktív kereső		Eltartott	
Mértékegység		fő	%	fő	%	fő	%	fő	%
Kondoros	1980	3400	48,9%	0	0%	1534	22,1%	2009	28,9%
	1990	2648	40,1%	61	0,9%	1880	80%	1893	29,2%
	2001	1866	31,5%	241	4,1%	2353	39,7%	1461	24,7%
	2011	2073	39,7%	228	4,4%	1834	35,1%	1093	20,9%
Békés megye 2011		130 257	36,2%	21 892	6,1%	122 760	34,1%	85 039	23,6%

Forrás: KSH

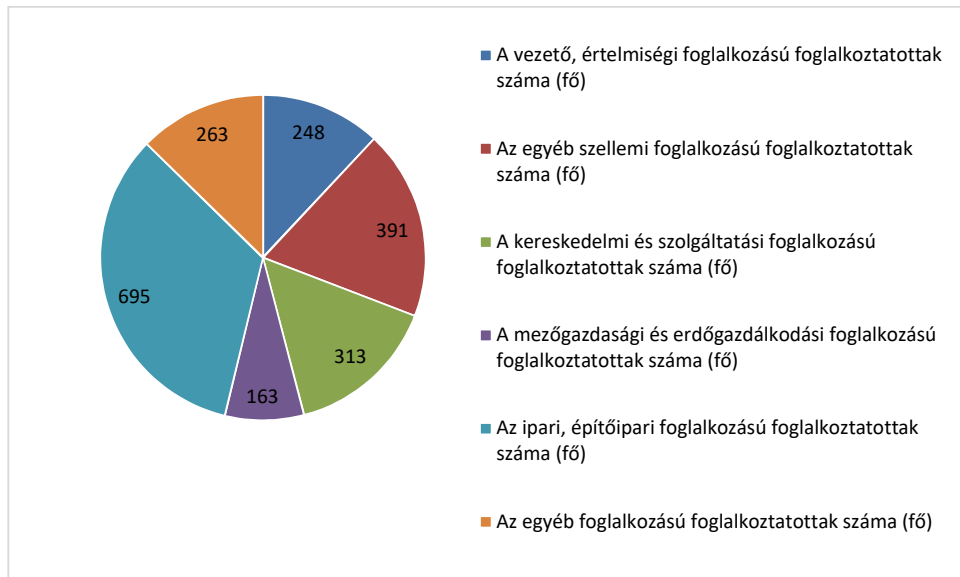
A munkaerőpiac konszolidálódását mutatja a nyilvántartott állás keresők számának elmúlt másfél évtizedes alakulása. Az új évezred első évtizedében trendszerűen emelkedett a nyilvántartott állás keresők száma, azóta pedig folyamatosan csökken. A csökkenésnek fontos forrásai, hogy a kondorosi munkavállalók nagyobb arányban váltak ingázóvá (2. táblázat), illetve a közmunkaprogram megindítása.

5. ábra: A nyilvántartott állás keresők idősoros adatai Kondoroson 2000-2015 között

Forrás: KSH

Ha foglalkozási főcsoportok szerint vizsgáljuk Kondoros munkavállalóit, akkor láthatjuk, hogy a legtöbbet az iparban és az építőiparban dolgoznak, akiket az egyéb szellemi foglalkozásúak követnek. 2011-ben a legkevesebbet a valamikor legtöbbeket foglalkoztató mezőgazdaságban dolgoztak.

6. ábra: Foglalkoztatottak, foglalkozási főcsoportok szerint 2011-ben Kondoroson

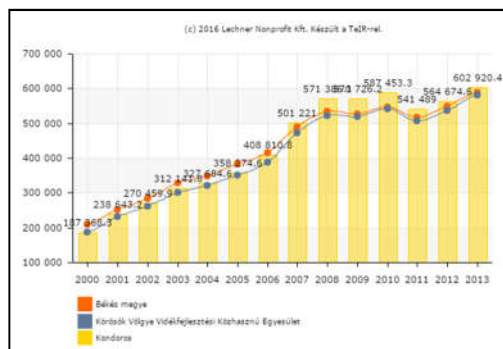
Forrás: KSH

2.6.1.5 Jövedelmi viszonyok

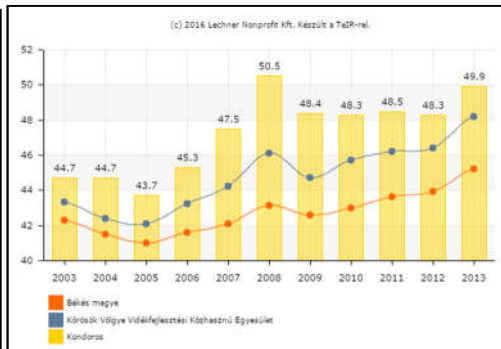
A városban az adófizetők száma - összhangban a hazai trenddel - enyhén emelkedett 2005 és 2015 között, ahogy azt a 100 lakosra jutó adófizetők számának elemzése mutatja. Az emelkedő trendet csak időlegesen törte meg a 2008-ban kitört válság. Ennél dinamikusabb változás tapasztalható az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem változásában, ahol 2008-ban az addigi kedvező növekedési tendencia megállt és 2012-ben indult meg ismét a növekedés.

7. ábra: Egy lakosra jutó nettó belföldi

jövedelem, Ft

8. ábra: Száz lakosra jutó adófizetők száma, fő

Forrás: TeIR

Segélyezés

Az önkormányzat által kötelezően biztosított segélytípusok közül (pl. rendszeres szociális segély, lakásfenntartási támogatás, átmeneti segély) lakásfenntartási támogatásban, rendszeres szociális kedvezményben részesülnek a legtöbben. A segélyezés településen biztosított típusai és tendenciái az 1.8.1.3 fejezetben kerülnek részletezésre.

2.6.1.6 Életminőség

Az emberek életminőségét nagyban meghatározza, hogy milyen komfortfokozatú és felszereltségű lakásban élnek. Kondoroson 2011-ben a lakások 50,52 százaléka volt összkomfortos, amely magasabb a megyei átlagnál, de alatta marad az országos átlagnak. A komfortos lakások aránya alatta marad a megyei átlagnak és szinte megegyezik az országos átlaggal. A félkomfortos és komfort nélküli lakások aránya magasabb, mind a megyei, mind az országos átlagnál.

11. táblázat: Háztartások, családok életkörülményei Kondoroson

Lakások összesen	Kondoros	Békés megye	Országosan
Lakások komfortfokozata			
Összkomfortos	50,52%	45,58%	59,38%
Komfortos	31,61%	39,17%	31,31%
Félkomfortos	6,15%	5,26%	2,92%

Kondoros Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

Lakások összesen	Kondoros	Békés megye	Országosan
Komfort nélküli	11,30%	9,51%	5,76%
Szükség és egyéb lakás	0,44%	0,46%	0,63%
Lakások felszereltsége			
Hálózati vízvezetékekkel ellátott lakások aránya a lakott lakásokon belül	85,31%	90,51%	94,32%
Házi vízvezetékekkel ellátott lakások aránya a lakott lakásokon belül	8,86%	3,65%	2,37%
Közcsonnával ellátott lakások aránya a lakott lakásokon belül	38,69%	56,47%	76,21%
Házai csatornával ellátott lakások aránya a lakott lakásokon belül	55,31%	37,68%	20,48%
Meleg folyóvízzel ellátott lakások aránya a lakott lakásokon belül	87,57%	88,13%	93,04%
Vízöblítéses WC-vel ellátott lakások aránya a lakott lakásokon belül	84,24%	87,35%	92,97%

Forrás: KSH

A lakások felszereltsége - különösen a közművekkel való felszereltsége - az országos és a megyei átlagtól egyaránt elmarad. Ennek részben az a magyarázata, hogy Kondoroson még mindig élő a külterületi tanyás életforma.

12. táblázat: Lakások és lakott üdülők építési év szerint Kondoroson (2011)

Terület	1946 előtt	1946 - 1960	1961 - 1970	1971 - 1980	1981 - 1990	1991 - 2000	2001 - 2005	2006 - 2011
Békés megye	24%	13%	15%	23%	17%	4%	3%	2%
Kondoros	30%	15%	19%	21%	11%	3%	1%	0,3%

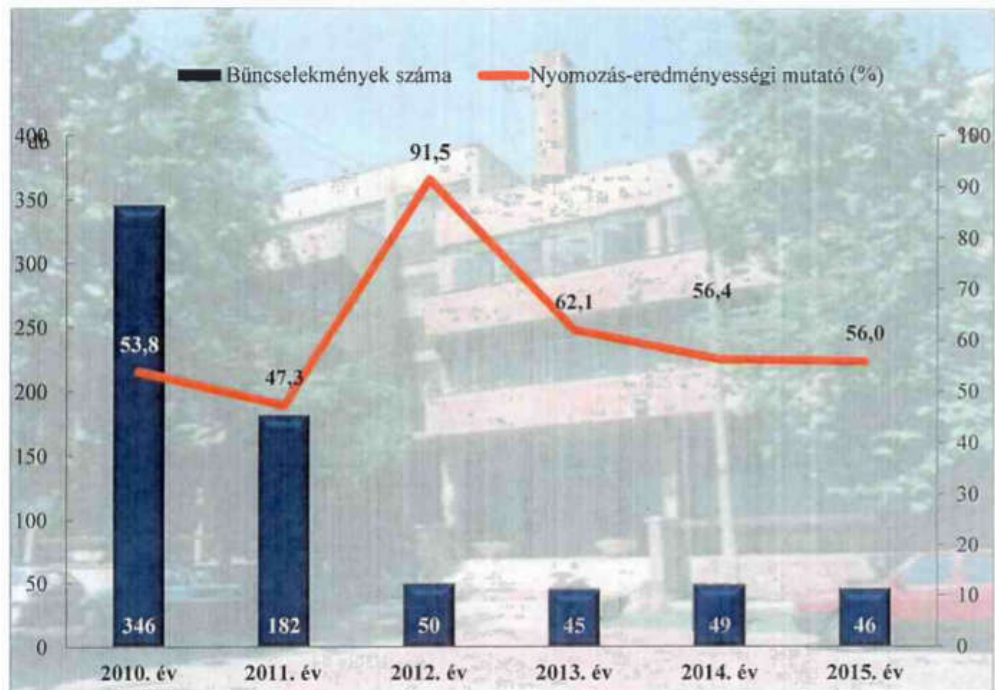
Forrás: KSH

A megyében és a településen is a régebbi építésű ingatlanok a meghatározóak. Kondoroson a megyei átlagnál is öregebbek az ingatlanok. A lakások oroslánrésze a rendszerváltás előtt épült. A megyében a lakások majdnem negyede, Kondoroson majdnem harmada 1946 előtt épült.

STRATÉGIA

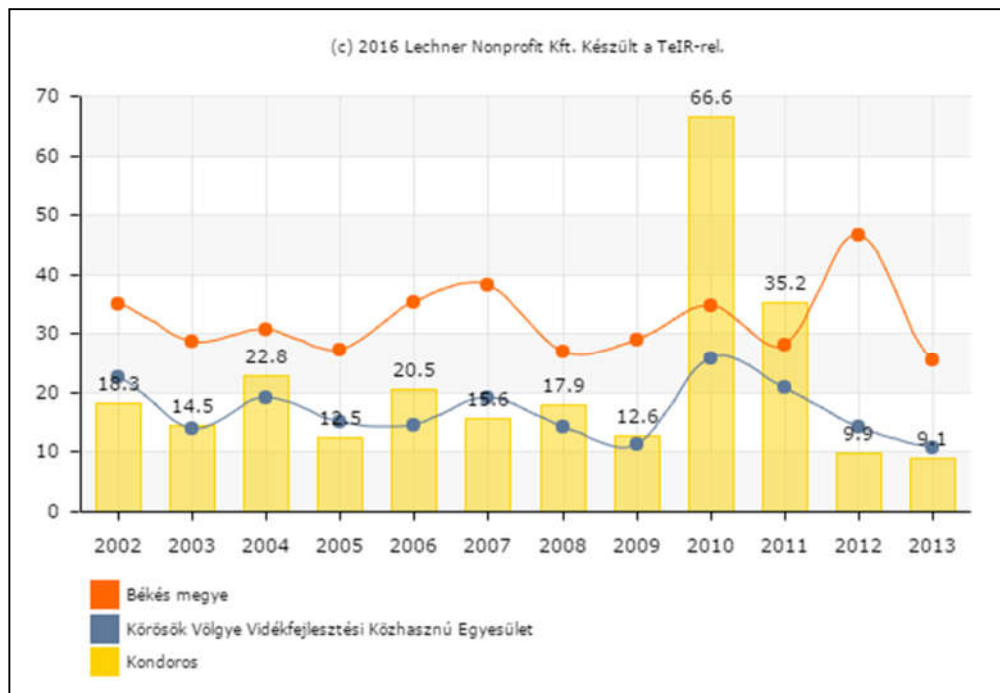
A közbiztonság sok esetben összefüggést mutat a lakosság szociális helyzetével, amely alapvetően befolyásolja az életminőséget.

9. ábra: Összes bűncselekmény száma Kondoroson (db) 2010-2015

Forrás: Kondoros Önkormányzata

10. ábra: Regisztrált bűncselekmények száma, ezer lakosra (db) 2002-2013

Forrás: TeIR

Kondoroson a lakosság szociális helyzete gyengébb a megyei átlagnál, mégis a bűncselekmények gyakorisága a legtöbb évben alatta marad a megyei átlagnak. Mindent egybevetve Kondorosról elmondható, hogy közbiztonság szempontjából inkább az élhetőbb települések közé sorolható.

13. táblázat: A bűncselekmények számának alakulása Kondoros területén 2015-ben

Bűncselekmény megnevezése	db
Testi sértés	2
Testi sértés - súlyos	0
Lopás	13
<i>ebből lakásbetörés</i>	4
Rablás	0
Rongálás	3
Jármű önkényes elvétele	0
Közterületen elkövetett bcs-k	9

Forrás: Szarvasi Rendőrkapitányság beszámolója

2.6.2 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Kondoros jelentős erőfeszítéseket fordított a városban és a tanyavilágban lakók szociális helyzetének javítására, élve a közfoglalkoztatás, a pénzügyi és nem pénzügyi segélyezés eszközeivel.

A tanyavilágban élő aktív korú lakosok több mint fele (52%) nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel, 42%-uk pedig legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik. Ezen a külterületi településrészen a 2011-es népszámlálási adatok alapján 75 lakos lakik állandó jelleggel. A települési önkormányzat megrendelésére 2016-ban felmérés készült a településhez tartozó tanyák állapotáról és az ott lakók számáról. A két felmérés között eltelt időszakban, mint a külterületi tanyák többségében, Geisztcsákó lakossága is folyamatosan csökkent. Ennek ellenére nem lehet őket figyelmen kívül hagyni, hiszen szociális jellemzőik, és gazdasági aktivitásuk jelentősen rosszabb a város belterületén élőkénél. A város segélyezési rendszerében is jelentős részesedéssel bírnak, szociális problémáikat a rossz lakhatási körülményeik is növelik.

2.6.3 Települési identitást erősítő tényezők

2.6.3.1 Történeti és kulturális adottságok

Településtörténet

Kondoros első okleveles említése 1229-ből maradt ránk Cundurrus néven. A települést a tatárjárás idején nagy veszteségek érik, ennek következtében hosszabb ideig forrásainkban sem találkozhatunk nevével. Újjáépítése utáni első felbukkanásakor a 15. században már a gyulai uradalom tartozéka, a mohácsi csata idején annak legnagyobb és egyik legtehetősebb falva.

STRATÉGIA

Az oszmán hódítás első időszakában a település zavartalanul fejlődik, egészen addig, amíg az erőteljesebb offenzívába kezdő török csapatok a 16. század második felében el nem érik a megye területét. 1578-ban még hallunk a település felől, amelyet két Külső-Szolnok megyei nemes, Kátai Ferenc és Nénei Imre kap zálogul. A település ezt követően a török háborúk következtében pusztul el, 1602-ben már mint pusztá szerepel a feljegyzésekben.

A 18. század első felében, 1740 körül épült az országosan is ismert Kondorosi Csárda, amelynek híre, mint fontos pihenőhely, állomás, illetve „betyárfészek” terjedt el a 18-19. század fordulóján. A csárdával szemben az 1850-es évek elején zsandárlaktanyát építettek, részben a betyárok, illetve a mintegy 5 kilométerre lévő Batthyány-kastélyban időről időre különböző vadászatokon találkozók és eszmét cserélő „rebellis” magyar főurak, köznemesek megfigyelésének céljából.

Ezen előzmények után, 1875. december 23-án alakult újjá Kondoros a régi Nagy-Kondoros keleti feléből, illetve Nagy-Csákó és Kis-Kondoros pusztákból. Az első 135 telket mérnöki tervrajz alapján, a csárdát és zsandárlaktanyát igazodási pontként felhasználva derékszögű utcahálózatba osztották, ezzel pedig – többek között a Bánságban is gyakori – jellegzetes sakktábla alaprajzú települést hoztak létre. A község szellemi és kulturális élete, illetve az ehhez szükséges infrastrukturális háttér viszonylag gyorsan fejlődött, megfelelő ütemben épült ki. Bár a települést a környéket uraló birtokosok úgy tűnik csak „kapás falunak” szánták, a község lakossága az 1880-as, 90-es években lassan kitört a nagybirtokosok szorításából, előbb 1886-ban az 1500 holdas Apponyi, majd 1890-ben az 5000 holdas Károlyi-földeket vásárolták meg és parcellázták fel a helyi szabad földművesek szervezett összefogással. Így indult meg a magasabb színvonalú tanyás gazdálkodás.

Az I. világháború Kondorosnak mind emberéletben mind anyagiakban nagy veszteségeket okozott. A megszálló és fosztogató román csapatok csak 1920 márciusában hagyták el a települést, amelyhez a trianoni békediktátum következtében a román, de a jugoszláv határ is meglehetősen közel került.

A két világháború között a rövid időre megszakadt fejlesztés, fejlődés tovább folytatódott. Míg a népesség 1910-ben 5225 fő volt, addig 1920-ban már 6090, 1930-ban 7178 főt tett ki. 1929-ben Benisch Artúr „A tanyaközség kérdése” című munkájában már úgy írt Kondorosról, mint az eredményes tanyás gazdálkodási rendszer követendő modelljéről. A 30-as években a dán-holland mintájú szövetkezeti rendszer alapjait is lerakták, a több mint 40 tagot számláló és traktorral is felszerelt „Géphasználati Társulat” megalakításával.

Bár a község lakói az 1945. novemberi választásokon a demokrácia mellett kötelezték el magukat, természetesen a következő évek változásai, a szocialista hatalomátvétel megakasztva a polgári fejlődést, Kondoros további sorsának alakulását is meghatározta. Az első években az említett nyugati típusú szövetkezetet szovjet típusúra cserélték, a tanyák egy részét lebontották, iskolákat szüntettek meg, miközben az etnikai viszonyokat is megbolygatva lakosságcsere egyezmény keretében telepítettek szlovákokat Csehszlovákiába, felvidéki magyarokat pedig a kiköltözők helyére.

Az 1950-es, 1960-as évektől a két korábbi nagyobb hullám után a község kommunális és infrastrukturális fejlesztésének újabb időszaka következett. A rendszerváltás után a fél évszázada megakadt polgári fejlődés új lendületet vett. A következő évek szinte mindegyikében, gyors ütemben fontos intézmények, infrastrukturális létesítmények átadására került sor. A fejlődés eredményeképpen 2013-ban Kondoros városi rangot nyert.

Kulturális adottságok

A jelenlegi Kondoros fiatalnak mondható település, hivatalosan csupán 1875-ban alakult meg, de a településen, illetve annak külterületén ennél régebbi épületeket is találhatunk, amelyek köré részben az új Kondoros felépült. Ezen épületek közül is jelentőségében kiemelkedik a településtől 4 kilométerre levő Battyány-Geist kastély, melynek országos kultúrtörténeti jelentősége van. A jobb sorsra érdemes kastély jelenleg romos állapotban van. Legendás épület a feltehetőleg a XVIII. században épült Kondorosi Csárda, amely 2002 óta önkormányzati tulajdonban van, a felújított műemlék épületben étterem üzemel és a csárdamúzeum gyűjteménye is megtekinthető. A város épített örökségének meghatározó eleme az 1904-ben épült neobarokk stílusú evangélikus templom, az 1894-ben késő romantikus stílusban épült katolikus templom, valamint a millicentenáriumi ünnepségek keretében felavatott Szlovák- Magyar- Táj és Alkotóház. A város kulturális örökségének része Petőfi Istvánnak, Petőfi Sándor öccsének síremléke. A magyar és szlovák népművészet megmaradt emlékei, a közigazgatás, a vallás, a kultúra oktatás régebbi épületei éppúgy a település kulturális örökségének és identitásának a részét képezik, mint a megújult közterek emlékművei, és a település lakói számára kiemelten fontos egyéb emlékhelyek.

2.6.3.2 Civil szerveződések

A településen az önkormányzat évről évre megújított nyilvántartása szerint 2016-ban összesen 46 civil szervezet (alapítványok és egyesületek) működött. Az erőteljes polgári aktivitás összességében több, különböző tényező eredője. Gyökereit részben a település hagyományaiban kell keresnünk.

14. táblázat: A civil szervezetek támogatásának statisztikája 2012-2016

Év	Támogatott civil szervezetek száma (db)	Civil szervezetek támogatására fordított összeg (eFt)
2012	44	5821
2013	41	5110
2014	28	5110
2015	35	5010
2015	35	5110

Forrás: Kondoros Önkormányzata

2.7 A település humán infrastruktúrája

2.7.1 Humán közszolgáltatások

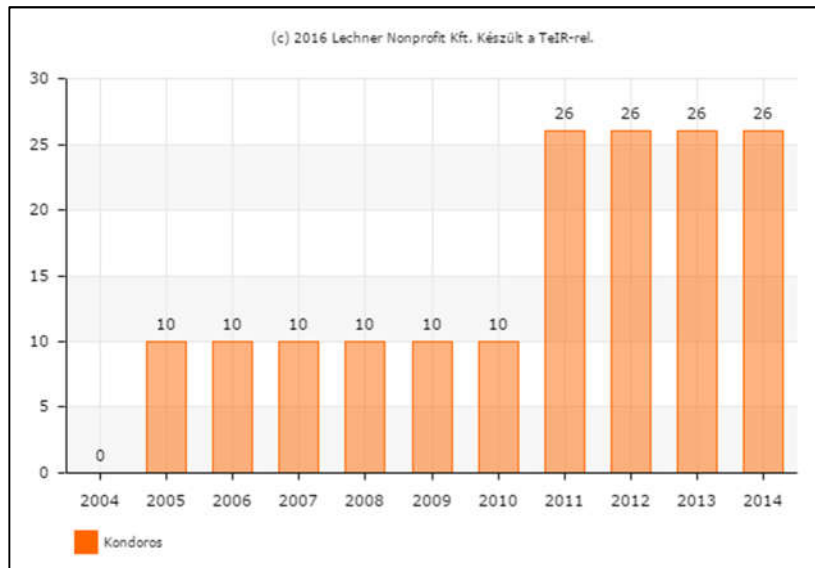
2.7.1.1 Oktatás

Óvodai ellátást nyújtó intézmények

Bölcsőde

Kondoros városában a bölcsődei ellátást a Kondorosi Többsincs Óvoda és Bölcsőde intézménye biztosítja (1992-ben az önkormányzati bölcsőde megszüntetésével párhuzamosan, óvodai minicsoportot hoztak létre erre a feladatra). Ugyan 2010-2011 során a gyermeklétszám növekedése miatt bővítették a férőhelyek számát (10-ről 26 férőhelyre), de még így is Kondoroson az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma jóval a megyei és az országos átlag alatt van.

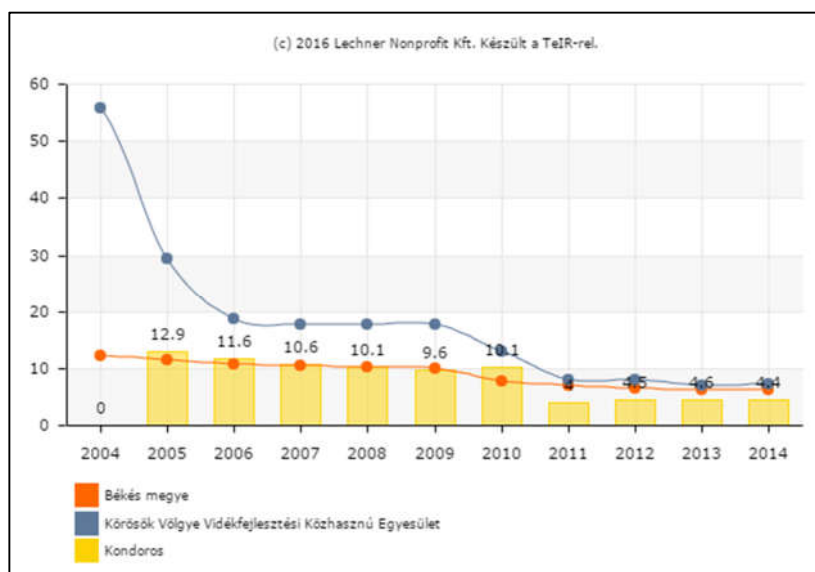
11. ábra: Működő bölcsődei férőhelyek száma (db)

Forrás: TeIR

A működő bölcsődei férőhely az engedélyezett férőhelyek közül a ténylegesen működő férőhelyek száma, amely a tartósan szünetelő férőhelyek számát nem tartalmazza.

12. ábra: Egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma (fő) A 0-2 éves állandó népesség száma egy működő bölcsődei férőhelyre vetítve

Forrás: TeIR

Óvoda

Kondoroson egy óvoda működik, a Kondorosi Többsincs Óvoda és Bölcsőde intézménye. Az intézmény fenntartására 2005-ben Kondoros és Kardos községek közoktatási Intézményfenntartó társulást hoztak létre (Kondoros - Kardos Köznevelési Intézményfenntartó Társulás), mely kondorosi székhelyén 6 óvodai csoportot, kardosi telephelyén 1 óvodai csoportot működtetett. 2009 szeptemberétől a kardosi óvodai csoport alacsony létszáma miatt a további ellátás iskolabuszos szállítással Kondoroson valósult meg. A csoportszobák 3 különálló épületben találhatók (a Hősök úti, a Csabai úti és a Balázs épület). Ezek évtizedekkel ezelőtti átalakítás során váltak óvodává lakásokból, iskolából.

15. táblázat: Kondoros óvodai intézményeinek legfontosabb statisztikai adatai (2015/2016 tanév)

Feladatellátó hely és annak címe	Férőhely (fő)	Csoportok (db)	A beíratott gyerekek száma (fő)	Más településről bejárók (fő)	A beíratott gyerekek-ből hátrányos helyzetű (fő)	A beíratott gyerekek-ből halmozottan hátrányos helyzetű (fő)	Kihasználtság (%)	Tornaszoba (db)
Kondorosi Többsincs Óvoda és Bölcsőde (Kondoros, Csabai út 25, 5553)	135	6	134	9	12	1	99%	1

Forrás: Kondoros Önkormányzat

A kondorosi óvodában a 2015/2016 tanévi adatok szerint az óvodai férőhelyek kihasználtsága rendkívül magas, 99%. A beíratott gyermekeknek mindössze 9%-a hátrányos helyzetű.

Az intézmény többcélú, közös igazgatású, önálló költségvetéssel és bérigazgatási jogkörrel rendelkezik, függetlenített vezető irányítja. 11 óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel, 6 dajka néni és a gazdasági ügyintéző közreműködésével.

16. táblázat: Kondoros óvodai intézményeiben a főbb statisztikai adatok alakulása

Megnevezés	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Óvodai feladat ellátási helyek száma	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Óvodai férőhelyek száma	127	127	180	180	180	180	180	180	180	135	135
Óvodába beírt gyerekek száma	143	145	146	140	147	135	143	139	142	137	133
Óvodapedagógusok száma	13	13	13	13	13	11	11	11	11	11	11

Forrás: Kondoros Önkormányzata, TelR

STRATÉGIA

A 2010-2012 időszakban az üzemeltető a bölcsőde bővítését és az óvoda Hősök utcai épületének felújítását, ill. 2015-ben az óvoda Csabai úti épületeinek hőszigetelési, fűtőkorszerűsítési tervének előkészítését, valamint korszerű fűtési rendszer megvalósítását végezte el pályázati források bevonásával.

17. táblázat: Kondoros óvodájában megvalósult beruházások 2007 és 2015 között

Beruházás éve	Beruházás tevékenységei, műszaki tartalma	Beruházás értéke (mFt)	Beruházás forrása
2010-2011	Kondorosi Többsincs Bölcsőde gyermeklétszám növekedése miatti bővítése	101	DAOP
2011-2012	Kondorosi Többsincs Óvoda és Bölcsőde Hősök utca felőli épületének felújítása	24	KEOP
2015	Kondorosi Többsincs Óvoda és Bölcsőde Csabai úti épületének energetikai fejlesztése	28	KEOP

Forrás: palyazat.gov.hu és Kondoros Önkormányzat

A fenti megvalósult fejlesztések mellett tervben van az óvoda Csabai úti épületének átalakítása is.

18. táblázat: Problémák az infrastruktúrában, legfontosabb fejlesztési igények az óvodában

Feladatellátó hely	Milyen problémák vannak, milyen fejlesztési igények jelentkeznek?
Kondorosi Többsincs Óvoda és Bölcsőde	Óvodai ellátás bővítése, korszerűsítése
Kondorosi Többsincs Óvoda és Bölcsőde	Az óvoda Csabai úti épületének átalakítása

Forrás: Kondoros Önkormányzat

Oktatási intézmények

Általános iskolai oktatás

Kondoroson egy általános iskola – *Kondorosi Petőfi István Általános és Alapfokú Művészeti iskola, Kollégium* – üzemel. Az iskolában 16 osztály, 9 napközis csoport és 1 kollégiumi csoport működik. Az általános iskola alapfokú művészeti oktatást is biztosít a tanulók számára, 3 festészeti csoport és 3 szolfézs csoport keretében.

A Többcélú Társulás 2004. évi megalakulása előtti az a Kondoros és Kardos közötti együttműködés, amely szerint Kondoros fogadja a kardosi 7-8. osztályos tanulókat, a 2005/2006-os tanévtől úgy módosult, hogy az 5-6. osztályosok is Kondorosra járnak. Az intézményfenntartó társulás része az 1-4. évfolyamos képzés is úgy, hogy a kardosi gyermekek az intézmény telephelyeként megmaradó kardosi épületben folytatták tanulmányaikat, azonban a 2007/2008-as tanévtől a kardosi telephelyen a tanulólétszám jelentős csökkenése miatt szünetel az ellátás.

19. táblázat: Kondoros általános iskolai intézményeinek legfontosabb adatai (2015/2016 tanév)

Feladatellátó hely, telephelyek és tagintézmény	Férőhely (fő)	Beíratott gyerekek száma (fő)	Kihasználtság (%)	Más településről bejárók (fő)	A beíratott gyerekekből hátrányos helyzetű (fő)	A beíratott gyerekekből halmozottan hátrányos helyzetű (fő)	Tantermek száma (db)	Torna-terem léte (db)
Kondorosi Petőfi István Általános és Alapfokú Művészeti iskola, Kollégium	528	320	320	35	26	7	33	2

Forrás: Kondoros Önkormányzat

Az iskolába beíratott hátrányos helyzetű gyermekek aránya megfelel az óvodai aránynak, ami itt is tíz százalék alatti (8%).

20. táblázat: Kondoros általános iskolájában a főbb statisztikai adatok alakulása

Megnevezés	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Általános iskolai feladat- ellátási helyek száma	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Általános iskolai osztálytermek száma	18	16	21	18	14	17	17	17	17	17	17	17
Általános iskolai tanulók száma	443	439	424	388	370	371	364	364	357	346	334	340
Általános iskolai főállású pedagógusok száma	41	45	42	41	37	32	33	31	32	32	33	35

Forrás: KSH

A jogszabályok erejénél fogva 2013. január 1-től a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ – járási illetékességgel a KLIK Szarvasi Tankerülete - vette át az általános iskola fenntartását.

2009-2010-ben a kondorosi iskola kompetenciafejlesztő projektet valósított meg. A 2014-2015 közötti időszakban az iskola jelentős energetikai megújuláson esett át.

21. táblázat: Kondoros általános iskolájában megvalósult beruházások 2007-2015 között

Beruházás éve	Beruházás tevékenységei, műszaki tartalma	Beruházás értéke (mFt)	Beruházás forrása
2015	Petőfi István Általános és Alapfokú Művészeti Iskola, Kollégium alsó tagozatos épületének energetikai fejlesztése	84,5	KEOP
2013-2015	Petőfi István Általános és Alapfokú Művészeti Iskola, Kollégium (5553 Kondoros, Iskola utca 2/6., hrsz: 2068) komplex energetikai fejlesztése	207	KEOP
2013.	Innovatív iskolák fejlesztése A kondorosi iskola fejlesztéséért (Klebersberg Iskolafenntartó Központ)	102	TÁMOP

Forrás: palyazat.gov.hu és Kondoros Önkormányzat

Tervezett felújítások a 2014-2019 időszakban:

- Általános iskola épületének akadálymentesítése
- Alsós általános iskolai épület felújítása – tornaterem építése

Középfokú oktatás

Kondoroson középfokú oktatási intézmény jelenleg nem működik.

Legközelebbi középfokú oktatási intézmények:

Szarvas

- Vajda Péter Gimnázium és Szakközépiskola
- Székely Mihály Szakmunkásképző és Szakközépiskola
- Tessedik Sámuel Szakmunkásképző Intézet

Békéscsaba

- Vásárhelyi Pál Szakközépiskola és Kollégium
- Szent-Györgyi Albert Gimnázium
- Szakközépiskola és Kollégium
- Andrássy Gyula Gimnázium és Kollégium
- Széchenyi István Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Szakközépiskola és Kollégium
- Kemény Gábor Logisztikai és Közlekedési Szakközépiskola
- Belvárosi Általános Iskola és Gimnázium
- Gépészeti és Számítástechnikai Szakközépiskola
- Bartók Béla Művészeti Szakközépiskola és Alapfokú Művészeti Iskola és Zeneiskola
- Békéscsabai Központi Szakképző Iskola és Kollégium (BÉKSZI) Csorvás, Nagyszénás
- Báthori István Középiskola és Szakiskola tagintézményei

Kollégiumi ellátás

A kondorosi Petőfi István Általános Iskola, Diákotthon és Alapfokú Művészetoktatási Intézményhez egy 50 férőhelyes kollégium tartozik. A tanulók elhelyezésén túl lehetőség van a nyári időszakban az épület idegenforgalmi hasznosítása is.

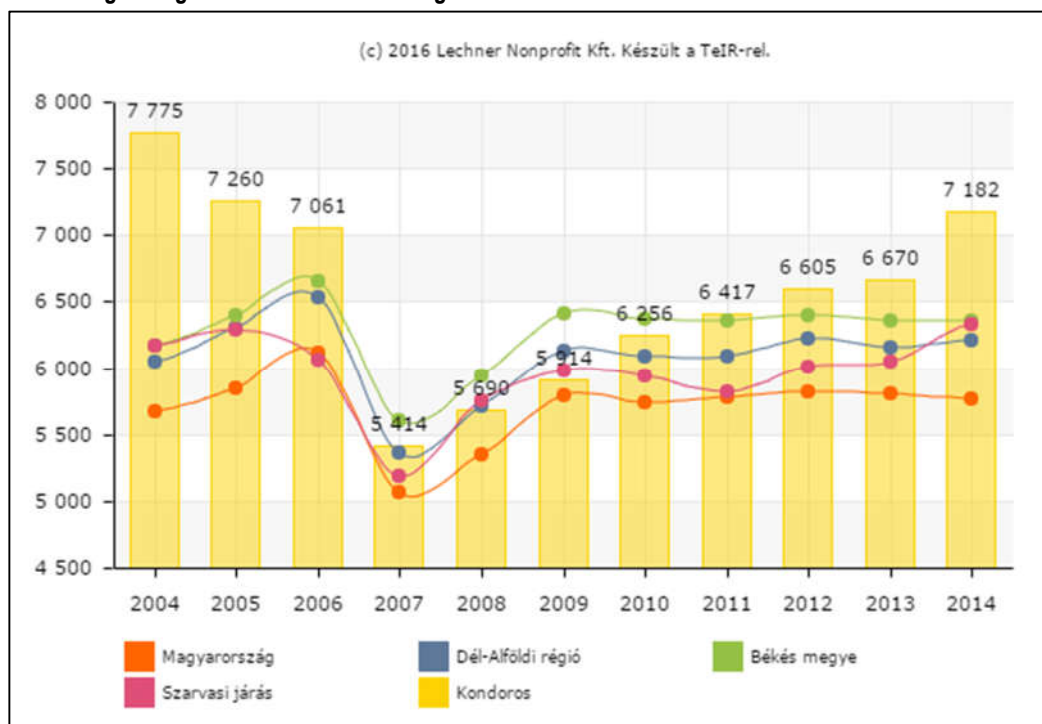
2.7.1.2 Egészségügy

Alapellátás

Kondoroson helyben biztosított az **egészségügyi alapellátás**, bár a szarvasi körzethez tartozik (Szarvasi Szakorvosi Egészségügyi Szolgáltató Kft.). A városban egy helyszínen, a Kossuth u. 1. szám alatti háziorvosi rendelőben 3 felnőtt háziorvosi és 1 gyermekorvosi praxis működik. Betöltetlen háziorvosi praxis nincs a településen. Az 1 háziorvosra/gyermekeorvosra eső betegek száma 2007-ben – a vizitdíj bevezetésekor – jelentősen lecsökkent, utána lassú emelkedéssel a tíz évvel ezelőtti szintre állt be.

13. ábra: A háziorvosok betegforgalma, ezer lakosra (fő)

A háziorvosi rendelésen való megjelenések száma és a háziorvos által hívásra, illetve a folyamatos ellátás végett végzett lakáson történt látogatások ezer lakosra vetített száma.

Forrás: TelR

A városban egy **elsősegély nyújtó** pont működik (Damjanich u. 4/1.). Az **ügyeleti** feladatok ellátása Szarvasról történik (Szarvas, Vasút u. 46-48.), hétköznapokon 16:00 órától másnap reggel 8:00 óráig, illetve hétvégén és munkaszüneti napokon 0:00 órától 24:00 óráig biztosított.

Az alapellátáshoz szorosan kapcsolódva **védőnői és iskola-egészségügyi** szolgálat is működik a településen. A feladatokat a Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulás Humán Szolgáltató

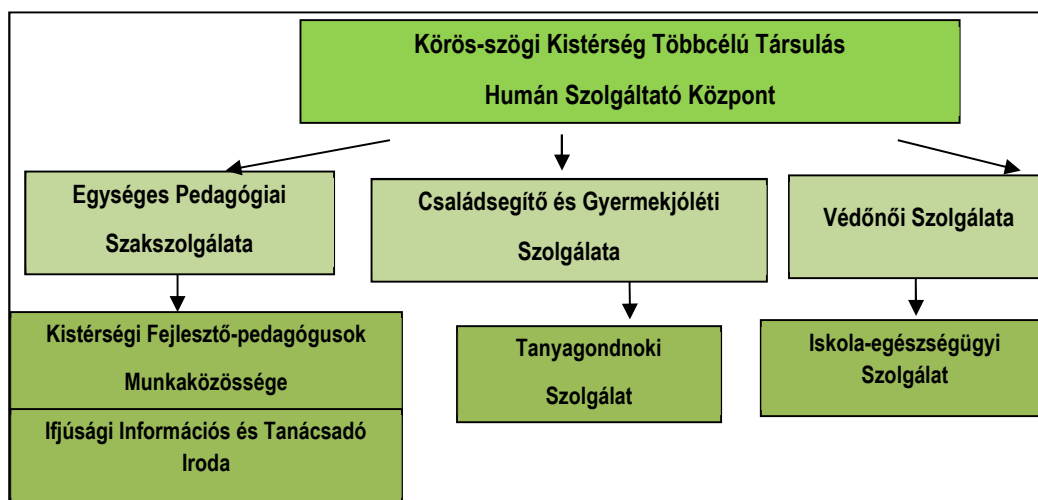
STRATÉGIA

Központ Egységes Pedagógiai Szakszolgálat, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, Védőnői Szolgálat látja el. Működési területük kiterjed a kistérségi települések közül Kardos, Örménykút községekre, Békésszentandrás, Csabacsúd nagyközségekre, valamint Kondoros és Szarvas városára.

A területi védőnői szolgálat a terhes-tanácsadás, csecsemő- és gyermek tanácsadás, önálló védőnői fogadóóra, családlátogatás és nővédelem feladatait látja el. Az iskola-egészségügyi szolgálat pedig az alábbiakat biztosítja: védőnői gondozási tevékenység, egészségügyi vizsgálatok elvégzése, védőoltások teljesítése, egészségnevelés, fogadóórák.

A székhelytelepülésen (Szarvas) 3 fő szakdolgozó látta el önálló körzetbe szervezeten. A térség településein (székhelytelepülésen kívül – többek között Kondorson) vegyes körzetekben történik az ellátás biztosítása 6 fő szakalkalmazott, valamint 2 fő részmunkaidős technikai foglalkoztatott munkatárs segítségével.

14. ábra: Az intézmény szervezeti felépítése

Forrás: Kondoros Város Önkormányzata

A lakosság egészségügyi alapellátását a településen működő **gyógyszertár** teszi teljessé.

Szakellátás

A szakellátást a Szarvasi Szakorvosi Egészségügyi Szolgáltató Kft. biztosítja, melynek ellátási területe magába foglalja a Szarvasi Járási Hivatalhoz tartozó hat települést: Békésszentandrás, Csabacsúdot, Kardost, Kondorost, Örménykutat és Szarvast. A szervezet járóbeteg szakellátást folytat 23 különböző tudományterületen és fenntart egy 25 ágyas krónikus betegek rehabilitációját és ápolását szolgáló fekvőbeteg intézetet.

2.7.1.3 Szociális közszolgáltatások

Intézmények, szolgáltatások

STRATÉGIA

Szociális szolgáltatások tekintetében Kondoros Önkormányzata a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szociális törvény) alapján biztosítja a különböző szociális ellátásokat, valamint a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyermekvédelmi törvény) alapján szervezi az egyes gyermekjóléti ellátásokat.

A szociális és gyermekvédelmi alapellátás és szakosított ellátás és intézményei a városban:

- Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulás Humán Szolgáltató Központ Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
- Rózsakert-Gondoskodás az Egészséges Életmódért Alapítvány
- Kondoros Nagycsaládosok Egyesülete
- Kondorosért Alapítvány

Családsegítés

A településen kiemelt szociális tevékenységet végez a Hősök útja 18. szám alatti Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulás Humán Szolgáltató Központ Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat.

A **Családsegítő Szolgálat** feladatköreit a kistérség településein összesen 7 fő felnőtt-családgondozó és 1 fő családgondozói asszisztens szakdolgozó látja el.

Ellátott feladatok:

- Családgondozás (adósságkezelési szolgáltatás)
- RSZ-s ügyfelekkel való foglalkozás
- Jogi tanácsadás
- Mediáció
- Adományosztás, Élelmiszerbank
- Életvezetési klub működtetése

Gyermekjóléti szolgáltatás

Ezen a munkaterületen a kistérségben jelenleg 6 fő családgondozó munkatárs és 1 fő gyermekjóléti asszisztens tevékenykedik.

Idősek klubja

Az idősek klubja szolgáltatásai közé a hétfői napok kivételével a következők tartoznak:

- Tanyagondnoki szolgáltatás
- Nappali ellátás
- Étkeztetés (szociálisan rászorultaknak napi egyszeri melegétkezés biztosítása)
- Házi segítségnyújtás
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

A városban a szociális alapellátást nyújtó szervezetek mellett szakosított ellátás keretében ápolást, gondozást nyújtó intézmények is működnek:

- Rózsakert Idősek Otthona és Gondozási Központ:

A Rózsakert Alapítvány által üzemeltetett intézmény épülete 2016-ban 81 millió Ft-os, európai uniós támogatásból újult meg. A fejlesztés befejeztével a bentlakásos férőhelyek száma az

STRATÉGIA

intézményben 20 főről 30 főre emelkedett. Megvalósult az épület komplex infokommunikációra is kiterjedő akadálymentesítése, valamint épületenergetikai korszerűsítés is történt. Az ellátottak életminőségének javulását az imént említetteken kívül elősegíti az informatikai, lakhatást, és egészségügyi ellátást szolgáló eszközök beszerzése is.

- Nyugdíjasház: az Evangélikus Egyház is működtet egy idősök otthonát, 44 bentlakásos férőhellyel.

Pénzbeli és természetbeni ellátások

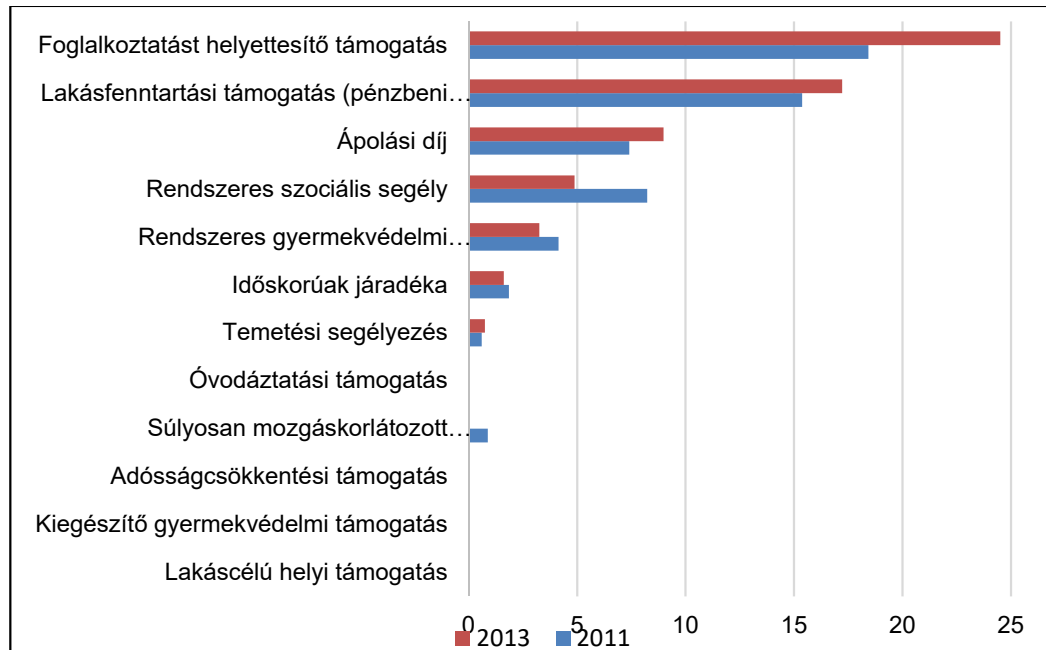
A városban nyújtott pénzbeli és természetben nyújtott ellátási formák:

- aktív korúak ellátása: rendszeres szociális segély és beilleszkedést segítő program (tanácsadás, munkavégzésre felkészítő foglalkozás, alkalmi munkavállalást segítő programok, egyéni képességeket fejlesztő, életvitelt, életmódot formáló egyéni foglalkozás, csoportos önszegítő és képességfejlesztő foglalkozás)
- önkormányzati segély: elemi kár elhárítása, helyreállítása, temetési költségek enyhítése, gyermek ellátásához kapcsolódó kiadások megtérítése (pl. tankönyvek díjának átvállalása), közüzemi díjak átvállalása, intézményi térítési díj átvállalása, gyógyszerköltség átvállalása
- köztemetés
- közgyógyellátás
- személyes gondoskodást nyújtó ellátások: Kondoros Város Önkormányzata a Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulása Szociális és Gyermekjóléti Intézménye útján biztosítja ezeket - tanyagondnoki szolgáltatás (szociális alapellátások: étkeztetés, házi segítségnyújtás, személyszállítás, információszolgáltatás a szolgálatok és a lakosság között; egészségügyi ellátáshoz való hozzájutás biztosítása: gyógyszerek kiváltása, házhoz szállítása, betegek orvoshoz szállítása; helyi szociális szükségletek, szolgáltatási igények biztosítása: vásárlás és a vásárolt termékek kiszállítása)

Az önkormányzat által kötelezően biztosított segélytípusokban (pl. rendszeres szociális segély, lakásfenntartási támogatás, átmeneti segély) és a településen elérhető kiegészítő támogatások esetszáma 2013-ban 1109 volt, ami 2011-hez képest csökkenést mutat. A támogatások összege azonban 2013-ban valamivel magasabb volt (61mFt), mint két évvel korábban (57mFt).

A foglalkoztatást helyettesítő támogatás és a lakásfenntartási támogatás a két legnagyobb súlyú terület – mindkettő esetében növekedést mutat a felhasznált összeg. A rendszeres szociális segélyt és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény felhasználási volumene csökkent.

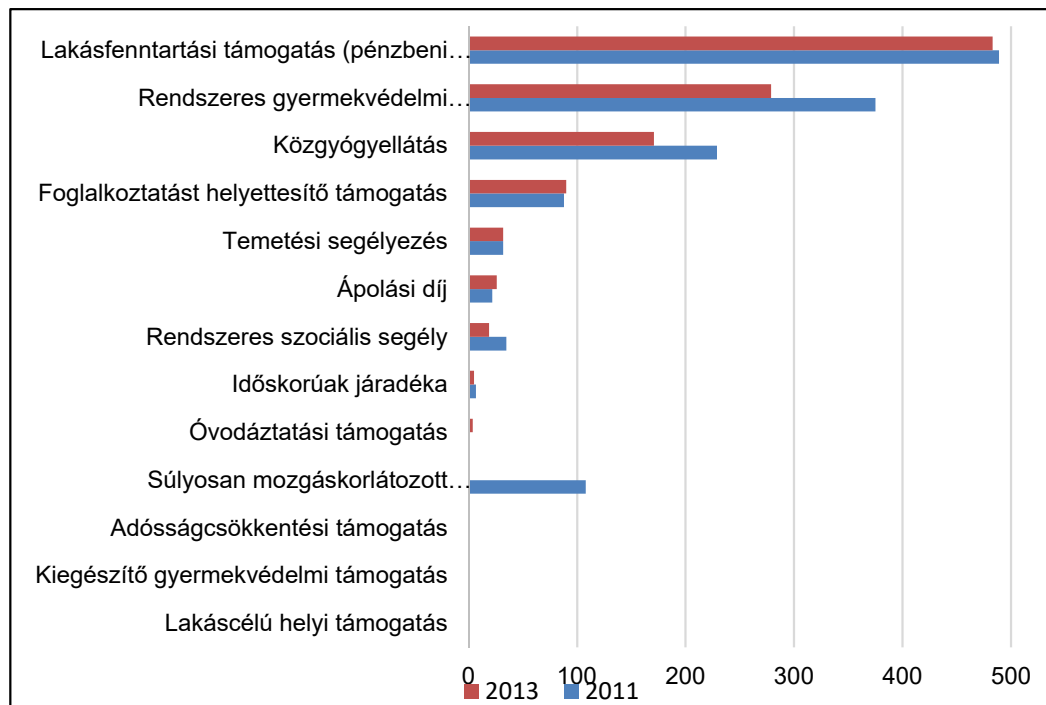
15. ábra: Felhasznált segélyek összege (mFt) területek szerint

Forrás: KSH T-Star

A lakásfenntartási támogatás és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény a két legfrekvenciáltabb ellátási terület – az utóbbi esetében azonban csökkenést mutat az igénybevevők száma. A közgyógyellátást igénylők száma szintén csökkent.

16. ábra: Támogatásban részesültek száma (fő) területek szerint

Forrás: KSH T-Star

22. táblázat: Kondoroson megvalósult szociális fejlesztések 2007-2016 között

Év	Beruházás tevékenységei, műszaki tartalma	Értéke (mFt)	Forrása
2016	A Rózsakert Alapítvány Idősek Otthona korszerűsítése és kapacitásbővítése	81,7 Ft	TIOP-3.4.2-11/1
2013.	Egészségfejlesztés a Kondoros Nagyközség Önkormányzatának Települési Szolgáltató Intézményénél	9,8 Ft	TÁMOP-6.1.2-11/1

Forrás: palyazat.gov.hu és Kondoros Önkormányzat

23. táblázat: Legfontosabb fejlesztési igények a szociális intézményekben

Feladatellátó hely	Milyen fejlesztési igények jelentkeznek?
Rendőrség, Elsősegély pont	Damjanich utca 3. sz. alatti önkormányzati ingatlan felújítása
Kondoros Város Önkormányzata	Endrődi út 8. sz. alatti önkormányzati ingatlan átalakítása bérakásokká

Forrás: Kondoros Önkormányzat

2.7.1.4 Közösségi művelődés, kultúra

Intézmények

Könyvtár és közművelődési intézmény

A könyvtári, iskolai könyvtári feladatokat és közművelődési tevékenységeket a Dérczy Ferenc Könyvtár és Közművelődési Intézmény látja el Kondoroson. Az intézmény állandó teljes munkaidős alkalmazottainak száma 3 fő, amelyből 2 fő könyvtári szakalkalmazott, 1 fő pedig gazdasági ügyintéző. A szakmai feladatok ellátásán kívül, a napi feladatok során több olyan rendszeresen ismétlődő részmunka adódik, amit szakmai irányítás mellett az intézmény szakalkalmazottain kívüli foglalkoztatottak (évek óta kulturális közfoglalkoztatottak) látnak el.

Az intézmény könyvtári alaptevékenységei:

- közművelődési és iskolai könyvtári ellátás;
- nemzeti dokumentum-termés gyűjtése, az állomány rendszerezése és feldolgozása;
- tájékoztatás, kölcsönzés, dokumentumok helyben való használatának biztosítása;
- helytörténeti gyűjtemény fejlesztése;
- pályázati kiírások közzététele;
- könyvtári rendezvények szervezése;
- könyvtári, könyvtárhasználati órák tartása;
- nyári szaktáborok lebonyolítása;
- internet hozzáférés biztosítása.

Az intézmény közművelődési tevékenységei:

- iskolarendszeren kívüli tanfolyamok, tanulási, felnőttoktatási lehetőségek megteremtése;
- a település környezeti, szellemi, művészeti értékeinek, hagyományainak feltárása, megismertetése, a helyi művelődési szokások gondozása;
- állandó és időszakos kiállítások szervezése, rendezése;
- a nemzeti, a nemzetiségi és más kisebbségi kultúra értékeinek megismertetése és az ünnepek kultúrájának gondozása;
- ismeretszerző, amatőr alkotó, művelődő közösségek tevékenységének támogatása;
- a helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének segítése;
- a szabadidő kulturális célú eltöltéséhez a feltételek biztosítása.

Kondorosi Csárda – Múzeum

Kondoros legnevezetesebb épülete, a Kondorosi Csárda 1740 körül épült nyolc út találkozásánál. A Dél-Alföld pusztai csárdái közül Békés megyében ez a legjelentősebb. A csárda-vendégfogadó-postaállomás épületegyüttes kerített udvarban, főépületből, fedett-nyitott lóállásból, gémeskútból és magtárból állt. Az 1910-es évek elfalazásai miatt elvesztek a hitt „őreg csárda” 1985-re nyerte vissza régi formáját. 1984-ben műemlékké nyilvánították, ekkor kezdődött egy nagyszabású felújítás, melynek keretében visszaállították a régi homlokzatot és nádfedelet kapott az épület. 2005 nyarától csárdamúzeumként és ételleiről messze földön híres étteremként várja vendégeit. Alagútjában maga Rózsa Sándor is megfordult. A híres csárda mellett rendezik a nevezetes Kondorosi Betyámapokat.

Magyar-Szlovák Táj és Alkotóház

Az Ady Endre u. 12. szám alatt működő gyűjtemény, két szoba-konyhas múlt század eleji parasztház berendezését, használati tárgyait mutatja be. Padlásán paraszti eszközök kiállítása, az udvarán eredeti kovasműhely látható. A ház egyik részében kézműves kiállítás mutatja be a helyi alkotók remekeit.

Integrált Közösségi- és Szolgáltató Tér (IKSZT)

A kondorosi Integrált Közösségi és Szolgáltató Tér (IKSZT) biztosít helyszínt a helyi közösségfejlesztő és egészségfejlesztő programoknak, civil szervezetek működéséhez. Egy sikeres pályázatnak köszönhetően 2010-ben alakították át a Kondoros Polgármesteri Hivatalának udvarában álló régi magházat egy háromszintes 192,95 m² alapterületű közösségi térré, melyben egy információs szoba, három csoportszoba, iroda, teakonyha és vizesblokkok kapnak helyet.

A városban található közművelődési intézményeknél az alábbi **fejlesztési igények** jelennek meg:

- könyvtár és közművelődési intézmény épületének felújítása, energetikai fejlesztése,
- hangtechnika beszerzése és színpad megújítása,
- önálló művelődésszervező és/vagy közösségi animátor alkalmazása,
- civil szervezetekkel való szorosabb együttműködés
- a könyvtár működtetésének fejlesztése a lakossági igények széleskörű kiszolgálása érdekében,
- időszakos kiadvány készítése a helyben zajló fontosabb eseményekről, mind a helyi lakosok, mind az ide érkező turisták jobb tájékoztatása céljából,
- hagyományok őrzése, megújítása, néprajzi és tájvédelmi programok szervezése

2007 - 2015 között az alábbi jelentősebb fejlesztések és projektek valósultak meg a közösségi művelődés, kultúra területén:

- Iciri-Piciri Alapítvány – az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) Falumegújítás-és fejlesztés jogcíme keretében közel 14 500 000 forint vissza nem térítendő támogatást nyert a tó körüli sétány megújítására. (tájház, tó körüli sétány és játszótér)
- A Varius Alapítvány a Dél-alföldi Regionális Operatív Program „Szociális alapszolgáltatások, gyermekjóléti alapellátások és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése” című intézkedésének a keretében, 45 048 802 forint vissza nem térítendő támogatást nyert a „Kondorosi tájház infrastrukturális fejlesztése” című projekt megvalósítására.
- Legendák Földje Alapítvány – Lovaspálya kialakítása és fejlesztése
 - DAOP-5.1.3-11-2011-0038: Az infrastrukturális beruházást és a hozzá kapcsolódó lovaglást népszerűsítő programokat az Európai Unió és a Magyar Kormány 20 837 018 forinttal támogatta. (2013)
 - LEADER: Kondorosi lovas pálya öntözésének fejlesztése (9 474 744 forint) (2015)
- Kondorosért Alapítvány - az Integrált Községi- és Szolgáltató Tér kialakítása, mely helyszínt biztosít a helyi közösségfejlesztési és egészségfejlesztési programoknak, civil szervezeteknek (2010). Kézműves alkotóhely kialakítása címmel beruházás megvalósítása a kondorosi tájházon.
- Kondoros Város Önkormányzata: Batthyány-Geist kastély történeti kertjének helyreállítása, értékeinek megőrzése Kondoroson - 202 060 305 forint (2014 – 2015)

Rendezvények

A település alábbi nagyobb rendezvényei a város lakosain kívül a környező települések és városok lakosai számára is vonzóak:

Városi nagyrendezvények:

- Betyár Napok: a Kondorosi Csárdánál megszervezésre kerülő, kiemelkedő folklór fesztivál a lovas hagyományokat, a betyár romantikát őrző kulturális, gasztronómiai és turisztikai rendezvénysorozat.
- Kiállítások és bemutatók sokféle tartalommal kerülnek megvalósításra: tematikus, ill. életművet, munkásságot bemutató fotó-, festmény-, helytörténeti, rajz-, gasztronómiai stb. kiállítások és bemutatók jellemzőek.
- További programok: színházi előadások, előadóestek, ismeretterjesztés, komplex rendezvénysorozatok: ünnepváró kínálat, pl. Húsvétvarázsló vendégváró programsorozat, Szent Iváni Programok, „Ő szép fenyő”

Városi megemlékezések, évfordulók, rendszeres programok:

- Január 12-én, a Doni-áttörés évfordulóján, bensőséges kegyeleti megemlékezés a világháborús emlékműnél

- Január 22-én, a Magyar Kultúra Napján, Himnusz szavaló verseny
- Március 15-én, a Nemzeti ünnep időszakában: Erdős-Tarcsai Fejér Sándor 48-as honvédhadnagy sírjánál a r. kat. temetőben a helyi általános iskola diákjaival helyezik el az emlékezés virágait; városi ünnepség a 48-as Centenárium Emlékműnél
- Október 23-án, Laurinyecz András 56-os mártír emléktáblájánál, a r. kat. templomkertben kegyelettel, ünnepi megemlékezés a templomban
- Adventi gyertyagyújtás a város központjában.

2.7.1.5 Sport

A sportról szóló 2004. évi I. törvény alapján az önkormányzat kötelező feladatai közé tartozik a sport tevékenység támogatása, testnevelési és sportintézmények fenntartása. A város üzemeltetésében van a Kondorosi Sporttelep, valamint támogatta a lovaspálya épülését is.

A település sportéletében három klub, a Kondorosi Testedző Egyesület (KOTE), a Kondorosi Kézilabda Klub és a Kondorosi Kick-box Egyesület játszik kiemelt szerepet.

A Kondorosi Testedző Egyesület a város legnagyobb bázissal rendelkező sportklubja, mely 95 éves múltra tekint vissza. Az egyesület jelenleg labdarúgó szakosztályt működtet, felnőtt és utánpótlás csapatokkal. Jelenleg összesen 90 játékgengedéllyel rendelkező labdarúgója van a szakosztálynak, ebből mintegy 70 utánpótlás korú.

A Kondorosi Kézilabda Klub 35 fős férfi csapata hol az NB II-ben, hol a megyei I. osztályban szerepel. A 35 fős játékkállományú női csapat a megyei I. osztályban képviselteti magát. A tréningeket, felkészítést a sportcsarnokban, illetve a sportpályán tartják.

Kondorosi Kick-box Egyesület elsősorban a kondorosi és a környékbeli fiatalok körében népszerű. A klub a megye második olyan kick-box szerveződése, ahol három mesterfokozatú sportoló edz.

Mellettük említésre méltó a Pénteki Amatőr Kosárlabda Klub, a Kondorosi Atléták Sportegyesülete, és a Mini Tini Aerobik Csoport is.

A kondorosi Legendák Földje Alapítvány sikeres uniós pályázatának köszönhetően, valamint Kondoros Város Önkormányzatának támogatásával Kondoroson lovas pálya épült. Az infrastrukturális beruházást és a hozzá kapcsolódó lovaglást népszerűsítő programokat – lovastáborok, lovas napok gyermekeknek, fogathajtási elméleti és gyakorlati ismeretek – az Európai Unió és a Magyar Kormány támogatta.

Kondoros Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

24. táblázat: Kondoroson megvalósult sportfejlesztések 2007-2016 között

Év	Beruházás tevékenységei, műszaki tartalma	Értéke (mFt)	Forrása
2016-2017	Sportcsarnok rekonstrukció Kondoroson	15 000 000 Ft + 3 500 000 Ft	2015. évi C. törvény 3. melléklet II.3. pont b) pont
2013-2014	Az infrastrukturális beruházást és a hozzá kapcsolódó lovaglást népszerűsítő programokat az Európai Unió és a Magyar Kormány.	19 990 458 Ft	DAOP-5.1.3-11-2011-0038:

Forrás: Kondoros Önkormányzat

25. táblázat: A város közművelődési és sport infrastruktúrájának jellemzői

Intézmény neve	Kihasználtság/ látogatottság	Az intézmény jellemzői, beavatkozási szükségletek
Lovaspálya	300 fő	A pálya eszközeinek folyamatos pótlása, a használatból eredő beruházási szükségletek
Kondorosi Többsincs Óvoda tornaszobája, Csabai u. 25.	teljes	A tornaszobához tartozó vizesblokk teljes felújításra szorul és fűtéskorszerűsítés megvalósítása is szükséges.
Sasváriné Paulik Ilona Sportcsarnok, Iskola u. 2/6.	teljes	A Sportcsarnok tetőszerkezetének felújítása a jövőben fontos feladat, hiszen az esőzések és havazás alkalmával a beázások továbbra is gondot okoznak.
Grundfoci pálya, Iskola u. 2/6.	teljes	A futballpályán szükségessé vált a gyepterület felújítása, amelyhez nélkülözhetetlen a folyamatos öntözés. Ehhez az önkormányzat búvárszivattyút vásárolt és a jelenlegi öntözési rendszert kismértékben felújította.
Sporttelep, Szabadság u. 2.	teljes	A Sporttelep épületének tisztasági festése szükséges. A padok állapotának folyamatos ellenőrzése ajánlott. A nyári időszakban a füves részek öntözését célszerű lenne fűt kút telepítésével megoldani. A 3. sz. futballpálya és az aszfalt borítású kézilabda pálya világítástechnikai korszerűsítése is javasolt. A kézilabda pályán szükséges lenne a felső kopóréteg felújítása. A játszótéren a kültéri játszótéri elemek felújítása és új játékok vásárlása javasolt.

Forrás: Kondoros Önkormányzat

2.7.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Kondoroson 2011-ben 49 veszélyeztetett korú kisgyermek élt. Számuk és arányuk azóta enyhén, folyamatosan csökken.

2011-ben a 640 14 évnél fiatalabb gyermekből 375 részesült rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben. Tehát a 14 éven aluli fiatalok több, mint a fele esett bele a fenti kategóriába. A település önkormányzata 2016-ban a településen 43 hátrányos helyzetű és 4 halmozottan hátrányos helyzetű gyereket tartott nyilván.

Kondoros Város Önkormányzata részére 2013 nyarán készült Helyi Esélyegyenlőségi Program során felmérésre került, hogy a városban élő hátrányos helyzetű csoportok a teljes lakossághoz viszonyítva milyen jövedelmi, foglalkoztatási, képzettségi, szociális, lakhatási, területi mutatókkal rendelkeznek és ezek alapján milyen esélyegyenlőségi kihívásokkal küzdenek.

A program elfogadásával az önkormányzat az alábbi célokat kívánja érvényesíteni:

- egyenlő bánásmód biztosítása
- esélyegyenlőség biztosítása
- közszolgáltatásokhoz való arányos hozzáférés
- diszkriminációmentesség
- szegregációmentesség

Az önkormányzat 2013-ban fogadta el Helyi Esélyegyenlőségi Programját (HEP). Ennek **célcsoportjai**:

2.7.2.1 Mélyszegénységben élők és a romák

A KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján Kondoroson 6 fő vallotta magát romának. -A munkaképes korú lakosság 7-8%-a munkanélküli, sajnos ezen emberek egy része a mélyszegénységben élők körébe sorolható. Egyre nagyobb létszámot jelent, de egyelőre nem mért nagyságrendű a dolgozó szegények köre. A jövedelemből élő családok nagy része éppen, hogy csak fenn tudja tartani magát, a mindennapi megélhetését megoldja, de már nem tud nyaralásra, új eszközökre, gépjárműre és egyéb dolgokra költeni. Ezen rétegnek megtakarításai nincsenek, nagy mértékben függenek a munkáltatóktól és a munkaerőpiaci lehetőségektől. A településen nincsen nagy lehetőség munkavállalásra, az munkavállaló korú és magasabb végzettségű személyek a megyei városban, vagy a járás más, nagyobb településein dolgoznak. Az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezőknek számos lehetőséget kínál a mezőgazdasági idénymunka, ezért kisebb a 8 általánosnál alacsonyabb végzettséggel rendelkezők száma, mint a 8 általánossal rendelkezőké. A településen a 2011-es KSH adatok alapján nincsen szegregátum, három kisebb (75 fő lakosságszám alatti) szegregációval veszélyeztetett, utcák által jól lehatárolható terület található.

2.7.2.2 Gyermek

A városban a védelembe vett 18. év alatti gyerekek száma kiemelkedően magas, 29 fő volt. A veszélyeztetett gyermekek száma ebben az évben 42 2011-ben ez az érték tovább emelkedett, 49 gyermek számított veszélyeztetettnek. A 2011-es népszámlálási adatok alapján 469 gyermek (0-19-éves kor) élt a településen, a 49 fő ennek több, mint 10 %-a. 2011-ben a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesített gyermekek száma meghaladta

a gyermekek számának 50%-át. Az adat a HEP alapján nem teljes, sokan azért nem szerepelnek a kedvezményezettek körében, mert papírjaik elvesztek, hiányosak, így nem juthatnak hozzá a támogatáshoz.

2.7.2.3 Idősek

A településen élő idősek aránya a település összlakosságához képest magas, folyamatosan növekszik. Hiányos az aktív időskort segítő szolgáltatások működtetése, valamint bővítésre szorul az időseket ellátó intézmények száma. Az idősek ellátása esetén nagyobb szerepet vállal a civil szektor, valamint egyházi és vállalkozói szolgáltatók is. Az idősek számára számos, a szabadidő minőségi eltöltésére alkalmas helyszín és szolgáltatás áll rendelkezésre. Ezek közül kiemelt szerepet lát el a városban működő Integrált Községi és Szolgáltató Teret működtető alapítvány. Hasonlóan kiemelkedő szereppel bír a Körös-szögi Kistérség Szociális és Gyermekjóléti Intézménye Idősek Klubja, mely a településen a nappali ellátást, étkeztetést, házi segítségnyújtás, tanyagondnoki szolgálatot, valamint a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást is végzi. Idősek számára nyújt szolgáltatást az Evangélikus Egyház által működtetett Kondorosi Nyugdíjasház, a Rózsakert-Gondoskodás az Egészséges Életmódért Alapítvány Idősek Otthona, a Községi Misszió szervezésében működő Humán Szolgáltató Központ.

2.7.2.4 Nők

A nők munkaerőpiaci helyzete a városban megfelelőnek mondható. A munkanélküliek száma a munkavállalási korúak körében egyenletesen oszlik meg férfiak és nők között. Érdemi különbség nincs a nemek viszonyításában. A gyermekeket vállaló nők nagy része nem jelenik meg az adatsorokban, mert a gyermekvállalást követően nem jelennek meg a munkaerőpiacon, több gyermekkel a különböző ellátási formákban maradnak. Leghamarabb 8 év után jelennek meg a munkaerőpiacon, álláskeresőként. A magasabb iskolai végzettséggel rendelkező nők gyermekvállalás után nem sokkal nagyobb eséllyel jutnak vissza a munkaerőpiacra, mint alacsony iskolai végzettséggel rendelkező társaik.

A munkaerőpiaci lehetőségeket és családi feladatokat ellátását segítő intézményrendszer rendelkezésre áll Kondoroson és Békéscsabán is. Kondoroson bölcsőde működik. A településen 3 védőnő segíti a gyermekek ellátását.

2.7.2.5 Fogytékkal élők

Kondoros városban megváltozott munkaképességű személyek száma 2011-ben 231 fő volt, 2 fő részesült egészségkárosodott személyek ellátásában. Nappali ellátásban részülő fogyatékos személyek száma 2011-ben 27 fő volt önkormányzati intézményben, 10 fő civil fenntartású intézményben. A fogyatékkal élőket a Békés megyei Mozgáskorlátozottak Egyesületének helyi szervezete segíti.

A településen a közszolgáltatásokat végző intézmények épületei nagy részben akadálymentesítettek (IKSZT, önkormányzati hivatal, művelődési ház és konferencia központ, orvosi rendelő). A könyvtár akadálymentesítése, vagy áthelyezése az önkormányzat tervei között szerepel.

A városi HEP-ban az alábbi **intézkedési területek** fogalmazódtak meg:

- munkaerőpiaci programok nők, hátrányos helyzetűek számára

- érdekérvényesítést segítő, fejlesztő programok
- aktív, tevékeny időskor segítése a településen
- informatikai tudás fejlesztése időskorban
- fogyatékkal élők esetében a foglalkoztatásban való megkülönböztetés csökkentése, szemléletformálás
- fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés a könyvtárban
- képzések és munkahelyteremtési lehetőségek vizsgálata, megvalósítása

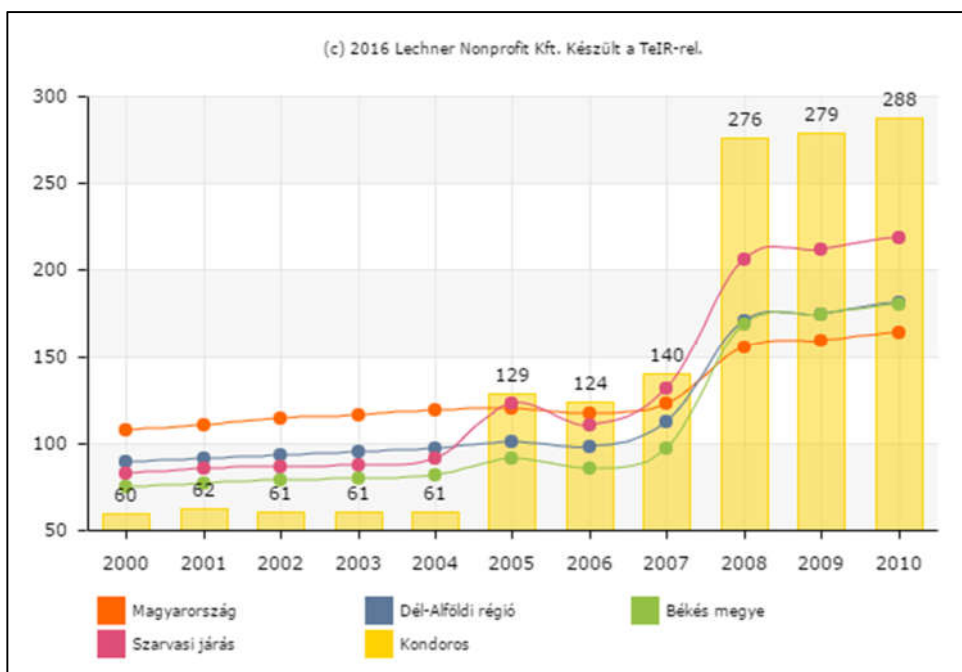
2.8 A település gazdasága

A település, mint nagyközség az 1990-es rendszerváltás után döntő változásokon ment át a gazdasági élet mindhárom szektorát illetően. Alapvetően azonban gazdasági és munkaerő piaci helyzetét a környező nagyobb városok gazdasági vonzása, a helyi vállalkozások és cégek tevékenysége, illetve a több évszázados múltra visszatekintő és kiváló adottságokkal rendelkező mezőgazdasági kultúra határozza meg.

A 2008-tól elmélyülő gazdasági válság Kondoroson is megjelent a statisztikákban. A település költségvetési beszámolóinak alapján az iparüzési adó bevételek 2013-ban 107 millió forintot, 2014-ben 102 000 forintot és 2015-ben 109 000 forintot tettek ki. Mindazonáltal megállapítható, hogy az iparüzési adóbevételek a település jelentőségéhez mérten meghatározó 5%-os bevételt biztosítottak az önkormányzatnak, illetve megfigyelhető az iparüzési adóbevétel stagnálása és enyhe növekedése is.

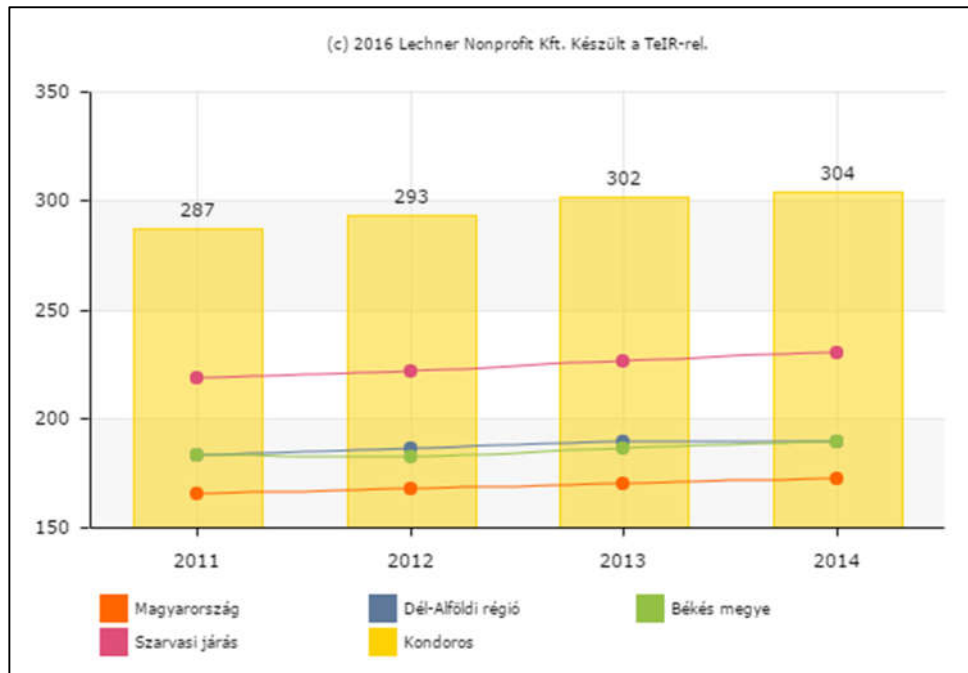
Működő vállalkozások tekintetében a 2000-es évek elejéig Kondoros elmaradt a megyei átlagtól és 60 körüli regisztrált vállalkozás működött a településen. Ám 2005-ben ez a szám megduplázódott, majd 2008-ban újabb közel 200%-os növekedés volt megfigyelhető, amely már bőven meghaladta a Békés megyei ezer lakosra jutó átlagot.

17. ábra: Regisztrált gazdasági vállalkozások száma ezer lakosra, 2010-ig (db)

Forrás: TeIR

18. ábra: Működő vállalkozások száma (2010-2014)

Forrás: TeIR

Látható, hogy bár nagy mértékű növekedés a közelmúltban nem történt, viszont a meglévő vállalkozások helyzete stabilnak mondható.

26. táblázat: A működő vállalkozások száma Kondoroson (2012)

Területi egység	Működő vállalkozások száma – alkalmazotti létszám alapján			
	1-9 fő	10-49 fő	50-249 fő	250-X fő
	mikro	kis	közép	nagy
Kondoros	197	15	2	0
Békés megye	16 139	747	110	15
Kondoros aránya a megyei összes létszámhoz képest	1,2%	2,0%	1,8%	0%

Forrás: KSH

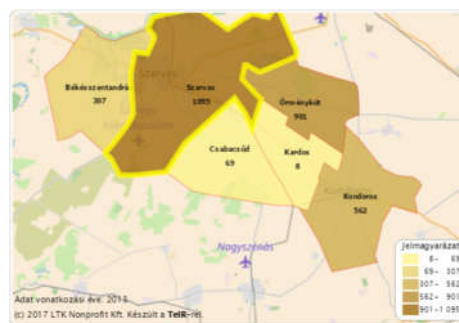
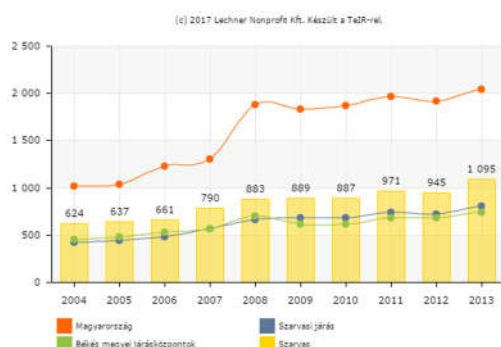
A 210/2009 (IX. 29.) Korm. rendelet alapján a kereskedelmi tevékenységek végzéséről vezetett nyilvántartás szerint 85 vállalkozás végez kereskedelmi tevékenységet a településen, ami egy igen magas arányú, 27%-os arány a település méretét figyelembe véve.

2.8.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

A helyi termékek iránt növekvő keresletet kihasználva Kondoros nem csupán a szántóföldi növénykultúrákban, hanem a kisbirtokokon is működő, egészséges helyi termékeket előállító kisgazdaságok tekintetében is komoly potenciállal bír. Összességében elmondható, hogy húzóágazatként egyértelműen a mezőgazdaságot kell megjelölnünk. A település látnivalói, megjelenése, hagyományai és mára már országosan ismert rendezvényei alkalmassá teszik az idegenforgalmi lehetőségek jobb kihasználására is, amely kiegészítő jelleggel a település egyik sikeres ágazatává vált.

Az alábbi ábrák a városban, az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték változásait mutatják idősorosan és területi eloszlásban. Kondoros gazdasági súlyát és szerepkörét érintően (a bruttó hozzáadott érték települési szintű megoszlása alapján) a Szarvasi Járásban Kardost, Csabacsüdöt és Békésszentandrászt megelőzve, Szarvas és Örménykút mögött a harmadik helyen áll. 2013-as 562 000 forintos egy főre számított bruttó hozzáadott értékével azonban érdemben alatta marad az országos és a járási átlagnak is.

19. ábra: Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték idősoros értékei (eFt)

Forrás: TeIR

2.8.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

A rendszerváltás előtt zömében mezőgazdaságból élő helyiek, a TSZ megszűnésével komoly kihívás elé kerültek, hiszen a nehéz gazdasági viszonyok között megalakuló és működő piaci alapon szervezett mezőgazdasági cégek már nem tudtak ennyi munkavállalót felszívni. A mindhárom szektorban megalakuló kisvállalkozások, családi vállalkozások szintén nem voltak képesek valamennyi munkahelyét elvesztő személy alkalmazására. A munkanélküliség elkerülése érdekében vagy a közeli nagyvárosokba történő ingázás, vagy a fiatalabb generációkat vizsgálva az elvándorlás, - esetenként nem csupán a kistérségből, megyéből, hanem a régióból is - volt a természetes válasz.

A munkanélküliségi adatok vizsgálatából kiderül, hogy a 90-es évek közepén érte el a mélypontot Kondoros munkanélküliségi mutatója, ekkor több mint 450 regisztrált munkanélkülivel számoltak.

27. táblázat: Kondoros munkanélküliségi adatai

	Nyilvántart. álláskeresők összesen (fő)	Nyilvántart. álláskeresők, férfiak (fő)	Nyilvántart. álláskeresők, nők (fő)
2011	276	139	137
2012	238	104	134
2013	188	96	92
2014	151	85	66
2015	108	61	47

Forrás: KSH

28. táblázat: Munkanélküliek számának alakulása Kondoroson

Forrás: TelR

A 2006 után bekövetkező visszaesés egyből éreztette hatását, 2010 januárjában 280 fő regisztrált munkanélküli volt Kondoroson. Ezek a számok természetesen nem feltétlenül irányadóak, inkább tájékoztató jellegűek, hiszen sokan nem regisztráltatják magukat, illetve kiesnek a támogatási rendszerből. Mindezzel együtt megállapítható, hogy az utóbbi években a regisztrált munkanélküliek száma rendszerűen csökken.

Kondoros központi fekvése és jónak mondható közlekedési adottságai jelentősen befolyásolják a település munkavállalóinak mozgási irányait. A többség Szarvas, Békéscsaba, Orosháza irányába ingázik. A helyben dolgozó munkavállalók a helyi vállalkozásokon kívül az önkormányzatnál, annak intézményeinél találnak helyet, de jelentős a közmunka igénybe vétele is. A következő időszak e téren komoly változásokat eredményezett. Az utóbbi időben látszik, hogy a regisztrált munkanélküliek száma évenként átlagosan 20%-os csökkenést mutat Kondoroson és a település a Békés megyei átlaghoz képest jó helyen szerepel.

29. táblázat: A nyilvántartott álláskereső munkaképes korú népességhez viszonyított aránya, 2013. június

A nyilvántartott álláskereső munkaképes korú népességhez viszonyított aránya, 2013. június*	
Relatív mutató, %	Települések
–5,0	Békésszentandrás, Csabacsúd, Gyula, Hunya, Magyarbánhegyes, Magyardombegyház,
5,1–10,0	Békéscsaba, Békéssámson, Csanádapáca, Csárdaszállás, Csorvás, Dévaványa, Ecsegfalva, Elek, Füzesgyarmat, Gádos, Gerendás, Gyomaendrőd, Kamut, Kardos, Kardoskút, Kaszaper, Kétegyháza, Kétsoprony, Kondoros, Körösladány, Köröstarcsa, Körösújfal, Kőtegyán, Lókősháza, Medgyesbodzás, Medgyesegyháza, Méhkerék, Mezőberény, Mezőhegyes, Mezőkovácsháza, Nagybánhegyes, Nagyszénás, Örménykút, Orosháza, Pusztaföldvár, Pusztatölke, Szabadkigyós, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás, Tótkomlós, Újkigyós
10,1–15,0	Békés, Bélmegyer, Biharugra, Bucsa, Csabaszabadi, Doboz, Dombegyház, Dombiratos, Geszt, Kertészsziget, Kisdombegyház, Körösnagyharsány, Muxony, Okány, Sarkad, Sarkadkeresztúr, Szeghalom, Újszalonta, Végegyháza, Vésztő, Zsadány
15,1–20,0	Almáskamarás, Battonya, Kevermes, Kunágota, Mezőgyán
20,1–	Nagykamarás

*Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat

Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat

Az elkészült Kondoros Gazdaságfejlesztési Programterve 2010-2014-es évekre, amelyben fontosnak tartja a település leszögezni, hogy: „A település gazdaságfejlesztési/munkahelyteremtő folyamataiban nagyobb részvétel szükséges, elsősorban koordináció, kedvező feltételek biztosítása révén, de fontos telephelyek kialakításával Inkubátor Ház létesítése is.”

2.8.2.1 Mezőgazdaság**Mezőgazdaság: jelentősebb vállalkozások, Aranykorona érték**

A kiváló talajadottságok és az évszázados mezőgazdasági hagyományok vitathatatlanul a legfontosabb gazdasági ággá a mezőgazdaságot teszik Kondoroson. Még ha a közvetlen gazdasági hatásokat nem is tükrözik a statisztikai adatok, elmondható, hogy közvetett módon a kondorosi családok tekintélyes része kapcsolódik a mezőgazdasághoz. Különösen igaz ez a külterületen lévő kisebb-nagyobb tanyákra, mezőgazdasági üzemekre, ahol részben ideiglenes módon a lakónépesség zöme mezőgazdaságból él. Érdekes tény, s jelzi Kondoros mezőgazdasági kötődését, hogy a település több mint 8000 hektáros területéből több mint 7200 hektár mezőgazdasági terület, amelynek több mint 90%-a szántóföld.

Az európai léptékkal is kiváló talajadottságok és a kedvező csapadékeloszlás miatt a szántóföldi növények meghatározóak ma is. Elsősorban őszi búza, kukorica repce, lucerna és napraforgó, valamint vetőmag előállítás szempontjából kukorica és napraforgó játssza a döntő szerepet.

A talaj adottságai a megyei átlaghoz viszonyítva kedvezőbb képet mutatnak kistérségi szinten is. Az Aranykorona átlagos értéke 32,0 AK/ha (megyei átlag 29,7 AK/ha). A mezőgazdasági művelés alatt álló termőföld 95%-a természetes személyek kezében van és csak 5%-a maradt állami tulajdonban. Az átlagos parcellaméret 2,3 hektártól 5,7 hektárig terjed, azonban földhasználati szempontból 60%-án nagyüzemi gazdálkodás és 40%-án családi gazdálkodás folyik. A térség lakosságának megélhetését és jövedelemviszonyait a mezőgazdasági tevékenység határozza meg, hiszen ebben az ágazatban foglalkoztatottak aránya átlagosan 35%, amely a kisebb településeken 80% körül mozog. A mezőgazdasági termelés szerkezete igazodik az ökológiai

STRATÉGIA

adottságokhoz, a termőterület 73,5%-a szántó, a gyepfelület nagysága 5%, a kert-gyümölcs művelési ág együtt pedig 1%.

Kondoros tekintetében a kisebb birtokok, a település közelében lévő termőterületek a munkaigényesebb termények irányába is elmozdították a termelőket, így a burgonya, fűszerpaprika valamint a mák termesztése is megjelent a településen. Összesen 27 bejegyzett – működő mezőgazdasági vállalkozás található a településen.

A gazdálkodási forma meglehetősen vegyes, ebben semmi eltérés sincs a megyei térségekhez képest. A kisebb egyéni és családi gazdaságokon túl a korábbi TSZ üzemegységek és üzemek egy része új tulajdonosi háttérrel, Kft-ék és Rt-ék formájában működik, amelyek ma is meghatározóak a kistérség gazdálkodásában.

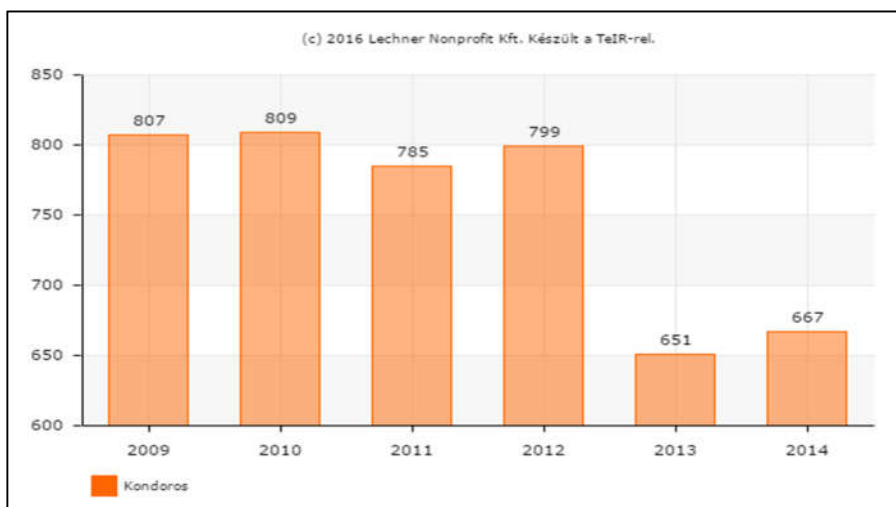
Néhány meghatározó termelő Kondorosról:

- Dolgozók Mezőgazdasági és Kertészeti Kft.
- EEBA Agráripari és Állattenyésztő Kft.
- Fríz-Tej Mezőgazdasági Zrt.
- Kondorosi Gabona Mezőgazdasági Zrt.
- Kondorosi Magvető Mezőgazdasági Zrt.
- Kondorosi Szárító és Tároló Mezőgazdasági Rt.
- Partiz 2000 Kft.
- TAKEV Takarmánykeverő Rt.

A családi és kisgazdaságok zöme részben vagy egészben megélhetést biztosít a családoknak, amelyek növénytermesztésen kívül jellemző módon állattartással is foglalkoznak. Az állatok közül a szarvasmarha és a sertés emelhető ki, de juhot, kecskét és lovat is többen tenyésztnek. Az állatállomány az utóbbi évtizedekben sajnálatos módon csökkent.

Szintén jelentős csökkenést mutat az utóbbi években a regisztrált őstermelők száma, ami 2014-re már csak 667 főt jelent.

30. táblázat: Regisztrált őstermelők száma Kondoroson

Forrás: TeIR

A statisztikákból látható, hogy Kondoros a kiváló mezőgazdasági adottságait nem tudja kellőképpen kihasználni, trendszerűen csökken a mezőgazdaságból élők aránya. A meglévő hagyományok folytatására, fejlesztésére a fiatalabb generáció nem mindig motivált, így kevés a jól képzett mezőgazdasági szakember. Ennek is következménye, hogy alacsony az intenzíven művelt területek aránya, a saját termékek feldolgozottsági szintje. Mindezek következtében elmondható, hogy a szektor, mind a jövedelmezőséget, mind a foglalkoztatottak számát tekintve adottságai alatt teljesít.

2.8.2.2 Ipar

Ipari hasznosítási terület, ipari park alapításának lehetősége.

Az ipar, mint szekunder ágazat nem jellemző sem a településen, sem a mikrotérségben. Ez a terület adottságainak figyelembe vételével nem kerülhetett bele az ipari fejlesztések vonulatába. Az ipari fejlesztések a megye és a régió iparosultabb városi központjaiban összpontosulnak, figyelemmel a régió élelmiszeripari, feldolgozóipari adottságaira.

Kondoros nagyközségben az ipari tevékenység jórészt a környék építőipari nyersanyagainak kitermelésére koncentrálódott. A 70-es évek óta bányásznak homokot, illetve a korábbi felhagyott agyaggödörökből következtethetünk arra, hogy a vályogépületek felhúzásakor a helyi agyagot hasznosítottak.

Amennyiben iparfejlesztésről beszélünk, amely természetes módon a munkahelyteremtést is támogatja, az mindenképp a mezőgazdasági termékek és termények feldolgozását, a feldolgozásuk magasabb színvonalát kell, hogy megcélozza. Ez kitörési pont lehet a kisvállalkozások és családi gazdálkodók szempontjából, mivel a munkaigényes, szakértelmet igénylő hagyományos fűszernövény, paprika, mák termelése és feldolgozása, a jelenlegi trendek alapján és a helyi termékek felértékelődésének időszakában inkább a kisebb üzemekben valósítható meg. Mindenesetre ennek a feldolgozó és élelmiszeripari fejlesztésnek a környéken komoly tökélt kellene megmozgatnia, humán erőforrás fejlesztést, marketingmunkát igényelne és nem elhanyagolható a makrogazdasági környezet negatív befolyásoló hatása sem.

Az esetleges ipari fejlesztések, ipari park kialakítása során meg kell vizsgálni, hogy a gazdaságfejlesztés barnamezős területeken megvalósítható-e, állnak-e rendelkezésre használaton kívüli ipari területek, majorok, egyéb művelésből kivett területek. Amennyiben a fejlesztésekhez a termőföld felhasználása föltétlenül szükséges, akkor az átlagosnál gyengébb minőségű termőföldek, takarékos, lehető legkisebb területre irányuló igénybevételét kell előtérbe helyezni.

2.8.2.3 Szolgáltatások

Kondoros kereskedelmi ellátás szempontjából a térségen és régión belüli viszonyokat figyelembe véve átlagosnak mondható. A mikrotérségi szerep, valamint a lakónépesség nagyobb száma miatt a település ellátottsága inkább kisvárosias jellegű. A hagyományos élelmiszerjellegű és egyes üzletek mellett szaküzletekkel is találkozhatunk.

A nagyobb, s a divatos hétfévi nagybevásárlásokat a helyiek nagyrészt a közeli nagyobb városokban bonyolítják. A COOP nagyobb boltja mellett az üzletek magánkézben, családi és egyéni vállalkozás formájában működnek. Nagykereskedelmi cég Kondoroson a nem rég alapult Centrum Med Kft. A településen 84 kiskereskedelmi üzlet működik jelenleg, amelyből meghatározó módon 17 élelmiszerüzlet, 15 pedig egyéb iparcikk szaküzletként funkcionál. A város egy

STRATÉGIA

töltőállomás és egy patika is található, amelyek hozzájárulnak a helyi közösség jónak mondható ellátásához.

Vendéglátás tekintetében a település ellátottsága jónak mondható. A munkahelyi étkeztetést, melegkonyhai szolgáltatást nem számolva 17 étterem és cukrászda, valamint kisebb vendéglátó ipari egység működik.

Mindenképpen meg kell azonban jegyezni, hogy Kondoroson a kereskedelmi szállásférőhelyek száma 0, és idegenforgalmi adó bevétele sincs a városnak. Emiatt a vendéglátás területén mindenképpen kiemelkedik a település újratelepítésénél is meghatározó stratégiai fekvésű Kondorosi Csárda, amely egykoron betyárok találkozóhelye is volt, a legenda szerint maga Rózsa Sándor is megfordult itt. A csárda nem csupán gasztronómiai kínálatával emelkedik ki a térség vendéglátóhelyei közül, hanem csárdamúzeumának kínálata is egyedülálló, felelevenítve a XIX. századi csárdakultúra legszebb emlékeit. Mérete, konyhájának színvonala és felszereltsége alkalmassá teszi a nagyobb létszámú rendezvények lebonyolítására és a mára már országos jelentőségű Betyár Napok programjainak megvalósítására. A város főút melletti épületében működik a másik nagyobb étterem, a Napsugár Vendéglő, amely magyaros ételei mellett a testvérvárosok jellegzetes étkeit is étlapjára tette. Kondoroson működik egy Sárkány nevű cukrászda is, amely városias megjelenésével és 40 főt befogadó üzlethelyiségével a település központjában található és mindenképp kiemelendő a hasonló szolgáltatók közül.

Az idegenforgalom egyike azon területeknek a településen, ahol még vannak kiaknázatlan lehetőségek: Kondorosi Csárda, Betyár Napok, Lovas pálya, Csárda Múzeum, Csárda Padlás, Batthyány Geist Kastély, kastélykápolna és kastélykert.

Az idegenforgalmi lehetőségek kihasználásához az egyes látnivalók és a hozzájuk kapcsolódó értékek komplex szolgáltatási csomagban való megjelenítésére van szükség. A település műemléki adottságai, kulturális és gasztronómiai hagyományi, valamint ezek térségi ismertsége alkalmassá teszi a települést, hogy térségi rekreációs csomóponttá vállon. Ehhez azonban olyan városmarketingre van szükség, amely a város értékeit nem elszigetelten, hanem komplexen a szinergikus hatásokat kihasználva mutatja be. A közösségi tervező műhelyeken elhangzott, hogy hiányoznak a települési idegenforgalmat felépítő, a település értékeit „eladó” szakemberek.

Alternatív fejlesztési elképzelések:

- Fejleszteni kell a település turisztikai arculatát: kiemelten kell kezelni azokat a fejlesztéseket, melyek turisztikailag kiemelkedő jelentőséggel bírnak, vonzerőt jelentenek.
- Az idegenforgalmi szempontból fontos: közterületeken megfelelő pihenőhelyek kialakítása (pad, asztal, szeméttároló).
- Az önkormányzat honlapján szerepeltetni kell a turisztikai lehetőségeket, megjelenési lehetőséget kell biztosítani az idegenforgalommal foglalkozó vállalkozók számára is.
- Információs adatbázis kialakítása szálláshelyekről, programokról a település honlapján, szórólapokon, kiadványokban.

A város kiemelkedő turisztikai értéke a műemlék védettség alatt álló, romantikus stílusú Batthyány-Geist kastély, mely még romos állapotában is impozáns. A kastély első változatát 1844-1851 között építette Batthyány (I.) László a csákópusztai majorban. Az 1800-as évek második felében a magyar urak rendszeresen gyűltek össze itt vadászni, agarászni, innen származik a kastély „csákói vadásztanya” elnevezése. A kastély parkjában épült 1864-ben a kupolás római katolikus kápolna,

Ybl Miklós tervei szerint neoreneszánsz stílusban. A centrális alaprajzú kápolna egy kis dombon helyezkedik el, alatta családi kriptát alakítottak ki. Miután a birtokot 1871-ben a Batthyányaktól végleg megvásárolta Geist (II.) Gáspár, megkezdődött annak átalakítása, kibővítése, a vadásztanyából a mindennapi élet kényelmes helyszíne vált. A II. világháború után állami tulajdonba került az együttes, számos intézményt helyeztek el az itteni épületekben, volt óvoda, iskola és termelőszövetkezet is. A kastély földmije és tetőszerkezete az ezredfordulón véghezvitt helyreállítás következtében jó állapotban van. Ez a beavatkozás mentette meg az épületet az összeomlástól, de mára már így is életveszélyessé vált. Ennek ellenére a kastély bárki számára szabadon megközelíthető és bejárható. Parkjában található a legidősebb kondorosi fák, köztük a legendás Batthyány-fa, melyet 1848-ban az első miniszterelnök, gróf Batthyány Lajos ültetett.

A Batthyány-Geist kastély történeti kertjének helyreállítása, értékeinek megőrzése 2014-2015-ben valósult meg egy parkfelújítási projekt keretében.

2.8.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések

Kondoros város rendezési tervét a település széles nyilvánossága bevonásával kell végrehajtani. Ez a biztosítéka annak, hogy a fejlesztési tervekben azok az elemek valósuljanak meg, melyek a település jövőjét, hosszú távú fejlődését és fejlesztését szolgálják.

Ezek:

- a térségi kapcsolatok erősítése,
- a település fejlesztésének összehangolása a megyei és térségi fejlesztési elképzelésekkel,
- a munkahelyteremtés,
- az építészeti arculat, a még meglévő építészeti értékek megőrzése,
- kiemelt helyen szerepel az idegenforgalom, a turizmus fejlesztése, kerékpárút hálózat kiépítése,
- a népesség számának szinten tartása, ill. lehetőség szerinti emelése,
- a település megtartóerejének, a település potenciáljának növelése, ifjúságmegtartó, családbarát programok kidolgozása és megvalósítása, ennek keretében kedvezményes áron építési telkek és önkormányzati bérlakások biztosítása (kiemelt figyelemmel a több gyermekes családokra),
- a szolgáltatások fejlesztése,
- a természeti környezet fejlesztése, a belterületi zöldfelületek igényes kialakítása,
- a környezetvédelem, a környezetterhelések minimalizálása, az emberközpontú környezetszemlélet érvényre juttatása, a vidéki életforma népszerűsítése.

A településfejlesztés legfőbb célkitűzése, hogy az önkormányzati vagyon a képviselő-testület ciklusa alatt tartósan ne csökkenjen. A szükségessé vált fejlesztéseket a képviselő-testületnek fel kell vállalnia, melyeknek finanszírozását zökkenőmentes működés mellett biztosítani kell.

Követelmény a településfejlesztésbe a széles nyilvánosság bevonása, amellyel kapcsolatban a következő feladatok vannak:

STRATÉGIA

- a település honlapjának folyamatos fejlesztése, a városi újság („Nullszéria”) szerkesztése,
- a képviselő-testület működésével kapcsolatos közérdekű adatok nyilvánossága,
- az intézményeknek, a civil szervezeteknek a településen rendezett programjainak nyilvánossága.

A településfejlesztésbe be kell vonni a lakosságot, a vállalkozásokat és az önszerveződő közösségeket. A településfejlesztés során figyelembe kell venni azokat a fejlesztéseket, programokat, melyekhez kapcsolódva gazdasági számítások igazolják azt, hogy a fejlesztés eredményeként az önkormányzat tartósan a korábbi éveknél magasabb bevétellel, illetve alacsonyabb kiadással számolhat.

Az elkövetkezendő években jelentős pályázati források nyílnak meg, ezért fontos, hogy a településfejlesztés egyik eszközévé váljon a pályázati tevékenység.

Ennek érdekében feladatok:

- fontos a pályázatok folyamatos figyelemmel kísérése,
- amennyiben szükséges, a sikeres pályázat érdekében megfelelő szakértelemmel rendelkező személy megbízása, és a pályázatokhoz megfelelő önerő biztosítása.

2.8.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

Kondoros versenyképességét mindenképpen pozitívan befolyásolja a megfelelő közúti infrastruktúra. Közúton jól megközelíthető a város, megfelelő a logisztikai helyzet és a most épülő M44-es autópálya ezt csak tovább erősíti, valamint a környező nagyobb települések is gazdasági fejlesztési potenciált jelentenek. Kiemelendő, hogy Kondoroson nagy hagyományai vannak a mezőgazdasági tevékenységeknek, mivel magas az aranykoronás termőföldek száma a város területén, jó minőségűek a helyben megtermelt zöldségek és gyümölcsök, de a gyógynövények termesztési alapjai is megfelelőek.

Bár a turizmus még bőven rejt kiaknázatlan lehetőségeket, a város büszke az évről évre megrendezett Kondorosi Betyár napokra és a Kondorosi Csárda idegenforgalmi jelentőségére.

Hátrányosan befolyásoló tényezők a város versenyképessége szempontjából többek között, hogy ipari parkkal nem rendelkezik a város és a mezőgazdasági termékekre helyben nem található feldolgozóipar, emiatt alacsony a megtermelt saját termékek feldolgozottság szintje. Így hiányzik például a termelő piac is. Alacsony az öntözött területek aránya, a termőterületek nagy része nincs megfelelő módon kihasználva, azok nagy része szántó, talán amiatt is, hogy kevés a mezőgazdasági szakember és a fiatalok körében sincs erre megfelelő motiváció. Szántóterületek jelentős része néhány nagybirtokos kezében van, és kevés a kis- és közép, családi gazdálkodó. Az épülő M44 területvesztést is okoz a városnak, és tovább aprózza a parcellákat.

Az idegenforgalomban rejlő lehetőségek alacsony szintű kihasználása jellemző, a város nem vonzó a fiatalok számára, mivel hiányzik a hétvégi ifjúsági vendéglátás, nincsenek szórakozási lehetőségek és programok, valamint különböző rendezvények (pl. diszkó). Látványos a

marketingtevékenység és szakember hiánya (pl. saját termékek vannak, Csárda is működik, de a termékek és szolgáltatások „eladása” már nem működik), valamint a meglévő idegenforgalmi látványosságok mellé nincsenek megfelelő szálláshelyek.

2.8.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

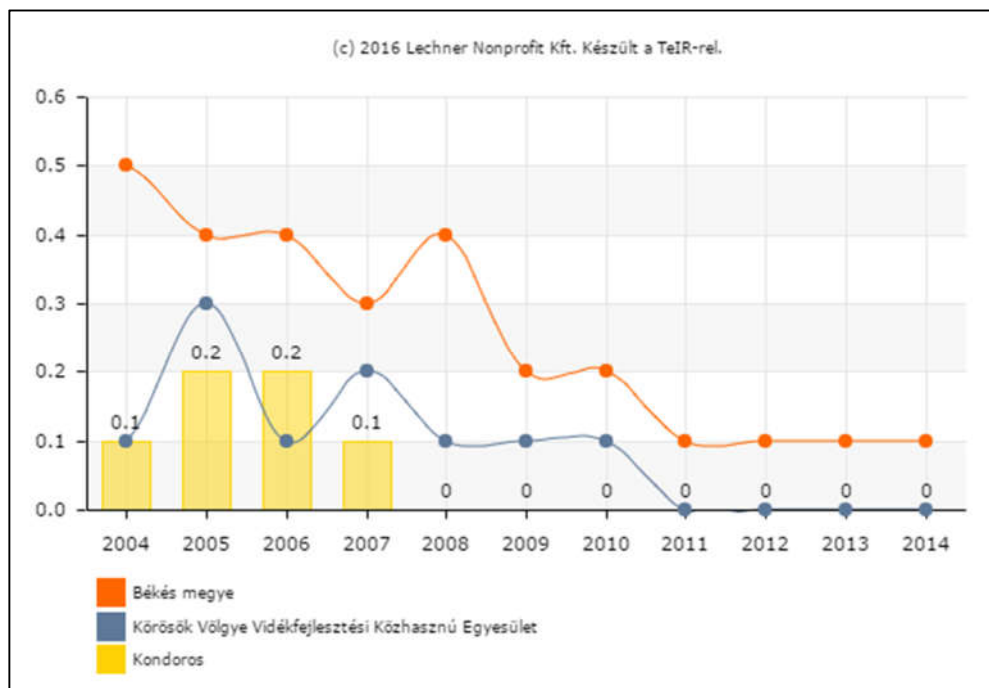
Békés megyében alapvetően jellemző, hogy a magas elvándorlás arány miatt kiüresednek az ingatlanok, és ez sajnos Kondorosra is igaz.

Félkomfortos az a lakás, vagy üdülő, amely legalább egy 12 m²-t meghaladó alapterületű lakószobával és főző helyiséggel, továbbá fürdőhelyiséggel vagy vízöblítéses WC-vel, villannyal, vízellátással és egyedi fűtési móddal rendelkezik. Komfort nélküli az a lakás, üdülő, amely legalább egy 12 m²-t meghaladó alapterületű lakószobával és főző helyiséggel, valamint egyedi fűtési móddal rendelkezik. A komfortfokozatok egyikébe sem sorolható lakások a szükség- és egyéb lakások. A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a településen lakott lakásokon belül közel 20%-os. Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya 98,5%, ugyanakkor 2013-ig a közcsontra hálózatba csupán a lakások alig 40%-a volt bekapcsolva, de ez 2014-ben ugrásszerűen megnőtt 77,4%-ra. A háztartási gázfogyasztók száma 74,6/100 lakás.

A településen nincs olyan lakás, amely legalább 30 Mb/ps sávszélességre képes vezetékes internet-hozzáféréssel rendelkezne, ez megyei szinten elmaradás.

Az épített lakások százaléka az éves lakásállomány százalékában 2008 óta 0 értéket képvisel.

20. ábra: Épített lakások százaléka az éves lakásállomány százalékában

Forrás: TeIR

2.9 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszközei és intézményrendszere

2.9.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, Gazdasági Program

Költségvetés

Kondoros intézményeinek fenntartásában és a város fejlesztésében a legfontosabb tényező a város költségvetésének stabilitása. Az önkormányzat éves költségvetésének készítésekor a lakosság életszínvonalát javító szolgáltatások bővítésére és a város gazdasági potenciáljának növelését segítő fejlesztések megvalósítására, mégis a város stabil pénzügyi pozícióinak megőrzésére, a megfelelő tartalék képzésére törekszik.

A város önkormányzatának 2010 és 2014 közötti költségvetését elemezve megállítható, hogy a bevételi oldal legnagyobb tételeit minden évben a saját folyó bevételek, illetve az állami hozzájárulások és támogatások jelentették. Az önkormányzati költségvetés kiadási oldalának legjelentősebb tételét minden évben a működési kiadások (pl. személyi juttatások, dologi kiadások) jelentették.

Az Önkormányzat és az Állam közötti feladatmegosztás változása miatt 2013-tól jelentős változások történtek a város költségvetésében. A bevételi oldal változásai közé tartozik, hogy a feladat-átstrukturálás miatt megszűnt az önkormányzat személyi jövedelemadóból való részesedése, az illetékbevételek elkerültek a várostól. Gazdaságfejlesztési szempontból a közhatalmi bevételek közül a helyi iparüzési adó jelentősége kiemelkedik. Ez átlagosan 105 000 forint volt, de nagyságrendje évente változó tendenciát mutat.

31. táblázat: A költségvetés bevételi tételeinek alakulása (eFt)

Év	A	B	C	D	E	Összesen
2011						1 124 802
2012						1 283 895
2013	151 413	107 485	228 109	337 714	0	2 280 354
2014	135 641	102 585	323 053	290 350	0	1 341 943
2015	144 342	109 772	355 357	372 353	0	1 066 011

Forrás: Kondoros Város Önkormányzata

(A – működési bevételek és támogatások; B – helyi iparüzési adó (A-n belül); C – költségvetési bevételek; D – Finanszírozási bevételek, E – Hitel igénybevétele (D-n belül))

Kondorosi Közös Önkormányzati Hivatalnak az alábbi szervezetekkel feladatellátási megállapodása van:

- Kondoros Város Önkormányzat
- Kardos Község Önkormányzat
- Kondoros Város Szlovák Önkormányzat
- Szlovák Önkormányzat Kardos
- Kondorosi Többsincs Óvoda és Bölcsőde

- Dérczy Ferenc Könyvtár és Közművelődési Intézmény
- Körös-Völgyi Hulladékgazdálkodási Rekultivációs Önkormányzati Társulás
- Kondoros-Kardos Köznevelési Intézményfenntartó Társulás
- Kondoros Város Önkormányzatának Települési Szolgáltató Intézménye

Vagyongazdálkodás

A helyi önkormányzatokról szóló 2011. évi CLXXXIX., Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény alapján, annak keretei között a települési önkormányzat helyi rendeletben szabályozhatja a vagyona feletti rendelkezési jog gyakorlását. A nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény értelmében az önkormányzati vagyon felosztása az alábbiak szerint alakul: a jogszabály az üzleti vagyont és törzsvagyont különbözteti meg. A törzsvagyon körébe tartozó tárgyak forgalomképtelenek, illetve korlátozottan forgalomképesek. Az önkormányzat forgalomképtelen törzsvagyona a kizárólagos önkormányzati tulajdonban álló vagyonból és nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű vagyonból áll. Kondoros Város Önkormányzatának 21/2011 (X.25.) sz. önkormányzati rendelete az önkormányzati vagyonról és a vagyon feletti tulajdonjog gyakorlásának szabályozásáról rendelkezik. A rendelet hatálya kiterjed a tulajdonában álló ingatlanokra, ingóságokra (tárgyi és forgóeszközökre) és vagyoni értékű jogaira (immateriális javak). Ezen túlmenően az Önkormányzat vagyongazdálkodásának alapelveit az Önkormányzat vagyongazdálkodási terve is szabályozza. Eszerint az Önkormányzat kiemelt felelősségi körébe tartozik a vagyonnal való felelősségteljes, átgondolt, tervszerű, hatékony, az önkormányzat céljait legjobban szolgáló gazdálkodás. A terv célja, hogy megteremtse a biztonságos feladatellátás feltételeit, a kiszámítható és átlátható gazdálkodást, biztosítsa a pénzügyi egyensúlyt, megőrizze és növelje a vagyon értékét, valamint biztosítsa a vagyon piaci értéken történő bérbeadását. A város vagyongazdálkodása az országos szintű jogszabályokkal összhangban működik, meghatározza többek között az önkormányzati vagyon hasznosításának módjait, elveit közép és hosszútávon.

Az Önkormányzat vagyona 2013. évi zárómérleg alapján 4 234 293,- e Ft volt.

Vagyonszerkezet

32. táblázat: Kondoros Önkormányzatának vagyonszerkezete

Vagyonelem megnevezése	Az összes vagyonból a vagyon részaránya /ezer forintban/
Immateriális javak	6 115
Ingatlan és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	3 227 749
Gépek, berendezések	29 439
Járművek	6 047
Üzemeltetésre átadott eszközök	272 104
Egyéb eszközök	683 289 + 8605 + 945 = 692 839

Forrás: Kondoros Önkormányzata (2013)

A forgalomképtelen törzsvagyon körébe tartozó főbb ingatlanok: közutak, közterek, parkok.

STRATÉGIA

Korlátozottan forgalomképes törzsvagyon körébe tartozó vagyonelemek: önkormányzati hivatal, intézmények - iskola, óvoda, orvosi rendelő, gyógyszertár, művelődési ház, szociális és egyéb bérlakások, szeméttelep, vízmű, köztemető, a Csárda

Egyéb vagyon körébe tartoznak a következő ingatlanok: szántók, telkek, sporttelep

Az önkormányzati vagyon hasznosításának alternatívái:

- A feladatok ellátásához nem szükséges vagyon elidegenítése
- Használatba adás, bérbeadás
- Önkormányzati vagyontárggyal vállalkozási tevékenység indítása

Gazdasági Program

Kondoros gazdaságfejlesztése szempontjából kiemelkedő jelentőségű a képviselő-testület által 2015-ben elfogadott Gazdasági Program, amely a város 2014-2019 közötti időszakra vonatkozó fejlesztési elképzeléseit tartalmazza.

A **Gazdasági Programban** nevesített feladatok megvalósításához szükséges anyagi források biztosítása érdekében az alábbi feladatokat rögzítette a képviselő-testület:

- A pályázati források felkutatása és kiaknázása.
- Az önkormányzat sajátos működési bevételeinek növelési lehetőségeit meg kell keresni olyan adórendszer megteremtésével, mely megfelel a helyi adópolitika elvárásainak és hatékony eszköze az önkormányzat saját forrás növelésének.
- Közteherviselés (indokolatlan mentességek megszüntetése, helyi adók racionalizálása, hátralékok behajtása, adómorál javítása) biztosítása.
- A képviselő-testület nyomon követi a költségvetési támogatási rendszert és az elképzeléseivel összhangba hozva igyekszik kihasználni a rendszer által nyújtott lehetőségeket (legkedvezőbb összegű támogatás megkeresése).
- Az önkormányzat áttekinti a meglévő vagyontárgyait, azok hasznosításának módját és lehetőségeit, a fenntartási, üzemeltetési költségek nagyságát.
- Javaslatot dolgoz ki az egyes vagyontárgyak megfelelő kihasználására, az értéknövelő beruházásokra, a felesleges vagyontárgyak hasznosítására, valamint az egyes vagyontárgyak értékesítésére.
- A település szerkezeti és szabályozási tervét a helyi építési rendelettel összhangban úgy kell végrehajtani, hogy az önkormányzati beruházások megvalósítására, családi lakóházak építésére, partnerszervezetek beruházásaira (térsg, közműszolgáltató cégek, vízügyi- és természetvédelmi beruházások, stb.), gazdasági, a mezőgazdasági és turisztikai vállalkozások számára vonzó legyen.

2.9.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Az önkormányzat településfejlesztési tevékenységét elemezve alapvetően kettő szereplő munkáját kell kiemelni.

A legfontosabb szerepet Kondoros Város Önkormányzata és Kondoros Közös Önkormányzati Hivatala játssza, amely esetében három szervezet (a képviselő-testület, a képviselő-testület bizottságai és a polgármesteri hivatal szervezeti egységei) említhető meg. Ezen belül a döntéshozatal a képviselő-testület feladata, amely az általa elfogadott rendeletek és határozatok révén dönt többek között az erre célra rendelkezésre álló pénzeszközök nagyságáról, az egyes ilyen jellegű pályázatokhoz szükséges önerő biztosításáról. Ezen túlmenően a testület feladata a város térségi fejlődését nagymértékben befolyásoló településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és szabályozási terv elfogadása és/vagy módosítása. A képviselő-testület döntéseinek előkészítésében fontos szerepet játszanak a különböző állandó bizottságok:

- Pénzügyi, Településfejlesztési, Mezőgazdasági és Ügyrendi Bizottság
- Szociális- és Egészségügyi Bizottság
- Oktatási, Kulturális és Vallásügyi Bizottság
- Civilekért Bizottság

A másik fontos szereplő Kondoros Város Szlovák Önkormányzata. Alapvető feladatai közé tartozik a helyi aránylag nagyszámú szlovák nemzetiségű lakos érdekeinek védelme és képviselete a nemzetiségi önkormányzati feladat- és hatáskörének gyakorlásával. Kiemelt feladata továbbá a szlovák kultúra, hagyományok ápolása, jövő nemzedék számára történő átadása, melynek megvalósítását – éves költségvetése függvényében – rendezvények tartásával, iskolai, óvodai és civil szervezeti hagyományörző rendezvények támogatásával látja el.

2.9.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

A városban folyó gazdaságfejlesztési tevékenységnek az alábbi fontos **szereplőit** kell megemlíteni:

Kondoros Város Önkormányzatán belül egyrészt a **képviselő-testületet** kell kiemelni, amely az általa megalkotott rendeleteken és határozatokon keresztül határozza meg a gazdaságfejlesztés stratégiai irányvonalát.

A városban található **vállalkozások** képezik a gazdaságfejlesztés második fő csoportját

A helyi gazdaság műszaki infrastruktúra feltételeinek fejlesztése kapcsán a 2007-2015-es időszakban megvalósult legjelentősebb **gazdaságfejlesztési projekteket** az alábbi táblázat tartalmazza.

33. táblázat: A város gazdaságfejlesztési projektjei 2007-2014 között

Gazdaságfejlesztési projekt	Megvalósítás kezdete	Forrás
DAOP 5.2.1/A-11 Települési bel- (és kül)területi vízrendezés, vízvédelmi beruházások Kondoros Város Önkormányzata Vízvédelmi fejlesztések megvalósítása Kondoros, Gyomaendrőd, Kamut és Kétsoprony településeken	2012.08.31	338 360 234 Ft
DAOP 4.1.3/C Bölcsődei ellátást nyújtó intézmények fejlesztése és kapacitásának bővítése Kondoros Kondoros Nagyközség Önkormányzata Kondorosi Többsincs Bölcsőde gyermeklétszám növekedése	2009.04.30	2. fordulóba léphet

Kondoros Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

Gazdaságfejlesztési projekt	Megvalósítás kezdete	Forrás
miatti bővítése eszközbeszerzéssel, új szolgáltatások bevezetésével		
DAOP 3.1.1/B-08 Önkormányzati tulajdonú belterületi valamint önkormányzati külterületi közutak fejlesztése Kondoros Kondoros Nagyközség Önkormányzata Közutak fejlesztése Kondoros Nagyközség területén	2009.10.30	59 602 750 Ft
DAOP 4.1.3/C-2f Bölcsődei ellátást nyújtó intézmények fejlesztése és kapacitásának bővítése Kondoros Kondoros Nagyközség Önkormányzata Kondorosi Többsincs Bölcsőde gyermeklétszám növekedése miatti bővítése eszközbeszerzéssel, új szolgáltatások bevezetésével	2010.06.03	91 275 059 Ft
DAOP 4.3.1 Akadálymentesítés Kondoros Kondoros Város Önkormányzata Komplex akadálymentesítés Kondoros Nagyközségi Önkormányzat Polgármesteri Hivatalában	2008.08.01	9 807 651 Ft
DAOP 4.3.1 Akadálymentesítés Kondoros Kondoros Város Önkormányzata Kondoros Nagyközség Önkormányzat komplex akadálymentesítése az Orvosi járóbeteg ellátó intézményében.	2008.08.25	6 602 310 Ft
DAOP 5.2.1/D Környezeti értékeink védelme, környezetbiztonság - kiemelt projekt Kondoros Kondoros Város Önkormányzata Komplex belvízrendezési program megvalósítása a belterületen és a csatlakozó társulati csatornán I. ütem	2009.02.23	2 341 412 415 Ft
DAOP 4.1.3/B Községi terek és és információs pontok infrastrukturális fejlesztése Kondoros Kondorosért Alapítvány Kondorosi tájház infrastrukturális fejlesztése	2009.06.05	42 545 432 Ft
AVOP 3.2 A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése Kondoros Kondoros Nagyközség Önkormányzata Kondoros külterület 074/2 és 095 hrsz. mezőgazdasági út építése	2005.05.24	69 550 501 Ft
AVOP 3.2 A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése Kondoros Kondoros Nagyközség Önkormányzata	2005.05.24	65 125 101Ft

Kondoros Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

Gazdaságfejlesztési projekt	Megvalósítás kezdete	Forrás
Kondoros külterület 074/1 és 046 hrsz. mezőgazdasági út építése		
AVOP 3.2 A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése Kondoros Kondoros Nagyközség Önkormányzata Piac tér kialakítása	2005.06.07	25 000 000 Ft

Forrás: palyazat.gov.hu

A gazdaságfejlesztés fontos eszköze a városi tulajdonú **gazdaságfejlesztéssel foglalkozó szervezetek** működtetése. Ilyen szervezet a városban nem található. A város tulajdonában lévő egyéb szervezetek által foglalkoztatott létszámot és tevékenységi köröket az alábbi táblázat tartalmazza.

34. táblázat: Városi tulajdonú szervezetek (2015)

A szervezet megnevezése	Önkormányzati tulajdon aránya (%)	Tevékenységi kör
Gyomaendrődi Regionális Hulladékkezelő Kft.	1317/10000	Nem veszélyes hulladék gyűjtése Hulladék újrahasznosítása Saját tulajdonú, bérlet ingatlan bérbeadása, üzemeltetése Nem veszélyes hulladék kezelése, ártalmatlanítása (Főtevékenység)
Körös-szögi Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft.	12,09	Nem veszélyes hulladék kezelése, ártalmatlanítása.
Alföldvíz Zrt.	10 db, egyenként 14 000 Ft-os értékpapír, értéke: 140 000.-Ft	Víztermelés, -kezelés, -ellátás (Főtevékenység)
Gyomaközségi Nonprofit Kft	250 000 Ft	Nem veszélyes hulladék gyűjtése
Kondorosi Turisztikai Közhasznú Nonprofit Kft.	100%	Közreműködik a város kulturális életének javításán, rendezvényeinek megvalósításán.
KBC Békés Megyei Települések Fejlesztéséért Nonprofit Kft.	400 000 Ft	Pályázatkezelési szolgáltatások békés megyei települések számára; pályázatírás, tanulmánykészítés, üzletviteli tanácsadás, projektmenedzsment

Forrás: Kondoros Város Önkormányzata

35. táblázat: Kondoros Város Önkormányzata és Kardos Község Önkormányzata közhasznú társaságokban való tagsága

A közhasznú társaság megnevezése, Adószáma	A közhasznú társaság által ellátott főbb tevékenységi körök
Körösök Völgye Akciócsoport Nonprofit Kft. Békéscsaba, Mednyánszky u. 2. I/10. 14377406-2-04	Térség felzárkóztatása, versenyképesség előkészítése, vidékfejlesztési források hatékony elosztása és felhasználása
Körösök Völgye Vidékfejlesztési Egyesület Békéscsaba, Mednyánszky u. 2. I/10.	A települések vidékfejlesztésben érintett szereplőit, az üzleti, civil és községi képviselőit és a lakosságot segíteni a LEADER Programban való részvételben, saját Helyi Fejlesztési Stratégiájuk kidolgozásában és végrehajtásában.
Körös-menti Turisztikai és Kulturális Egyesület 5540 Szarvas, Szabadság u. 32.	A térség értékeinek bemutatása és továbbadása a térség lakossága és a térség iránt érdeklődők felé, a térség kulturális életét, történetét, hagyományait bemutató kiadványok megjelenítésének elősegítése, támogatása. A térség természeti kincseinek népszerűsítése, a térség természeti kincseinek védelme, a nemzeti park követelményeinek betartása és betartatása az ide érkező vendégekkel. A térség hagyományainak megjelenítése, a térség turisztikai fejlesztése.

Forrás: Kondoros Város Önkormányzata

A gazdaságfejlesztés **adminisztratív eszközei** többnyire a helyi rendeleteken keresztül érvényesülnek. Ezek egyrészt a vállalkozások működését is befolyásoló szabályozások, a városrendezési terv és egyéb dokumentumok, melyek meghatározzák a működés kapcsolódó, köztük az infrastruktúra feltételeit. Ezen eszközök másik csoportját a helyi adók jelentik, amelyeket a helyi adórendeletek szabályoznak. Ezen belül is az iparüzési adó bír a legnagyobb jelentőséggel a gazdaságfejlesztés szempontjából. A városban a helyi adókat az 40/2014. (XI. 28.), valamint önkormányzati rendelet szabályozza. Ez alapján a város az alábbi adónemeket állapította meg:

- építményadó
- idegenforgalmi adó
- iparüzési adó
- kommunális adó
- gépjárműadó

települési adó (a település közigazgatási területén lévő termőföldekből a szántó, gyep (rét vagy legelő), nádas, és gyümölcsös művelési ágba sorolt külterületi földrészekre) (39/2014. (XI. 28.) sz. önkormányzati rendelet szabályozza).

A **partnerség** keretében az Önkormányzat szoros kapcsolatot alakított ki a vállalati, vállalkozói szférával is, a tervezési folyamatokba is már bevonta.

2.9.4 Foglalkoztatáspolitikai

A foglalkoztatáspolitikai szempontjából kiemelkedő fontosságú volt a tény, hogy Kondorosnak, mint foglalkoztatás-szervezőnek 2009-ben, illetve 2010-ben a közfoglalkoztatás lebonyolítása érdekében éves szintű közfoglalkoztatási tervet kellett készítenie. 2011. január 1-jétől a foglalkoztatási projekteket a megyei kormányhivatalok munkaügyi központjai koordinálják, így a közfoglalkoztatási terv készítésének kötelezettsége az önkormányzatok részéről megszűnt. A közfoglalkoztatás bonyolítása azonban továbbra is jelentős munkaszervezési, adminisztrációs feladatot ró az önkormányzatokra, így Kondorosra is.

Ugyancsak fontos dokumentum a foglalkoztatás és közfoglalkoztatás vonatkozásában a szociális szolgáltatástervezési koncepció. Kondoroson az Önkormányzat által szervezett közfoglalkoztatást az Önkormányzat szervezi.

36. táblázat: A közfoglalkoztatás száma Kondoroson 2015-ben

Program	Létszám (fő)
Útőr	5
Bio	15
Mezőgazdaság	15
Helyi szolgáltatás	38
Utak karbantartása	55
Képzésben részt vevők	24
Hosszabb távú szerződés	12
Összesen	164

Forrás: Kondoros Város Önkormányzata

Az új önkormányzati törvény hatályba lépésével a közalkalmazottak és köztisztviselők (általános- és középiskolai tanárok, önkormányzati munkatársak egy része) jelentős számának a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ és a Járási Hivatal részére történő átadásával kevesebb, mint felére csökkent az Önkormányzat dolgozóinak száma.

2.9.5 Lakás és helyiséggazdálkodás

A lakásgazdálkodás a városban 19/2002.(XII.6.) önkormányzati rendelet határozza meg, mely a lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérletére, elidegenítésére, valamint a lakáshoz jutás helyi támogatására vonatkozó szabályokról szól. A lakáscélú ingatlanok értékesítésére iránymutatás és tervzet nincs, azok adás-vétele ad-hoc módon történik eseti jelleggel, a testületi ülésen kerül megtárgyalásra. Az önkormányzat tulajdonában álló lakások legalább 80%-át kell szociális alapon bérbe adni. A városban található bérlakások fő adatait az alábbi táblázat foglalja össze.

37. táblázat: Szociális bérlakások jellemzői Kondoroson

Kondoros Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

Cím	m ²
Kondoros, Hősök útja 32/1.	65
Kondoros, Hősök útja 32/2.	65
Kondoros, Hősök útja 32/3.	56
Kondoros, Hősök útja 32/4.	67
Kondoros, Hősök útja 32/5.	84
Kondoros, Hősök útja 32/6.	56
Kondoros, Wesselényi u. 3/1.	57
Kondoros, Wesselényi u. 3/2.	44
Kondoros, Wesselényi u. 3/3.	57
Kondoros, Wesselényi u. 3/4	59
Kondoros, Kossuth tér 1/4.	43
Kondoros, Kossuth tér 1/5.	49
Kondoros, Kossuth tér 1/3	43
Kondoros, Kossuth tér 1/2	43
Kondoros, Pipacs u. 3/1.	59
Kondoros, Pipacs u. 5/1.	59
Kondoros, Pipacs u. 5.	68
Kondoros, Pipacs u. 3.	68
Kondoros, Hősök útja 34	58
Kondoros, Endrődi u. 8.	53
Kondoros, Endrődi u. 8.	31
Kondoros, Damjanich u. 3.	96
Kondoros, Damjanich u. 3.	80
Kondoros, Endrődi u. 8.	52
Kondoros, Béke u. 36.	105

Forrás: Kondoros Város Önkormányzata

Az önkormányzati **lakások bérleti díját** meghatározza a komfortfokozata. A városban az alábbi áron kerülnek bérbeadásra az ingatlanok:

- összkomfortos lakás: 285 Ft / nm² / hó
- komfortos lakás: 240 Ft / nm² / hó
- félkomfortos lakás: 120 Ft / nm² / hó

38. táblázat: A lakásfenntartási támogatás idősoros adatai Kondoroson, 2015

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lakásfenntartási támogatásban részesültek száma (pénzbeli és természetbeni) [fő]	316	357	324	333	355	489	488	483	324	315
Lakásfenntartási támogatás ö. (eFt)	15 894	14 755	12 377	12 649	15 016	15 383	17 222	17 222	12 893	5 856

Forrás: KSH

2.9.6 Intézményfenntartás

Az intézmények egy része **önkormányzati tulajdonban** van. A város képviselő-testülete az intézmények tevékenységét felügyeli (pl. vezetők kinevezése), míg az SZMSZ határozza meg, hogy ki gyakorolja a tulajdonosi jogokat.

39. táblázat: Az önkormányzati tulajdonú intézmények fenntartási és működtetési költségei Kondoroson, e Ft

Települési szolgáltató intézmény	2011	2012	2013	2014	2015
Dérczy Ferenc Könyvtár és Közművelődési Intézmény	20 073	17 440	23 569	21 154	20 355
Többsincs Óvoda	80 611	82 222	0	0	0
Petőfi II. Általános Iskola	193 441	201 625	0	0	0
TESZI	169 246	180 373	201 520	211 953	212 222

Forrás: Kondoros Város Önkormányzata

Az intézmények másik típusát az **önkormányzati fenntartású intézmények** jelentik, amelyek esetében a szakmai tevékenység irányítása/ellenőrzése és az adott intézmény működtetése is az önkormányzat feladata. Ebbe a csoportba tartoznak többek között oktatási, kulturális intézmények, melyek az alábbiak (bővebben lásd az 1.8. fejezetet).

40. táblázat: Az önkormányzati fenntartású intézmények működtetési költségei Kondoroson

Intézmények	Költségnem	2011	2012	2013	2014	2015
Óvodák összesen	Működtetési, karbantartási költségek	81 116	82 551	0	0	0

	Felújítási költségek	0	0	0	0	0
Szociális intézmények	Működtetési, karbantartási költségek	177 112	189 164	208 157	221 660	223 868
	Felújítási költségek	739	0	0	0	723
Művelődési, kulturális és sport intézmények	Működtetési, karbantartási költségek	20 330	17 599	23 716	21 313	20 521
	Felújítási költségek	0	0	0	0	0

Forrás: Kondoros Város Önkormányzata

Az intézmények harmadik csoportját azon „A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény”, valamint „A köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről szóló 2012. évi CLXXXVIII. törvény” szerinti **önkormányzati köznevelési intézmények** alkotják, amelyek 2013. január 1-től állami fenntartásba kerültek. Ennek keretében az érintett intézmények szakmai munkájának irányítása az állam feladata a KLIK-en keresztül, míg a működtetés feltételeit az Önkormányzat biztosítja. Ezek az intézmények az alábbiak (bővebben lásd az 1.8. fejezetet):

41. táblázat: Az önkormányzati köznevelési intézmények működtetési költségei Kondoroson

Intézmény	2011	2012	2013	2014
Petőfi II. Ált. Iskola	194 211	202 733	0	0

Az egyes intézmények beavatkozási szükségleteit a 1.10. fejezet tartalmazza.

2.9.7 Energiagazdálkodás

A város energiaellátásának helyzetét az 1.16. fejezet mutatja be.

A város 2012-ben elkészítette energiastratégiáját, amely azonban nem lépett hatályba, ezen túl a város az energiagazdálkodás területén az önkormányzat külön koncepcióval, fejlesztési dokumentummal nem rendelkezik. Ugyanakkor több olyan lépését is meg lehet említeni, amelyek a hatékonyabb energiafelhasználást támogatják. Ennek keretében a város az elmúlt időszakban számos energetikai megújítást hajtott végre az intézményeiben, az alábbi táblázat szerint. Fontos kiemelni, hogy ezen projektek összhangban vannak a város vagyongazdálkodási koncepciójában megfogalmazottakkal.

42. táblázat: Kondoros város önkormányzatának energiahatékonysági fejlesztései 2007-2014 között

A projekt címe	Megvalósítás ideje	A projekt költségvetése
KEOP 5.5.0/A/12 Épületenergetikai fejlesztések és közvilágítás energiatakarékos átalakítása korszerűsítése KONDOROS VÁROS ÖNKORMÁNYZATA Kondorosi Közös Önkormányzati Hivatal (5553 Kondoros, Hősök tere 4-5, hrsz: 2022) energetikai fejlesztése KEOP-2012-5.5.0/A	2014.01.13	24 420 797 Ft
KEOP 5.5.0/B/12 Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva KONDOROS VÁROS ÖNKORMÁNYZATA Petőfi István Általános és Alapfokú Művészeti Iskola, Kollégium (5553 Kondoros, Iskola utca 2/6., hrsz: 2068) komplex energetikai fejlesztése	2014.02.13	206 989 814 Ft
KEOP 5.7.0/15 Középületek kiemelt jelentőségű épületenergetikai fejlesztése KONDOROS VÁROS ÖNKORMÁNYZATA Petőfi István Általános és Alapfokú Művészeti Iskola, Kollégium alsó tagozatos épületének energetikai fejlesztése	2015.09.17	84 501 600 Ft
KEOP 5.7.0/15 Középületek kiemelt jelentőségű épületenergetikai fejlesztése Kondoros KONDOROS VÁROS ÖNKORMÁNYZATA Kondorosi Többsincs Óvoda és Bölcsőde Csabai úti épületének energetikai fejlesztése	2015.09.17	27 911 730 Ft
KEOP 3.1.2/F/09-11 Élőhelyvédelem- és helyreállítás, vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése KONDOROS NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA Batthyány-Geist kastély történeti kertjének helyreállítása, értékeinek megőrzése Kondoroson	2014.03.24	202 060 305 Ft

Forrás: palyazat.gov.hu

2.10 Településüzemeltetési szolgáltatások

43. táblázat: A településüzemeltetési feladatokat ellátó szervezetek Kondoroson

Településüzemeltetési feladatok	A feladatot ellátó szervezet
Szennyvíz	Települési Szolgáltató Intézmény (TESZI)
Ingatlankezelési tevékenység	Települési Szolgáltató Intézmény (TESZI)
Temetési szolgáltatás	Települési Szolgáltató Intézmény (TESZI)
Hulladékgazdálkodás (gyűjtés, szállítás, kezelés, ártalmatlanítás)	Települési Szolgáltató Intézmény (TESZI)

Ivóvíz ellátás	Gyulai Közülemi Nonprofit Kft.
Közterület	Települési Szolgáltató Intézmény (TESZI)
Közút	Települési Szolgáltató Intézmény (TESZI)

Forrás: Kondoros Város Önkormányzata

2.11 Táj és természeti adottságok vizsgálata

Kondoros a Dél-Alföldi Régióban, Békés megyében, a Békési-sík nevű kistáj területén, Békéscsabától nyugatra helyezkedik el. A 8184 ha nagyságú (KSH 2008) település természetföldrajzi helyzetét tekintve az Alföldön, a Maros–Körös-közében fekszik, a Békés–Csanádi-löszhát Békés–hát nevű tájegységén. A nagyközség a Körös–szögi Kistérség Többcélú Társulás tagja.

2.11.1 Természeti adottságok

5. térkép: Részlet Magyarország térképéről, Kondoros megjelölésével

Forrás: <http://www.eng.unideb.hu/userdir/forian/Vizes/1.jpg>

2.11.1.1 Domborzat és talajviszonyok

Domborzat

A terület, mint a Maros–Körös-közének egésze, infúziós lösszel és agyaggal fedett, jelenleg magasártéri szintben elhelyezkedő hordalékkúpsíkság. Tengerszint feletti magassága 88–90 m, átlagos relatív reliefe 2–3 m/km².

Talajviszonyok

A sok tízmillió évvel ezelőtt képződött, majd pedig összetöredezett, kristályos alapkőzet felett több száz méter vastagságú, a későbbi földtörténeti korból származó tengeri és folyóvízi üledék halmozódott fel. Különösen jelentős a geológiai újkorból (pleisztocén) származó pannóniai üledék. Az újkor utolsó szakaszából maradt fenn az építőiparban használt homok is. Az alacsony ármentes

síkság felszínét mozaikszerűen rossz lefolyású, alacsonyabb területek váltják, horizontálisan gyengén szabdalt (Marosi–Somogyi; 1990).

2.11.1.2 Éghajlat

A terület, mint hazánk egésze az északi mérsékelt övben fekszik, ahol a kontinentális hatások túlsúlya érvényesül. A helyi klíma szempontjából fontos, hogy a Békés–Csanádi-löszhát térsége viszonylag közel fekszik az Erdélyi–Szigethegységhez. A napsütéses órák száma megközelíti a 2000 órát, ebből nyáron 810–820, télen 190–200 óra várható. Mezőgazdasági szempontból kedvező a tenyészidőszak adata. A hőmérséklet sokévi átlaga 10,2–10,4 °C. A legmelegebb nyári napok maximum hőmérsékletének sokévi átlaga 34,3–34,6 °C, a leghidegebb téli napok minimum hőmérsékletének átlaga -19,0 és -18,0 °C közötti.

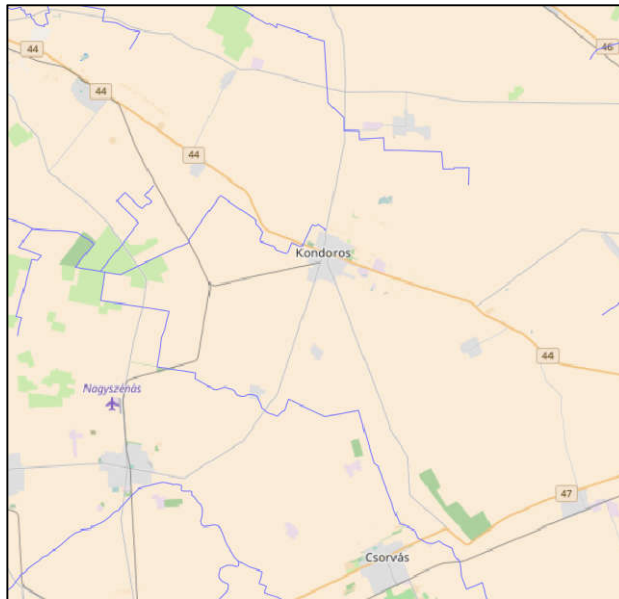
A szélviszonyok kialakításában az Erdélyi–Szigethegység viszonylagos közelsége, valamint az észak–déli nyitottság játszik döntő szerepet. Ezért a K-i és DK-i szelek jelentősége kicsi, a Kárpátokon átbukó északi légtömegek ugyanakkor a Bodrog és Hernád völgye irányából minden akadály nélkül juthatnak el a vidékre. Ezért különösen a tavaszi és nyári időszakban az északias szelek uralkodók. A D és DNY felől érkező légtömegeket pedig a Déli–Kárpátok nyugati része és az Erdélyi–Szigethegység eltérítő hatása irányítja területre. Ez legjobban az őszi és a tél folyamán érzékelhető. Az előzőekben felsorolt hatások az ország központi részein uralkodó ÉNy-i, Ny-i szeleket háttérbe szorítják. Így évi összesítésben a térség uralkodó széliránya É-ÉK-i, a második pedig a D-i. Az átlagos havi szélesség viszonylag állandó, az év folyamán 2,5 és 3,5 m/s között változik. A külterületen mért értékek több mint 0,5 m/s-mal meghaladják a belterületen észlelteket.

Mivel hazánk területére az ÉNy-i szelek hozzák a legtöbb csapadékot, hiányuk a kevesebb csapadékban jelentkezik. Hazánk többi területéhez hasonlóan a csapadéknak itt is kettős maximuma van. Mennyiségileg a nyár eleji a jelentősebb, de a másodlagos késő őszi maximum hatását a lecsökkent párolgás fokozza. A csapadék itt a legszeszélyesebben változó éghajlati elem, hiányával gyakran fenyegeti a mezőgazdasági termelést, a gyorsan lehulló eső viszont súlyos belvízhelyzetet teremthet. A csapadék sokévi átlaga 550–570 mm, melyből a vegetációs időszakban 320–330 mm eső várható. Évente 31–34 hótakarós nap valószínű, az átlagos maximális hóvastagság 17–18 cm. Az ariditási index 1,23–1,28 (Tóth 1976 és Marosi–Somogyi 1990).

2.11.1.3 Vízrajz

A mai Maros–Körös-közén a pliocén folyamán teljesen feltöltődött Pannon-beltő korábbi területén gyorsan változó, gazdag vízhálózat alakult ki. A folyók a medence mélyebb, erősen süllyedő része irányába szállították a hordalékukat. Ilyen terület volt a Körös-vidék is, amely a pleisztocén jelentős részében a Tisza, a Körösök, és a Maros helyi erózióbázisául szolgált. A területen ma is megtalálhatók a Maros felső-pleisztocénben képződött medrei, melyeket a viszonylag kisebb vastagságú lösztakaró nem tudott eltüntetni, ezért kilométereken keresztül jól követhetők még domborzati térképen is (Bella 1975). Kondoros területe nem esik a Körösök mély árterére, így árvízi szempontból nem mondható veszélyesnek. ÉK–DNY irányú kisebb árvízvonulatok találhatók itt, melyek a Maros-hordalékkúp „föld árja” jelenség idején 25–30 évenként belvízzel telnek meg, ez az elmúlt évtizedben többször is előfordult. A vizsgált terület ugyanakkor száraz, gyér lefolyású, erősen vízhiányos. Ezért csapadékvíz elvezetésére, illetve öntözővíz biztosítására alkalmas csatornák épültek, ezek mennyisége azonban nem kielégítő. A területen nincs élő vízfolyás, a talajvíz és rétegvíz említendő meg a vízkészlet számbavételekor.

6. térkép: Kondoros és környékének vízrajza

Forrás: <http://okir.kvvm.hu/fevi/>

A település és környékének felszíni és felszín alatti vizeinek részletes bemutatása az fejezetben történik.

2.11.1.4 Növényzet

A terület a florisztikai területbeosztás szerint a holarktikus flórabirodalom közép-európai flórateületének pannóniai flóratartományába, ezen belül az alföldi flóraidék körös-vidéki (Crisicum) flórajárásba tartozik. Az egykori növényzet mocsarakkal tarkított erdős sztyepp volt, napjainkban szinte az egész vidéket kultúrnövényzet borítja. A terület ősi erdőtársulásai valószínűleg tatárjuharos lösztölgyesek (*Aceri tatarico-Quercetum pubescenti roboris*), a pusztai tölgyesek (*Festuco-Quercetum roboris*), illetve sziki tölgyesek (*Festuco pseudovinae-Quercetum roboris*) voltak. A rétek, legelők növényzetét leginkább a löszpusztarétek (*Salvia festuaceum sulcatae tibiscense*) növénytársulás fajtái alkották (Marosi-Somogyi; 1990).

2.11.1.5 Állatvilág

A terület nagy részének kultúrterületté válása az állatvilág fokozatos elszegényedését eredményezte. A folyószabályozás, belvízrendezés az egész vízi állattársulás létfeltételét szüntette meg. A természetes vegetációnak ma csak nyomai, vagy másodlagosan kialakult foltjai találhatók meg.

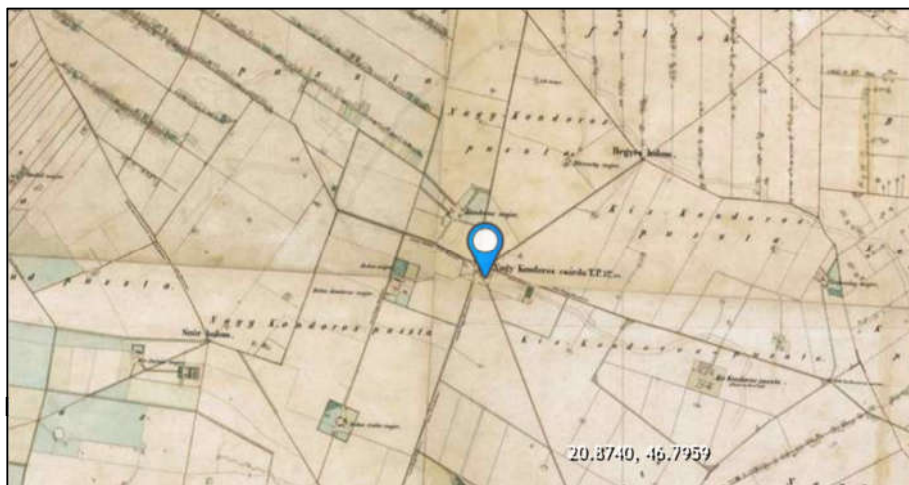
Puhatestűek közül nagy számban él itt az éti csiga (*Helix pomatia*). Az ízeltlábúak törzsének fajtái közül számos előfordul. A kételtűek közül a barna varangy (*Bufo bufo*), zöld varangy (*Bufo viridis*) és leveli béka (*Hyla arborea*) lelhető fel, míg a madarak közül – a teljesség igénye nélkül felsorolva – itt fészkel a gólya (*Ciconia ciconia*), vörös vércse (*Falco tinnunculus*), fogoly (*Perdix perdix*), fűrj (*Coturnix coturnix*), fácán (*Phasianus colchicus*), balkáni gerle (*Streptopelia decaocto*), kakukk (*Cuculus canorus*), közép fakopáncs (*Dendrocopus medius*), mezei pacsirta (*Alauda arvensis*), füstifecske (*Hirundo rustica*), vetési varjú (*Corvus frugilegus*), szarka (*Pica pica*), széncinege (*Parus maior*), fekete rigó (*Turdus merula*), mezei poszáta (*Sylvia communis*), seregély (*Sturnus vulgaris*), barázdabillegető (*Motacilla alba*), házi veréb (*Passer domesticus*).

Az egykori emlősfanának is csak töredéke él a vidéken, ma is előforduló fajok a vakondok (*Talpa europaea*), mezei cickány (*Crocidura leucodon*), denevérek (*Chiroptera* sp.), kelet-európai sün (*Erinaceus europaeus roumanicus*), róka (*Vulpes vulpes*), menyét (*Mustela nivalis*), mezei görény (*Mustela putorius*), mezei nyúl (*Lepus europaeus*), hörcsög (*Cricetus cricetus*), mezei pocok (*Microtus arvalis*), házi egér (*Mus musculus*), őz (*Capreolus capreolus*) (Bella; 1975).

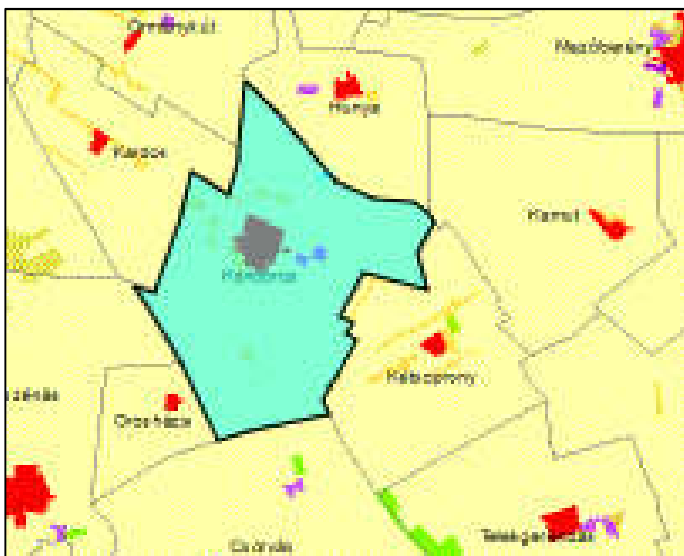
2.11.1.6 Tájhasználat, tájszerkezet

A meleg, száraz, vízhiányos hordalékkúp–síkságon a mezőgazdasági jellegű tájhasznált uralkodik, már évszázadok óta. Az itt lakók legfőbb megélhetési forrása mindig is a mezőgazdaság volt, melyben korábban az állattartás is nagyobb hányadot képviselt a mainál. A középkori uradalmak fennhatósága alá tartozó jobbágyság által művelt földeken a gabonatermesztés dominált, a paraszti udvarok egy részét istállók foglalták el, melyekben az iga vonására alkalmazott ökröket, valamint a sertést tartották. Nem volt ez másként a későbbi birtokosok idején sem, s a mezőgazdasági termesztés kizárólag önellátási célt szolgált. A XV–XVI. század idején a növénytermesztésre és állattartásra használt terület igényét kielégítette a házak körüli földek nagysága. A lakosság az uradalmi beszolgáltatásokon felül nem termelt, csak önellátásra. A művelt területek legnagyobb részén – kihasználva a termőhelyi adottságokat – búzát termesztettek. A területhasználat mértéke az újranépesedéssel, a szlovákok beköltözésével, így a lakosság növekedésével fokozódott, de nem igen, vagy csak kis mértékben lépte túl az önellátás szintjét, még a XX. század elején is. Általánosan megállapítható a szántóterület uralkodása a művelési ágak között. A szántóterületek növekedése, ezzel egyidejűleg az egyéb használatú földek területi csökkenése figyelhető meg a múlt század közepén, az államosítások idején – a szűzföldek feltörésével. Ez a tendencia folytatódott az államosítást követő években, a paraszti gazdaságok kisparcellás földművelését felváltotta a nagytáblás művelés. Ekkor mintegy 150 ha-ral nőtt a művelt terület nagysága. A téjeszesítéssel párhuzamosan kevesebb lett a kert és gyümölcsös művelési ágú terület, 1962 és 1971 között 100 ha-ral. Ez a szám valószínűleg a tanyák körüli gyümölcsösök eltűnését jelzi. Az erdő művelési ágú terület nagysága ugyanebben az évtizedben viszont mintegy 30 ha-ral növekedett, a telepítéseknek köszönhetően. Az erdőterületek összességét telepített akácosok, fenyvesek és az állattartó telepek védőfásításai adják. Az erdősisítés aránya a Békés megyei átlagot tekintve is rendkívül alacsony; értékes, a természetes állományokat közelítő erdőterületek nem találhatók. Rétként és legelőként fenntartott terület nem igazán volt jellemző a térségre, mivel a szarvasmarhákat ma is istállózó állattartás keretei közt nevelik.

7. térkép: Kondoros és környékének térképe – Második katonai felmérés 1806-1869

8. térkép: Kondoros és környékének térképe CORINE

2.11.1.7 2.11.1.6 Ásványi nyersanyaglelőhelyek Kondoros és környékén

- Kondoros I. — homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Kondoros (026/6-9 hrsz.)- homok, kavics, lösz... kutatási terület
- Kondoros (045/1-2 hrsz.)- homok, kavics, lösz... kutatási terület
- Kamut- Kétsoprony- Kondoros- homok, lösz... kutatási terület
- Kétsoprony- Kondoros- homok, lösz, képlékeny agyag II... kutatási terület
- Kétsoprony- Kondoros 11.- homok, lösz... kutatási terület
- Kétsoprony- Kondoros III.- homok, lösz. kutatási terület

A külfejtéses művelésre vonatkozó kutatási területeket nem kell különleges bányászati övezetbe sorolni, mivel még nem külfejtéses művelésű bányatelkek, azonban ezen területeket is figyelembe kell venni a területrendezési terveknel.

2.11.1.8 Védett, védendő táji és természeti értékek, területek

A Békés–Csanádi-löszhát területét eredetileg borító – tatárjuharos lösztölgyesek és löszpusztarétek váltakozásából álló – természetes erdőssztyeppel ellentétben a község ma intenzíven művelt területen nem igen találhatók természetes élőhelyek. A helyi flórából szinte teljesen eltűntek a löszpusztagyeppek egykori fajai. Élőhelyként és az eltűnőben lévő fajok menedékeként szolgálnak a műveletlenül maradt területek: a közlekedési utakat és vasúti pályát kísérő mezsgyék, árkok, csatornahálózat és a szántóföldek közé ékelődött anyagnyerő gödrök.

A környéki mezsgyékben az utóbbi évek botanikai kutatásai több löszpusztarét foltot is felfedeztek. Ilyen a Kondorosi Konya zsálya termőhelye Természetvédelmi Terület is, melyet a 2/2006. (I.27.) sz. Önk. rendelet kibővített. E rendelet foglalkozik a termőterület szabályozásával és kezelésével. A természetvédelmi terület kezelését –a természetvédelmi kezelési tervekben foglaltaknak megfelelően – a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság látja el.

Kondoros Nagyközség Önkormányzatának 2/2005. évi (I.21.) számú rendelete Kondoros Város helyi építési szabályzatáról 3. sz. melléklete tartalmazza a helyi jelentőségű védett természeti értékeket, melyek a következők:

- 8 db kocsányos tölgy (*Quercus robur*) a Kossuth téren,
- 2 db kocsányos tölgy (*Quercus robur*),
- 4 db lepényfa (*Gleditsia triacanthos*),
- 1 db virágos kőris (*Fraxinus ornus*),
- 1 db szil (*Ulmus sp.*),
- 1 db nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*) a Csabai út és Liget u. találkozásánál található régi ligetben.

A Körös–Maros Nemzeti Park Igazgatósága 2009-ben elkészítette Kondoros Város közigazgatási területén lévő helyi védetté nyilvánításra javasolt területek jegyzékét, melyben védett növények termőhelyéül szolgáló 12 területet javasolnak helyi oltalom alá helyezni, illetve javaslatot tesznek a kezelésre is.

Ezen területek a következők:

- A 44. számú főút Kondoros-Kétsoprony közötti szakaszának mezsgyéjében található 20 jelentős törpemandula (*Amygdalus nana*) állomány.
- Kondoros-Hunya települések határmezsgyéjében található törpemandula (*Amygdalus nana*) állomány.
- Kondoros várostól észak-keletre levő két szántóterület közötti mezsgyéjében található törpemandula (*Amygdalus nana*) állomány
- Kondorostól keletre, két szántóterület közötti mezsgyéjében található törpemandula (*Amygdalus nana*) állomány
- A 44. számú főút Kondoros-Kétsoprony közötti szakaszának bal oldali mezsgyéjében található löszpusztarét folt, benne kék atracel (*Anchusa barrelieri*) állomány
- A Kondoros-Hunyai úttól nyugatra levő, un. Pepo-dűlő melletti földút mezsgyéjében található törpemandula (*Amygdalus nana*) állomány
- Kondoros-Nagyszénás közötti közút mezsgyéjének löszpusztarét foltjai, értékes és védett növényfajokkal
- A 44. számú főút Kondoros-Kardos közötti szakaszának mezsgyéjében található löszpusztarét folt, melynek kiemelt értékei az itt található pusztai métegg (Vince)

STRATÉGIA

herbacea), vetővirág (*Sternbergia colchiciflora*) és nyúlánk sárma (*Ornithogalum pyramidale*) állományok

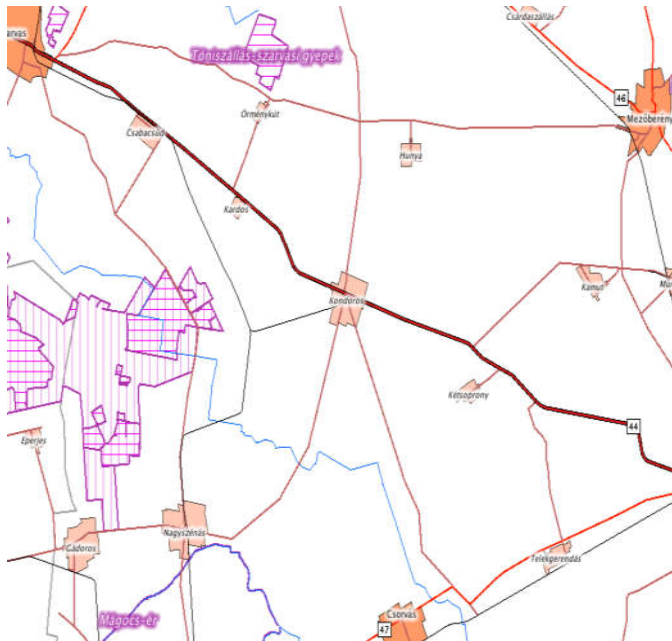
- A Kondoros-Kisszénás közötti vasútvonal mezsgyéjében található löszpusztarét foltok
- A Kondoros-Csorvás közötti közút mezsgyéjében lévő löszpusztarét foltok, bennük a hengeres peremizs (*Inula germanica*), a nyúlánk sárma (*Ornithogalum pyramidale*) és a bieberstein-gyűjtőványfő (*Linaria biebersteinii*) állományok
- A Kondorostól délre lévő Szeles út mezsgyéje és idős őshonos faállománya
- A volt Batthyány majd Geist vadászkastély parkja

Az 1/2010. (I.14.) sz. Önk. rendelet helyi természetvédelmi védettséget élvező természeti területekké nyilvánította a fent említett dokumentumban is szereplő Batthyány–Geist kastély parkerdejét, a kastély majorját és útterületét, mely azonban a Békéscsabai Körzeti Földhivatal tájékoztatása szerint az ingatlan-nyilvántartásba nem került még bejegyzésre. Az országos műemléki védelem alatt álló Batthyány–Geist kastély a hozzá szorosan tartozó területekkel együtt még inkább képes betölteni értékét, a rendelet biztosítja a területen található természeti értékek károsodásának megelőzését.

2.11.1.9 Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló területek a településen és környezetében

9. térkép: Natura 2000 területek Kondoros környékén

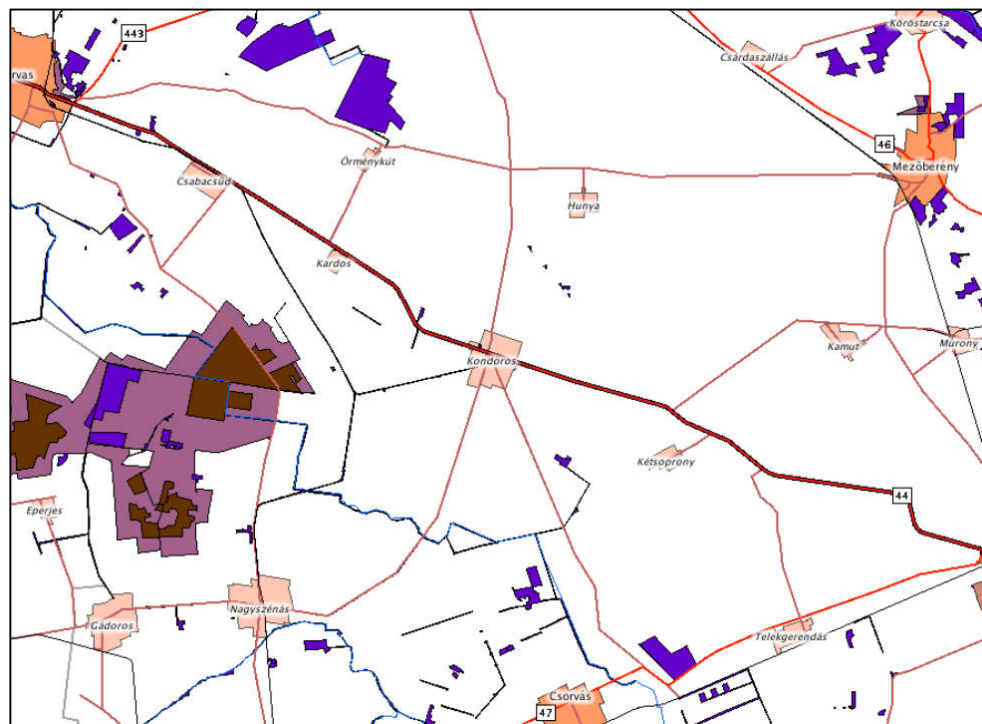

Forrás: geo.kvvm.hu/tir/

Kondoroson és környékén nem található nemzeti természetvédelmi oltalom alatt álló terület.

2.11.1.10 Ökológiai hálózat

10. térkép: Nemzeti ökológia hálózat elemei Kondoros környékén

Forrás: geo.kvvm.hu/tir/

Az ökológiai hálózat funkcionális elemei az alábbiak, melyek megtalálhatók a település területén és a környező területeken.

Magterületek: Magterületnek nevezzük a hálózat foltszerű, tetszőleges kiterjedésű területeit, melyek ideális nagyság esetén a lehető legtöbb populációnak, illetve az ezekből felépülő életközösségeknek az élőhelyei és genetikai rezervátumai.

Ökológiai folyosók: A magterületek közötti kapcsolatot a sávós, folytonos élőhelyek, vagy kisebb-nagyobb megszakításokkal jellemezhető élőhely-mozaikok, láncolatok, az úgynevezett ökológiai folyosók biztosítják. Ezek az élőhelyeket, élőhelykomplexumokat kötik össze, egyben biztosítják a génáramlást az egymástól elszigetelt populációk között.

Pufferterületek: A magterületek és a folyosók körül védőzónát (pufferzóna) kell kijelölni, ahol még a természetközeli élőhelyek aránya lehetőség szerint magas, feladatuk a magterületek és folyosók védelme az esetleges külső káros hatásoktól.

2.11.2 Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

1. Eltűnőben lévő védendő növényfajok
2. Értékes növényfajok termőhelyeül szolgáló természetes élőhelyek hiánya, ritkasága
3. A löszpusztagyepfoltok veszélyeztetése, eltűnési veszélye
4. Előrenyomuló mezőgazdasági területhasználat
5. Adventív illetve agresszív gyomosító fajok térhódításának veszélye az értékes növényfajok termőhelyein

2.12 Zöldfelületi rendszer vizsgálata

A település összes zöldterülete (állandóan növényzettel fedett közterülete) a KSH 2008-as adata szerint 172 594 m². A közparkok a belterületen mozaikosan helyezkednek el, beépítetlen területeken, teresedéseken alakultak ki. Az intézmények mindegyikéhez tartozik kellő nagyságú zöldfelület. A közparkok és intézménykertek összterülete mintegy 32 ha. Mivel a település beépítési módjára a kertes házak jellemzőek, a lakókertek igen nagy részét alkotják területileg a belterület kondicionáló zöldfelületének. Lineáris zöldfelületi elemek a fasorok, melyek a szinte minden utcában megtalálhatók, külterületen viszont annál kevésbé jellemzőek az effajta szegélyek: csak néhol maradt meg erdősáv vagy fasor. A mezőgazdasági táblák melletti fakivágások tovább gyérítik a külterületi faállományt. A belterületi fasorok fajalkalmazása több helyen nem megfelelő: a lakosság előszeretettel telepített gyümölcsfákat az utcákra.

Kondoros Város Önkormányzatának Települési Szolgáltató Intézménye (TESZI) a településüzemeltetési tevékenységek keretében végzi a zöldfelület gazdálkodási feladatokat. A saját intézmény azért alkalmasabb a feladatok ellátására, mert ott nem a profiton, hanem a színvonalon van a fő hangsúly. A TESZI egy kertészt foglalkoztat a zöldfelületi feladatok koordinálására, a munkákat közmunkások végzik. Kondoros Város Önkormányzata minden évben elkülönít a közterület fenntartására fordítható anyagi keretet. A TESZI munkájának köszönhetően fokozatosan történik az elöregedett fasorok cseréje és új növénytelepítések, parkmegújítások.

A „Virágos Kondorosért” mozgalom virágvasárral, fa- és cserjevasárral, az előkertek díjazásával ösztönzi lakókörnyezetük szépítésére, rendezettebbé tételére a lakosokat, hozzájárulva ezzel a településkép javításához.

STRATÉGIA

Megállapítható, hogy a város zöldterületei jó állapotúak, rendezettek. A településfejlesztés és a zöldfelületi rendezés egyik alapelve, hogy a megújítás térbeli iránya a településközponttól a periférikus részek felé történjen. Az utóbbi évek törekvéseinek eredményei igazolják ezt: megtörtént a Hősök tere megújítása és a csárda előtti rendezvénytér kialakítása, a Kossuth tér és az autóbusszmegálló parkjának rendezése, az Aradi út és Szabadság utca kereszteződésében lévő park életre keltése és több fasor fokozatos cseréje, telepítése.

Kondoros Város Önkormányzata által a TOP 2.1.2-15 Zöld város kialakítása felhívásra benyújtott pályázatában szereplő fejlesztés keretében Kondoros Város belterületén, központi jelentőségű területen (a Polgármesteri Hivatal épületének szomszédságában) 2 új szolgáltató ház kerülne kialakításra (a hozzájuk kapcsolódó parkolókkal) a helyi vállalkozások számára helyiségbérlési lehetőség céljából, illetve közvetlen környezetükben összesen 3 helyszínen zöldterületek/parkok kialakítása történne meg a hozzájuk kapcsolódó utcabútorokkal/eszközökkel. Az akcióterület úgy került kialakításra, hogy egy komplex beruházás kerülhessen megvalósításra a pályázati felhívás céljaival összhangban, és egy modern gazdasági és városi centrum jöheszen létre, mely Kondoros egyik vonzerejévé válhatna.

2.12.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

2.12.1.1 Zöldfelületi ellátottság értékelése

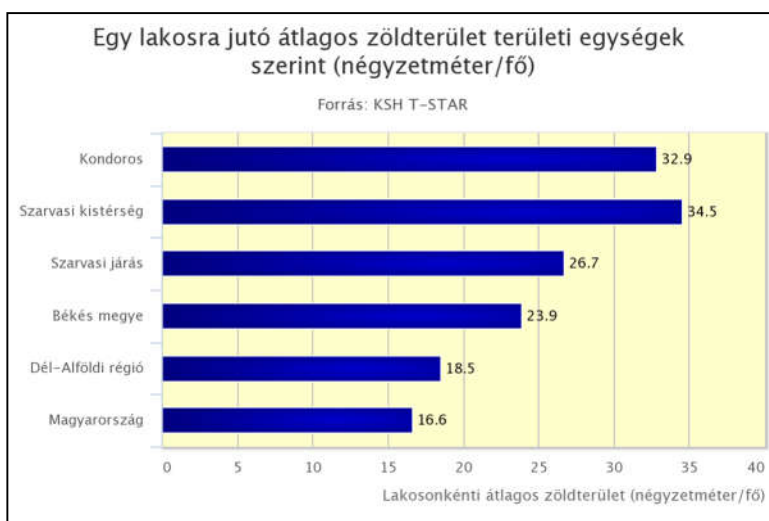
Kondoros zöldterületi ellátottsága, valamint évek szerinti változása az alábbi táblázat tartalmazza.

44. táblázat: Zöld területek nagysága a településen, m²

	2009	2010	2011	2012	2013
Összes zöldterület a településen	172594	172594	172594	172594	172594
Egy főre jutó zöldterületek nagysága	31,70	32,03	32,59	32,59	32,87

Forrás: KSH, T-STAR

21. ábra: Az egy lakosra jutó zöldterület nagysága, m²

Forrás: KSH T-Star

2.12.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai, problémái

1. Előregedő, illetve utcafásításra nem alkalmas, gyümölcstermő fajokból álló fasorok
2. Mezővédő erdősávok és mezővédő fasorok hiánya
3. Belterület körüli véderdősávok hiánya
4. Kondicionáló zöldfelületek kialakítására alkalmas kihasználatlan területek (pl. belterületi záportározók környéke, Árpád utcai játszótér)

2.13 Az épített környezet vizsgálata

2.13.1 Önkormányzati tulajdonkataszter

Kondoros Város Önkormányzata rendelkezik tulajdonkataszterrel, amely a 2016. december 15-i állapota az alábbi adatokat tartalmazza.

A tulajdonkataszterben az önkormányzat tulajdonában lévő földrészek, valamint az egyéb önálló ingatlanok is nyilván vannak tartva. Az önkormányzatnak 478 db névjegyzékbe vett tulajdona van, melyből 476 db földrészlet (ami 309,114 Ha); 2 db pedig önálló egyéb ingatlan.

2.13.2 Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

A város épületállományát és a környezetet tartalmazó részletes térkép az ITS készítését megalapozó vizsgálati munkarészben nem kerül kidolgozásra. Annak elkészítése településrendezési eszközök megalapozása során történik.

2.13.3 Az épített környezet értékei

2.13.3.1 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

Kondoros és környéke kiválóan alkalmas volt az őskori ember megtelepedésére, életfeltételeinek biztosítására. A mocsaras vidék vadban–halban igen gazdag volt, ami biztosította az ősember számára a fennmaradást, szaporodást. Kondorosról 1893-ban csiszolt kővéső került a Nemzeti Múzeumba. A Honfoglalást megelőző időkben a Maros–Körös vidéke a népvándorlás során Keletről Nyugatra vonuló különféle népek egész sorának volt hosszabb–rövidebb ideig a szálláshelye, s ezeknek a népeknek életéről a megye területén bőségesen fellelhető tárgyi emlékek tanúskodnak. Élték itt dákok, jazikok, gótok, gepidák, vandálok, majd a hunok foglalták el az Alföldet. Utánuk 567-ben az avarok foglalták el a Tiszántúlt, a Honfoglalásig lényegében ők éltek a község területén, pásztorkodó életet folytatva (Bella 1975).

A Honfoglalás után is lakott maradt a terület, Békés megye már I. István idején is szervezett terület volt (Nagy 1965.) Kondoros község ezekben az időkben alakult, a XIII. században a gyulai uradalomhoz tartozott. A tatárjárás idején – az ország legtöbb településéhez hasonlóan – azonban elpusztult a település. Majd kétszáz év telt el, mire írásos anyag újra említi Kondoros nevét. Kondorosegyháza néven merül fel újra 1403-ban, amikor a gyulai uradalomhoz tartozó településként tartják számon (Karácsonyi, 1896). 1526-ban Kondoros az egyik legnagyobb faluja volt az uradalomnak. A mohácsi csata következményei, vagyis a török Budáig és vissza való vonulása nem érintette a megyét, így az zavartalanul fejlődhetett. A XVI. század közepén egyre terjeszkedő török hatalom azonban már elérte Békés megye területét is. Hogy a falu mikor pusztult

el, azt megállapítani nem lehet, de 1602-ben már pusztaként tartották számon. Ez az állapot megmaradt a XVIII. század első feléig, vagyis a telepítések megindulásáig. A megye benépesítése Harruckern János György nevéhez fűződik. 1722-ben került sor a szlovák lakosságú Szarvas telepítésére, ahonnan másfél század múlva Kondoros lakóinak jelentős része települt (Bella 1975, 11–12).

A XIX. század elején a Kondorosi-pusztát már nagybirtokosok, Batthyány, Bolza, Mithrovszky és Wenckheim családok tulajdonát képezte. A telepítések további szükségességének legfőbb oka ezen nagybirtokok munkaerőigénye volt. A nagybirtokosok megbízásából Dérczy Ferenc nagybérő, Geist Gáspár földbirtokos és Petőfi István uradalmi intéző szervezték a község alapítását. A telepítéskor (1875-ben) a házhelyeket a gróf Bolza család adta el 300 négyszögletes parcellánként. A 135 telket derékszögű utcahálózatba osztották. A községnek mindjárt a megalapítása után elég szép számú lakossága volt, akik a település határában lévő uradalmak cselédségéből, s a környező településekről a Körös árvíz sújtotta területeiről elvándorlókból tevődött össze (Bella 1975). A település és népessége ettől kezdve folyamatosan nőtt. A lakók száma 1880-ban 2118 fő volt, nagyobb részben evangélikus, de a nagybirtokosok mind római katolikus vallásúak voltak. A II. világháború idején a nemzetiségi megoszlás a következőképp alakult: 90% magyar, 10% tót és más anyanyelvű lakos alkotta a népességet. A lakosság száma az újratelepítéstől a XX. század közepéig nőtt, majd az 1960-as évektől csökkenni kezdett.

2.13.3.2 Védett épített környezet, a helyi egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

Kondoroson 200 feletti avar kori régészeti lelőhelyet tart számon a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal.

A város hagyományos településképe, beépítése a mezővárosokra jellemző jegyeket viseli magán.

:

Műemlék:

- 1522 és 1525 hrsz.: Csárdaépület és tartozékai (törzsszám: 9655, azonosító 2495)
- 0216/2 és 0216/7 hrsz.: Geist Gyula kastélya (törzsszám: 9462, azonosító: 2494)

Műemléki környezet:

- 1521, 1526, 1527/1, 1536, 1545, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2021, 2022, 2023/1, 2028/2, 2080, 2081 és 2082 hrsz.-ú telkeken a Csárdaépület és tartozékai ex-lege műemléki környezete (törzsszám: 9462, azonosító: 21806)
- 0214, 0216/21, 0216/22, 0216/3 és 0216/6 hrsz.-ú telkeken a Geist Gyula kastélya ex-lege műemléki környezete (törzsszám: 9462, azonosító: 21806)

Régészeti lelőhelyek:

Nyilvántartott régészeti lelőhely: 204 db

2.13.3.3 Műemlék, műemléki együttes

Kondoros Város közigazgatási területe az Örökségvédelmi Nyilvántartás adatai alapján műemléki jelentőségű területtel, világörökségi várományos területtel nem érintett, míg műemlékként védett objektummal, műemléki környezettel, valamint régészeti lelőhellyel érintett, az alábbiak szerint:

A város kiemelkedő turisztikai érte a műemlék védettség alatt álló, romantikus stílusú **Batthyány-Geist kastély** (0216/2 és 0216/7 hrsz.: Geist Gyula kastélya - törzsszám: 9462, azonosító: 2494 -), mely még romos állapotában is impozáns. A kastély első változatát 1844-1851 között építette Batthyány (I.) László a csákópusztai majorban. Az 1800-as évek második felében a magyar urak rendszeresen gyűltek össze itt vadászni, agarászni, innen származik a kastély „csákói vadásztanya” elnevezése. A kastély parkjában épült 1864-ben a kupolás római katolikus kápolna Ybl Miklós tervei szerint neoreneszánsz stílusban. A centrális alaprajzú kápolna egy kis dombon helyezkedik el, alatta családi kriptát alakítottak ki. Miután a birtokot 1871-ben a Batthyányaktól végleg megvásárolta Geist (II.) Gáspár, megkezdődött annak átalakítása, kibővítése, a vadásztanyából a mindennapi élet kényelmes helyszíne vált. A II. világháború után állami tulajdonba került az együttes, számos intézményt helyeztek el az itteni épületekben, volt óvoda, iskola és termelőszövetkezet is. A kastély földmije és tetőszerkezete az ezredfordulón véghezvitt helyreállítás következtében jó állapotban van. Ez a beavatkozás mentette meg az épületet az összeomlástól, de mára már így is életveszélyessé vált. Ennek ellenére a kastély bárki számára szabadon megközelíthető és bejárható. Parkjában található a legidősebb kondorosi fák, köztük a legendás Batthyány-fa, melyet 1848-ban az első miniszterelnök, gróf Batthyány Lajos ültetett. A Batthyány-Geist kastély történeti kertjének helyreállítása, értékeinek megőrzése 2014-2015-ben valósult meg egy parkfelújítási projekt keretében.

Kondoros legfőbb látványossága az 1740 körül épült, híres **Kondorosi Csárda** (1522 és 1525 hrsz.: csárdaépület és tartozékai - törzsszám: 9655, azonosító 2495 -). A hírhedt betyár búvóhelyen megfordult az Alföld legendás betyára, Rózsa Sándor is. A Dél-Alföld pusztai csárdái közül Békés megyében ez a legjelentősebb. A felújított Kondorosi Csárda és az abban elhelyezett gyűjtemény átadására 2003. augusztus 16-án a „Betyár Nap a Kondorosi Csárda mellett” rendezvénysorozat megnyitójaként került sor. A felújítás után az épületben egy állandó kiállítást rendeztek be, mely egyrészt képet ad az egykori híres betyárok életéről, másrészt – a helybeliek szorgalmas gyűjtőmunkájának köszönhetően számtalan olyan régi használati tárgyról, amelyek néhány évtizeddel ezelőtt még minden háztartásban ott voltak, de ma már alig-alig találkozunk velük. A Csárda a vendégek kiszolgálásán kívül bekapcsolódik a közéletbe is.

Műemléki környezet továbbá még

- 1521,1526,1527/1, 1536, 1545, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2021, 2022, 2023/1, 2028/2, 2080, 2081 és 2082 hrsz.-ú telkeken a Csárdaépület és tartozékai ex-lege műemléki környezete (törzsszám: 9462, azonosító: 21806)
- 0214, 0216/21, 0216/22, 0216/3 és 0216/6 hrsz.-ú telkeken a Geist gyula kastélya ex-lege műemléki környezete (törzsszám: 9462, azonosító: 21806)

A kondorosi Magyar-Szlovák-Táj- és Alkotóház gyűjteményének anyagát állandó kiállítás keretében tekinthetik meg az ide látogatók, mely a régi paraszti életmódnak állít emléket: szlovák nemzetiség házbelső, berendezési tárgyak, mezőgazdasági eszközök, padlás. A gyűjtemény, két szoba-konyhás múlt század eleji parasztház berendezését, használati tárgyait mutatja be. Padlásán paraszti eszközök kiállítása látható. Az udvarra került egy eredeti kovácsműhely. A ház

másik részében kézműves kiállítás mutatja be a helyi alkotók legszebb darabjait. Továbbá Helytörténeti Gyűjtemény is megtekinthető Kondoroson, melynek kiállítása a város történelmét mutatja be elsősorban a jelentős méretű fotógyűjteményen keresztül. Időszaki kiállításokon helyi termékek, magángyűjtemények és helyi alkotók tárlata tekinthető meg.

A városban két templom található. A katolikus templom 1884-ben épült, és itt őrzik a budapesti Belvárosi plébániatemplom XVIII. századi szobrait. Az evangélikus templom 1904-ben épült neogótikus stílusban, és részleges felújítására az elmúlt években került sor.

A város területén számos kültéri szobor, és emlékmű is található, köztük egy első világháborús emlékmű, Kossuth Lajos szobra, Petőfi István sírköve, egy 1848-as emlékmű, és az Alapkő, mely egy fehér kőtömb, és az arra simuló bronz lepel neves uralkodóink arcképét mintázza.

A város területén 204 db nyilvántartott régészeti lelőhely található.

2.13.3.4 Helyi védelem

Kondoros Nagyközség Önkormányzatának 2/2005. évi (I.21.) számú rendelete Kondoros Nagyközség helyi építési szabályzatáról 1. sz. melléklete tartalmazza a régészeti lelőhelyek által érintett ingatlanokat, 2. sz. melléklete a védett műemlékek és a helyi védettség alatt álló épületek jegyzékét. A HÉSZ III. fejezetének 46. § alapján az érintett ingatlanokra vonatkozó építési engedélyek kiadásánál érdekelt szakhatóságnak kell tekinteni a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Szegedi Regionális Irodáját. A műemlékek telkével közvetlen szomszédos telkeken történő építési engedélyezésnél a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Szegedi Regionális Irodáját, mint érintett szakhatóságot meg kell keresni. A műemlékek telkére az építési hatóság engedélyt nem adhat ki.

2.14 Közlekedés

2.14.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Kondoros közlekedési helyzetéről elmondható, hogy - elsősorban a 44. számú főútvonal révén - hazai szinten jól megközelíthető, amelyben a hamarosan megépítésre kerülő M44 jelű gyorsforgalmi autópályát térségi szakasza nagyságrendi előrelépést jelent majd, részben az utazás időtartamának, részben a jelentős nemzetközi átmenő forgalom terhelésének csökkenése miatt. Az Országos Területrendezési Terv – és ennek megfelelően Békés Megye Területrendezési Terve – kijelöli a nyomvonalat a gyorsforgalmi út számára, amely a közbeeső településeket elkerüli. Kondoros belterületét délről kerülné meg az új út.

Közúton most is viszonylag jól (időigényesen) megközelíthető a térségből Békéscsaba, Kecskemét, Szarvas, Gyula, valamint Budapest és az országhatár (Románia). Nehezebben érhető el Debrecen, Szeged és Szolnok. A közúti összeköttetés hiányosságai közül kiemelhető a közeli célpontok elérésének nehézsége. A meglévő harmadrendű utak minősége miatt nehéz a közeli városok Mezőberény, Gyomaendrőd és Orosháza felé való közúti közlekedés, valamint a rajtuk keresztül elérhető Szeged, Szolnok és Debrecen irányokba vezető főútvonalak elérése. A 44. számú főút felújítását 2005 őszén fejezték be Békéscsaba és Kardos között, 2006-tól kiemelt üzemeltetésű útszakaszként szerepel a Békés Megyei Állami Közútkezelő Kht. nyilvántartásában.

Kondoroson a helyközi közlekedés egyetlen módja az autóbusz. Vasúti összeköttetése ugyan van az országos hálózattal, de a Kisszénás-Kondoros szárnyvonalon 2009 december óta nincs forgalom. A szárnyvonal kevesebb, mint 10 km hosszú, az Orosháza-Mezőtúr vonalhoz

STRATÉGIA

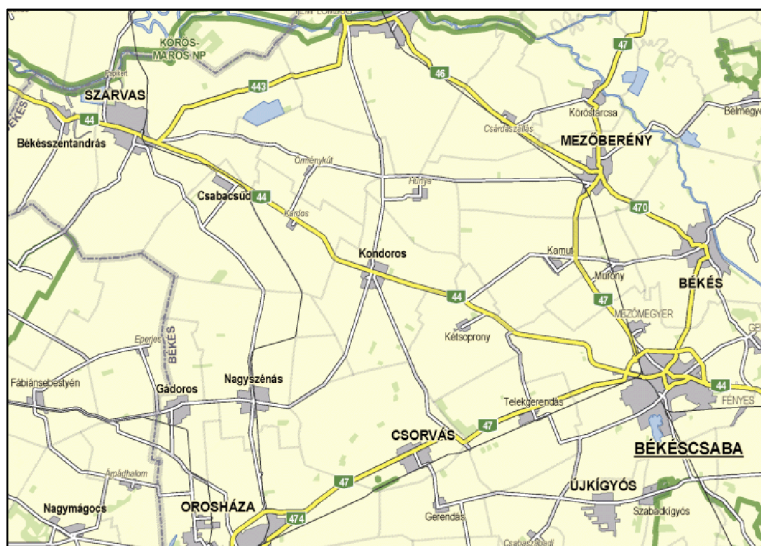
kapcsolódik, amely a Budapest-Lőkösháza nemzetközi fővonalat köti össze a Szeged-Békéscsaba fővonallal. A személyforgalom számára ez az összeköttetés nem oldotta meg a főként Békéscsaba felé irányuló ingázás kérdéseit, Szarvas és Orosháza felé pedig lassúsága miatt nem versenyezhetett a helyközi autóbusz-járatokkal.

Kondoros tömegközlekedési kapcsolata viszonylag jó a környező településekkel. Jelentős ingázó forgalom zajlik Békéscsaba, Szarvas, Orosháza, valamint Gyomaendrőd városokba. Helyi tömegközlekedés Kondoroson nincs, üzemanyagtöltő állomás viszont van, hiszen a két legközelebbi város a 44. út mentén (Békéscsaba és Szarvas) több mint 20 km-re fekszik.

A Kondoroson áthaladó kerékpárút a „Körös-völgyi Kerékpárút” része, a településen a 44. számú főút mellett húzódik, annak déli oldalán. Összeköti Szarvast és Kondorost, valamint Kétsoprony és Kardos települések elérését könnyíti meg. Fontos fejlesztési irány a Békéscsabaig történő meghosszabbítás. 2008-ban az önkormányzati kerékpárutak és kerékpáros-gyalogos utak hossza együttesen 8600 méter volt. A külterületeken jó állapotú útburkolat a községen belül – köszönhetően a nagyobb terhelésnek – rendszeres javításra szorul.

2.14.2 Közúti közlekedés

11. térkép: Kondoros környezetének országos jelentőségű fő útjai

Forrás: TeIR

Kondoros közigazgatási területén halad át a 44. sz. Kecskemét–Szarvas–Békéscsaba–Gyula I. rendű főközlekedési út, a Kétsoprony–Csorvás összekötő út, a 4409. sz. Kondoros–Csorvás összekötő út, a 4642. sz. Gyomaendrőd–Kondoros–Nagyszénás összekötő út. A főút felújítását 2005 őszén fejezték be Békéscsaba és Kardos között és 2006 tavaszától kiemelt üzemeltetésű útszakaszként szerepel a Békés Megyei Állami Közútkezelő Kht. Nyilvántartásában.

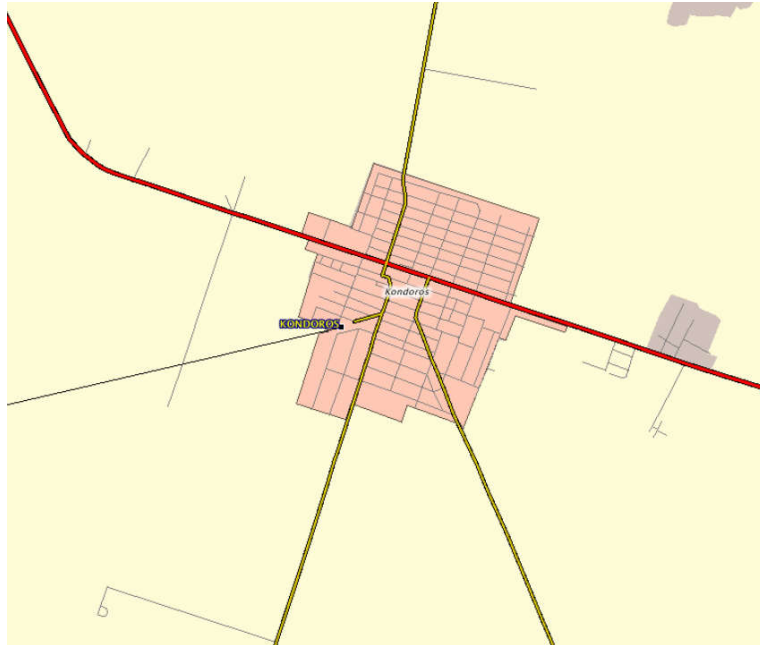
Az Országos Területrendezési Terv – és ennek megfelelően Békés Megye Területrendezési Terve is – kijelöli a Békéscsaba és Kecskemét közötti M44-es gyorsforgalmi út nyomvonalát, mely a közbeeső településeket elkerüli. Kondoros belterületét délről kerüli meg a tervek szerint az út, mentesítve ezáltal a települést a tranzit forgalom terhelése alól.

A településen bel- és külterületén igen magas a burkolatlan utak aránya, nem aszfalt vagy betonburkolatúak, hanem valamilyen útalappal vannak felszórva. Sok helyen a meglévő útburkolatok felújításra szorulnak, rendszeres karbantartásuk nem megoldott. A település utcái

STRATÉGIA

közül a rendezési terv szerint gyűjtőút a Damjanich, Bocskai, Iskola, Szabadság utca és Hősök útja, ezek mindegyike burkolt felületű. A Nagyszénás, Csorvás és Gyomaendrőd felől bevezető utak minősége nem kielégítő, a külterületi, leginkább mezőgazdasági használat alatt álló utak szinte mindegyike földút.

12. térkép: Kondoros városi közúthálózata

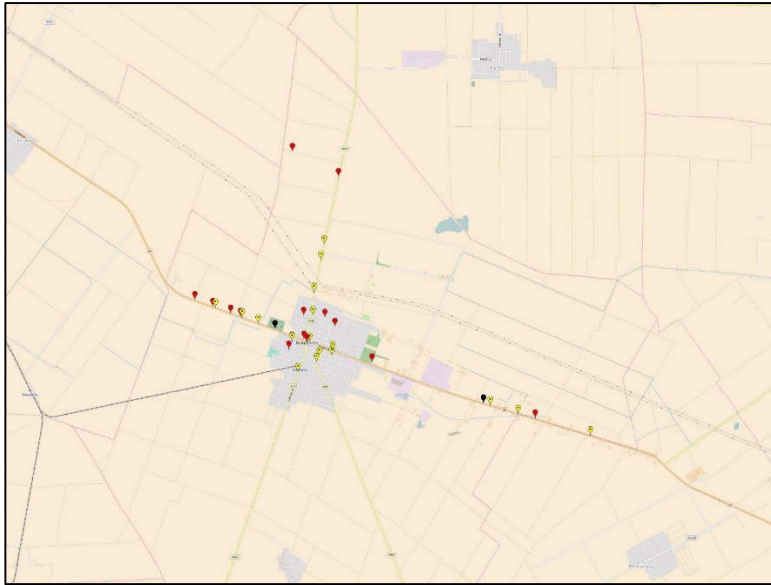
Forrás: geo.kvvm.hu/tir/

Forgalmi jellemzők

A Magyar Közút Nonprofit Zrt. által 2015-ben a 44-es számú főútvonalon végzett forgalomszámlálás alapján a településen áthaladó átlagos napi forgalom nagysága 7699 j/nap volt. Ebből személygépkocsi 4735 j/nap, kis tehergépkocsi 1029 j/nap, tehergépkocsi összesen pedig 1762 j/nap volt. Megállapítható, hogy magas az átmenő teherszállító járművek aránya, amely mind közlekedésbiztonsági, mind környezetterhelési kockázatot jelent a településen élők számára.

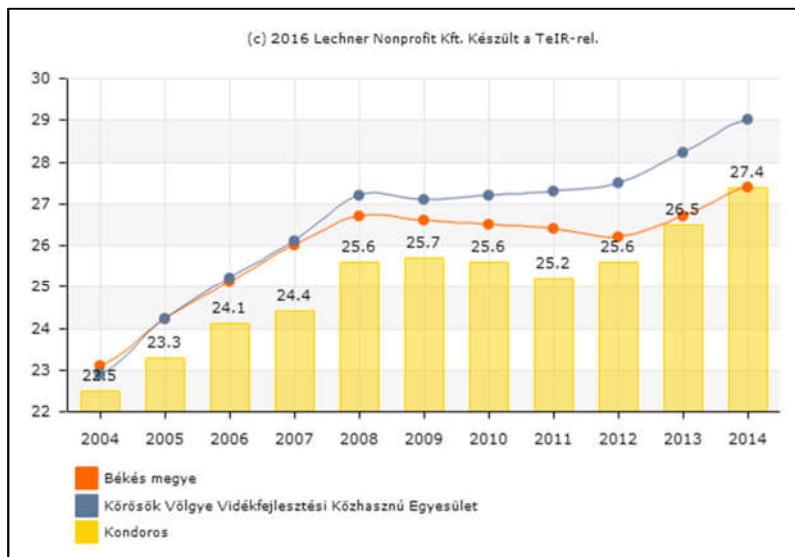
Az alábbi ábra Kondoros város közúti közlekedésbiztonsági helyzetét szemlélteti az utóbbi évek személyi sérüléssel járó közúti baleset statisztikai adatok alapján. A 2011-2016. évi baleseti statisztikai adatok alapján 35 db személyi sérüléssel járó közúti baleset történt a település területén. Közlekedésbiztonsági szempontból a legveszélyesebb útszakasz a településen átvető 44-es számú főút.

13. térkép: Személyi sérüléssel járó közúti közlekedési balesetek

Forrás: Magyar Közút Nonprofit ZRt

22. ábra: Motorizáció alakulása Száz lakosra jutó személygépkocsik száma (db)

Forrás: TeIR

2.14.3 Községi közlekedés

Kondoroson helyi tömegközlekedés nincsen, helyben gépjárművel vagy kerékpárral közlekednek az emberek.

2.14.3.1 Autóbuszos községi közlekedés

Tömegközlekedés terén a községek kapcsolata megfelelő a környező településekkel. Jelentős ingázó forgalom történik Békéscsaba, illetve Szarvas irányába, valamint Orosháza és Gyomaendrőd településekre. A helyközi forgalom nagy részét a Dél-alföldi Közlekedési Központ Zrt. autóbuszai bonyolítják le. Helyben egy buszpályaudvar található.

2.14.3.2 Vasúti közlekedés

A Kondoros–Kisszénás vasúti szárnyvonal üzemeltetése 2009 végén megszűnt, így Kondoros nem érhető el közvetlenül vasúton.

2.14.4 Kerékpáros közlekedés

A44 jelű főút mellett húzódó kerékpárút (Szarvas-Kondoros-Békéscsaba) térségi jelentőségű megyei területrendezési tervi elem a Kondoros–Kardos közt kiépült kerékpárút.

2.14.5 Gyalogos közlekedés

Az elmúlt évek lakossági járdaépítési programjának (az Önkormányzat és lakosság együttes beruházása a járdaépítésbe) is köszönhető, hogy javul a települési járdák kiépítettségének mértéke, ez az arány azonban még így is igen alacsony. Az utcák többségében csak az egyik oldalon van burkolt járda, jelenleg az önkormányzati kiépített járda hossza 44,3 km.

2.15 Térségi és települési környezetvédelem

A terület talajai igen kedvező adottságokkal rendelkeznek a mezőgazdasági műveléshez. Kondoros területén a karbonátos anyakőzetten alföldi mészlepedékes csernozjom alakult ki. A CaCO_3 vagy a felszínen vagy a 20–40 cm mélységben többnyire megjelenik. 30–60 cm mélységben általában mészlepedék található, amely a szerkezeti elemekre kicsapódott CaCO_3 . A talaj termőképessége jó, besorolás szerint eléri a 40 AK értéket. A humuszréteg vastagsága általában 50 cm-ig terjed, de a község D-i részén az 1 m-es mélységet is eléri. Az itt megtalálható talaj tehát igen jó termőképességű, ezért az Országos Területrendezési Terv – és ennek megfelelően Békés Megye Területrendezési Terve is – szinte az egész község területét a kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezetébe sorolja.

Kondoros húzóágazata a mezőgazdaság, a szántóföldi termesztés kiemelkedő jelentőséggel bír. Ennek megfelelően a szántó művelési ág (88,1%) nagyságrendekkel meghaladja az egyéb művelési ágak mértékét. Békés megyében rendkívül alacsony az erdősültség, 2008-ban 24.562 ha volt az erdőterületek nagysága, mely a megye területének mintegy 4,4%-át teszi ki (Bács–Kiskun megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság, Gyulai Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály; 2008). Az alacsony erdősültségi érték alól Kondoros sem kivétel (1,3%). Az 1960-as évektől kezdve a rétek és legelők egy részének feltörésével is gyarapodott a szántóföldi használat, a gyepek és legelőterületek nagysága mostanra minimálisra csökkent, a kert és gyümölcs ág részesedése is igen alacsony.

Főként az utóbbi két évtizedben azonban a talajok termőképességének folyamatosan csökkenése figyelhető meg, mely hosszútávon – a megfelelő intézkedések nélkül – a talajok kiszáradásához, tápanyag hiányhoz, talajdegradációhoz vezethet. Mindemellett Békés Megye Területrendezési Terve Kondorost a szélrózsiának kitett területek övezetébe sorolja (3. melléklet). A defláció jelentős károkat okoz (pl. talajelhordás, porvihar) a művelési szerkezetből adódóan (összefüggő, nagyméretű táblák) a szükséges mezővédő erdősávok, szélfogó növényzet hiánya miatt mindez fokozottan jelentkezik.

A föld a bioszféra egyik alapeleme, önmaga is többszörösen összetett ökoszisztéma, pótolhatatlan, nélküle nemcsak a mezőgazdasági termelés, de az élet is lehetetlenné válna. A talaj fizikailag is sérülékeny, térbelileg változékony, tompító-, ill. ellenállóképessége (pufferképessége) révén a káros hatások hosszú ideig rejtve maradhatnak, a leromlott talaj újraképződése lassú folyamat, a talaj a többi környezeti elemmel szoros kölcsönhatásban van, így a talajt érő hatások a többi környezeti elemre is kivetülnek.

2.15.1 Felszíni és felszín alatti vizek

2.15.1.1 Felszíni vizek

Felszíni vizek

A település közigazgatási határain belül csak mesterséges vízfelületek találhatók, ezek a következők:

- Dögös–Kákafoki csatorna
- Új–Szörhalmi csatorna
- homokbányató
- záportározók (4 db)
- „Téglagyári-tó”

A csatornák vízelvezető képességének megtartása, folyamatos karbantartása a KÖVIZIG feladata. Vízhozamuk a csapadékviszonyok függvénye. A település ÉK-i részen található, jelenleg is kitermelés alatt álló homokbánya üzemeltetője magánvállalkozó. A bányató K-i része horgásztóként hasznosított, itt fás-cserjés növényzet övezi a partot. A záportározók kezelője a TESZI. Állapotuk javításra szorul, erősen feliszapolódtak és előrenyomult a nádas.

Öntözés

Kondoros területén az öntözés az NK-XIV. öntözőrendszerről történik (I. melléklet), melynek üzemeltetője a KÖVIZIG. A mezőgazdasági területek öntözése céljából vízkivétel történik az NK-XIV. öntözőrendszer csatornáiból (C-11 öntöző csatorna, és a D-11-1 öntöző csatorna), az Új-Szörhalmi csatornából, a homokbányatóból és a „Téglagyári tóból”, az öntözhetőség jelenleg csak az ezek közelében fekvő táblákon megoldott.

2.15.1.2 Felszín alatti vizek

Kondoros város közigazgatási területe a „Felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról” szóló 27/2004 (XII. 25.) KvKVM rendelete szerint érzékeny kategóriába tartozik. A község területe a Víz Keretirányelv (VKI) szerint a p.2.13.2 kódszámú, a Maros–Körös köze porózus hideg felszín alatti víztesthez (8. táblázat), illetve a tengerszint alatt 30 m-ig elkülönített sp.2.13.2 jelölésű sekély porózus víztesthez – melynek neve és kiterjedése megegyezik a mélyebben fekvő porózus hideg víztestével –, valamint a Délkelet-Alföld (pt.2.3) nevű porózus termál víztesthez tartozik. Kondoros város területének nitrát-szennyezéssel szembeni érzékenységét „A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát-szennyezéssel szembeni védelméről” szóló 171/2013. (V. 29.) Korm. rendelet módosított 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet határozza meg.

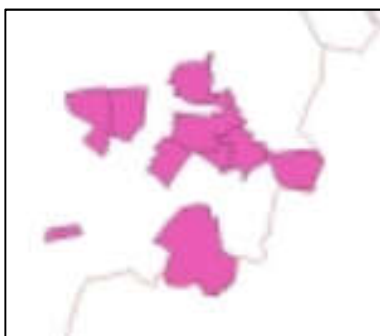
Hidrogeológiai jellemzője a területnek, hogy az alsó-pannon rétegsort elsősorban vízzáró képződmények (márgák, agyagok, homokkövek) alkotják, vízkitermelés szempontjából nem jelentős ez a réteg. A felső-pannon rétegsor homok- és agyagrégeinek váltakozásából álló sorozat alsó harmadában hévíz tárolódik, de a sekélyebb településű rétegekre is jó hozamú kutak települtek. A pleisztocén korú rétegösszletben található a legtöbb durva szemcsésű, jó vízáadó réteg, ez az ivóvíztermelés bázisa. A pleisztocén összletre jellemző, hogy az általában 10-20 m vastag homokrétegeket ugyanilyen vastagságú agyag- vagy iszaprétegek választják el egymástól. A Kondoroshoz közeli Szarvas környékén a 450 m vastag összletben csak 10 jó vízáadó homokréteg van, átlagosan 7,5 m vastagsággal, ami a teljes összletnek csak 17 %-át adja (A Dél-Alföldi Régió hidrogeológiai adatbázisa, hidrogeológiai tanulmány, 2007). A rétegvizek mennyisége Kondoros Kondoros Nagyközség Környezetvédelmi Program Felülvizsgálat 2010 26 területén 1-1,5 l/sec/km². Jellemzők az ártézi kutak, amelyek mélysége meghaladja a 250 m-t, vízhozamuk változatos. A felszín alatti vízkészlet 35-75 m³ /d/km².

A talajvíz a földkéregben elhelyezkedő első vízzáró réteg felett található. A talajvíz utánpótlása a csapadékból, a rétegvizekből, és horizontális áramlással más területekről történik; az egykori Maros– medrek a Maros–hordalékkúp irányából biztosíthatnak utánpótlást, a Körösök vízállásának hatása pedig az egykori Fehér–Körös (Élővíz–csatorna) irányából alkalmanként jelentkezhet. Így a környéken a legmagasabb talajvízállás tavasszal, a legalacsonyabb kora ősszel alakul ki. A talajvíz átlagos szintje 3-4 m, a vízkeménység 25-45 nko. A víz kémiai jellege kalcium-magnézium-hidrokarbonátos.

Terhelést jelenthet a felszín alatti vizekre az állattartás (üzemi és háztáji), illetve a még rekultiválatlan kommunális szilárdhulladék lerakó csurgalékvíze és esetlegesen a kommunális szennyvíz gyűjtése. Nagy arányú a szennyvízhálózatba be nem kapcsolt lakások száma, így a kommunális szennyvíz gyűjtéséből, elvezetéséből adódhat talajvízszennyezés (nem vízzáró aknák, illegális szikkasztások).

A település nagy állattartó üzemai az EEBA Kft. sertéstartó telepe, a Fríz-Tej Zrt. szarvasmarha tenyésztő telepe, és a Partiz Kft. pulykanevelő telepe. Az EEBA Kft. a keletkező hígtrágyát leszigetelt tároló medencékben tárolja, majd azt a gabonafélék betakarítása után a tarlóra juttatják ki, ellenőrzött körülmények között, ezen területeken rendszeres talajvizsgálatok is folynak. A Fríz-Tej Mezőgazdasági Zrt. szarvasmarha tenyésztő telepén a mélyalmos tartás során keletkező érett trágyát döntő részben a termőföldek szerves trágyázására hasznosítják. A talajvíz állapotának monitorozására Kondoroson az alábbi szennyező források mellett létesültek talajvíz figyelő kutak, melyek vizsgálati eredményeit a 9. és 10. táblázat mutatja.

14. térkép: Kondoros és környékének felszín alatti vízminőségvédelmi területek besorolása

Forrás: <http://www.kvvm.hu/szakmai/karmentes/erzekeny/kozep/2b.htm>

STRATÉGIA

A település levegővédelmi szempontból kedvező helyzetben van, átszellőzöttsége jónak mondható. Kondoros levegője viszonylag tiszta, a település nagyobb szennyező forrásoktól mentes. A levegőt a néhány kisebb ipari üzem és állattartó telepen kívül, a téli fűtésből adódó szennyezők, a mezőgazdasági munkák és a közlekedés szennyezik. E térség az ország egyik legszárazabb területei közé tartozik, így a szálló por és az ülepedő por mennyisége jelentős. Ez elsősorban csapadékhiányos időszakban, a mezőgazdasági munkák idején, az uralkodó széljárások hatására következik be, amihez társul még a szélerózió és a gyakran fellépő talajdefláció.

A közlekedésből eredő légszennyezés az egyik meghatározó tényező a településen. Kondoros közigazgatási területén rendkívül magas a burkolatlan utak aránya (72,99%). Az útszegély kiépítettségének hiánya kedvezőtlenül befolyásolja a porszennyezés mértékét. A forgalomtól és a légköri viszonyoktól függően szálló por, ülepedő por, nitrogén-oxidok, kén-dioxid szennyezéssel kell számolni. Mindezekhez hozzájárul a meglévő közúti járműpark és a mezőgazdasági géppark elöregedése – emiatt nagyobb mértékű a légszennyezést okozó káros anyag kibocsátás. Kondoros közigazgatási területén halad át a 44. sz. Kecskemét–Szarvas–Békéscsaba–Gyula I. rendű főközlekedési út, mely jelentős tranzit forgalmat bonyolít le, ami fokozott légszennyezés-növekedéssel jár. Ez a közlekedési tengely a település legjelentősebb vonalas (tehát nem pontszerű) légszennyező forrása. Az M44-es gyorsforgalmi út megépülésével azonban várhatóan megszűnik a településen áthaladó tranzitforgalom, mely eredményeképp a levegő szennyezettségének mértéke is jelentősen csökkeni fog.

Tömegközlekedés (autóbuszok) terén a községek kapcsolata megfelelő a környező településekkel: Jelentős ingázó forgalom történik Békéscsaba, illetve Szarvas irányába, valamint Orosháza és Gyoma településekre. A mezőgazdasági munkákból eredő porterhelés főként tavasztól őszig jellemző, és aszályos években különösen nagy.

A szántóterületek egységes nagyterületeket alkotnak, ugyanakkor fokozatosan deflációveszélyes területek. A táblák tagolatlanok és síkok, a talaj fizikai szerkezete laza, az esetek döntő többségében hiányoznak a mezővédő erdősávok, melyek növelnék a biológiai diverzitást és csökkentenék a szél erodáló erejét, és egyben a talajdeflációt.

Kommunális eredetű légszennyezés a lakosság fogyasztói szokásából, életmódjából ered. Itt elsősorban a fűtési módok, a hulladékok (szilárd és folyékony) gyűjtése, tárolása és szállítása, valamint a kerti hulladékok égetése a meghatározó. E tevékenységek során szálló és ülepedő por, illetve a fűtési és égetési módtól függően különböző gázok (szén-monoxid /CO/, szén-dioxid /CO₂/, nitrogén-oxidok /NO_x/, kén-dioxid /SO₂/, stb.), valamint kellemetlen szaghatások keletkezhetnek. A légszennyezés sajátos forrása a pollenallergiát okozó gyomok – legjelentősebb a parlagfű (*Ambrosia elatior*), de jelentősek az egész évben megtalálható penészgombák (*Cladosporium* és *Alternaria* fajok) – elterjedése, valamint a közterületeken ültetett, a külterületen megtalálható néhány allergén fafaj (pl. nyárfák /*Populus sp.*/, nyírfák /*Betula sp.*/, stb. megléte. Békés megyében egyetlen pollencsapda működik: az ÁNTSZ Békés Megyei Intézetének tetejére szerelve (1996. június 24. óta). Az allergének februártól egészen októberig jelen vannak a légkörben, a nagyszámú allergiás megbetegedés okozói elsősorban tavasszal, nyár végén és kora ősszel éreztetik hatásukat. A terjedő gyomok irtására kötelezően végrehajtandó helyi jellegű szabályozást az Önkormányzat elkészítette, a megszegőkkel szembeni szankcionálást végre kell hajtani.

2.15.2 Zaj- és rezgésterhelés

A település lakóinak közérzetére és egészségi állapotára jelentős hatást gyakorolhat a zaj- és rezgésterhelés. A nemkívánatos zajok az emberben diszkomfort érzést váltanak ki, gátolják a mindennapi emberi érintkezést, idegi feszültséget váltanak ki, sőt érzékszervi és egészségi károsodást eredményezhetnek. Különös problémát okoznak a tartós éjszakai zajártalmak.

Általánosságban elmondható, hogy az egyes tevékenységek különböző szintű zajterheléssel járnak: egy átlagos hálósoba zajszintje 20 dB, a nappalié kb. 40 dB, egy forgalmas út zajszintje napközben pedig 70-90 dB körül mozog. A fájdalomküszöb 120 dB-es zajszintre tehető.

A környezeti zaj- és rezgésterhelés kialakulásában nagy szerepe van a település földrajzi adottságainak, a település szerkezetének és közlekedési adottságainak, valamint a működő ipari- és kereskedelmi vállalkozások területi elhelyezkedésének, ill. ezek zaj- és rezgésvédelem területén megvalósított intézkedéseinek.

Közlekedésből eredő zaj- és rezgésterhelés

Kondoros közigazgatási területén halad át a 44. sz. Kecskemét–Szarvas–Békéscsaba–Gyula I. rendű főközlekedési út, mely a legjelentősebb zaj- és rezgésterhelést eredményezi a település területén. A közlekedés által okozott zaj- és rezgésterhelés nagyságát alapvetően meghatározza a forgalom nagysága, összetétele és eloszlása.

A közúti közlekedés okozta zajcsúcs további növekedése nem várható, de a magas zajszint időtartama emelkedik. Míg korábban a 8–18 h-ig terjedő napszak volt kiemelkedően zajos, addig jelenleg már az éjszakai időszak is annak számít. Azonban az M44-es gyorsforgalmi út megépülésével egyidejűleg – mely délről kerüli majd el a települést – jelentős zajcsökkenésre lehet számítani, mivel a településen áthaladó – és egyben a magas zaj- és rezgésterhelést eredményező – tranzitforgalom megszűnik. Az építés kezdetének ill. a beruházás befejezésének tervezett időpontja még kérdéses. Emellett növekvő zaj- és rezgésterhelést eredményeznek a rossz minőségű útburkolatok, Kondoros esetében pedig mindehhez a burkolatlan utak nagy aránya is hozzájárul. Az előregedett – elsősorban mezőgazdasági – gépállomány tovább növeli a zajszintet. Probléma, hogy a mezőgazdasági nehézgépjárművek forgalma idényben a lakott területet terheli, a mezőgazdasági gyűjtőutak burkolatlansága miatt.

A Kondoros–Kisszénás vasúti szárnyvonal üzemeltetése 2009 végén megszűnt, így a vasúti közlekedésből eredő zajterheléssel nem kell számolni

Üzemi és szabadidős tevékenységből eredő zaj- és rezgésterhelés

Ide tartoznak a kulturális, szórakoztató, vendéglátó és sporttevékenységek által keltett zajok, melyek azonban nem jelentenek különösebb zajterhelést a település számára. Az e területen jelentkező problémák főleg pontszerűek és önkormányzati hatáskörbe tartoznak.

Kondoroson a bel- és külterületen egyaránt megtalálhatóak ipari, ill. mezőgazdasági vállalkozások. Az ipari szerkezet átalakulása következtében a lakott területeken belül megnőtt a kisvállalkozások és ipari telephelyek száma, melyek zajterhelése elhanyagolható a közúti közlekedésből adódó zaj- és rezgésterheléssel szemben.

Kondoros Nagyközség Önkormányzatának 23/2004. (VII.16.) számú rendelete a zaj- és rezgésvédelemről tartalmazza Kondoros közigazgatási területén a kereskedelmi, vendéglátó, szórakoztató és sportlétesítményekben, valamint helyi hírközlési, vagy hirdetési célokra alkalmazott hangosító berendezések működtetésére vonatkozó zajvédelmi előírásokat, a folyamatosan és ismétlődően zajforrásokat alkalmazók tekintetében. A rendelet kitér a zajforrások létesítésének szabályaira, a zeneszolgáltatással, ill. egyéb zajkeltő berendezésekkel kapcsolatos szabályokra, valamint megnevezi a zajvédelmi szempontból fokozottan védett, települési csendes övezeteket, melyek:

- Folyamatos ellátást nyújtó egészségügyi intézmény (Hrsz: 554)
- Oktatási, nevelési (Hrsz: 2023, 2009, 2068)
- Szociális intézmények (Hrsz:2037) § Templomok (Hrsz: 2026, 2029) 200 m-es körzete

Továbbá rendelkezik a rendeletben előírt határértékek betartásának ellenőrzéséről, és a rendeletben meghatározott zajvédelmi szabályok megszegésének következményeiről.

2.15.3 Sugárzásvédelem

Nukleáris veszélyeztetés a megyén kívülről érkezik. Nukleáris létesítmény vonatkozásában az Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ) a MVM Paksi Atomerőmű Zrt. 300 km-es sugarú területe által a Pest MKI illetékességi területén található összes, 187 település érintett. Magyarországgal szomszédos államok területén működő atomerőművek – Cseh Köztársaság, dél-morvaországi Dukovany; Szlovák Köztársaság, Mochovce és Jaslovske Bohunice; Szlovén Köztársaság, Krško –, ÉÓZ 300 km sugarú területe által a megye települései teljesen, illetve részben érintettek.

2.16 Katasztrófavédelem

2.16.1 Építésföldtani korlátok

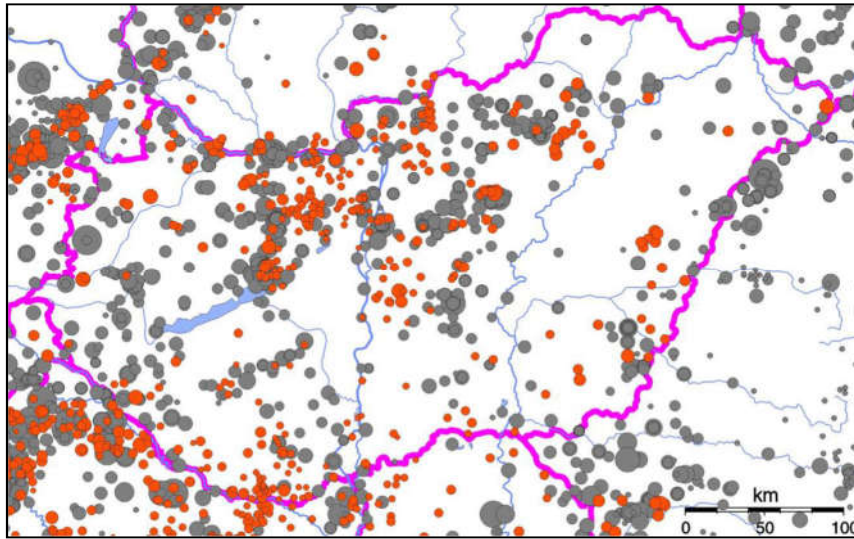
2.16.1.1 Csúszás, süllyedésveszélyes területek

A város adottságaiból adódóan csúszásveszélyes területek nincsenek. Az Országos Felszínmozgás Kataszter alapján Kondorost érintő nyilvántartott események nincsenek. A város területén a domborzati viszonyokból és a tájhasználatból adódóan csúszás- és süllyedésveszélyes terület nincs.

2.16.1.2 Földrengés veszélyeztetett területek

Magyarországon évente átlagosan 100-120 kisebb földrengés van, mely a lakosság részéről nem érzékelhető. Kb. évente négy-öt olyan földrengés keletkezik, mely az epicentrum környékén már jól érzékelhető, de jelentős károkat nem okoz. Kondoros térségének földrengés-veszélyeztetettsége alacsony (www.foldrenges.hu). Az utóbbi néhány évben kisebb rengésekről érkeztek beszámolók a térségből.

15. térkép: A földrengések területi eloszlása Magyarországon

Forrás: foldrenges.hu

2.16.2 Vízrajzi veszélyeztetettség

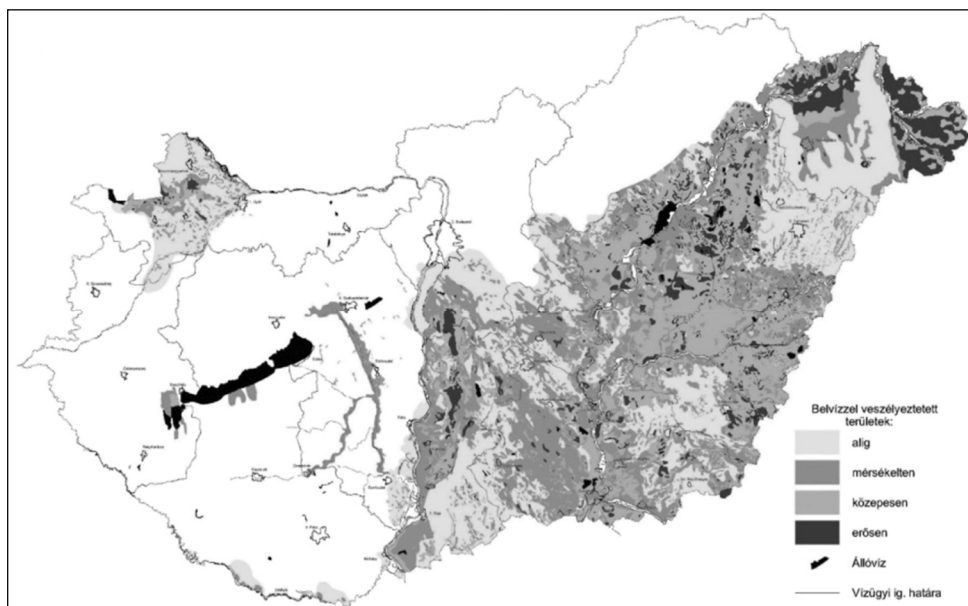
2.16.2.1 Árvízveszélyes területek

A települések **ár- és belvíz veszélyeztetettségi** alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet melléklete szerint Kondoros A – erősen veszélyeztetett település. Árvízzel veszélyeztetett területek nincsenek.

2.16.2.2 Belvízveszélyes területek

Kondoros a Dögös–Kákafoki belvízrendszer területéhez tartozik. A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet melléklete Kondorost az „A” veszélyeztetettségi kategóriába sorolja. A rendelet szerint a település erősen veszélyeztetett „A” kategóriába tartozik, ha a hullámtéren lakóingatlanokkal rendelkezik, illetőleg, amelyet a védmű nélküli folyók és egyéb vízfolyások mederből kilépő árvize szabadon elönthet. (A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolását a legvesélyeztetettebb településrész határozza meg.)

16. térkép: Magyarország belvízzel veszélyeztetett területei

Forrás: www.belvizinfo.hu

2.16.2.3 Mély fekvésű területek

Kondoros területét egy belvízvédelmi szakasz érinti.

1. Kösely-felső belvízvédelmi szakasz általános ismertetése

- Fekvése, határai: A 09.06. sz. védelmi szakasz a Keleti Védelmi Körzet északkeleti részén helyezkedik el.
- Határai: északon Balmazújváros, Debrecen, Józsa közigazgatási határok, a Kadarcs-Karácsonyfoki és Kösely öblözetek vízválasztója és a TIVIZIG működési határvonala, keleten a Kálló- Alsónyírvízi vízválasztó, délen a Tócsó-Kondoros összefolyásához csatlakozó vonal, amely a nyugat felől Debrecen város közigazgatási határán folytatódik és később a Peceéri vízválasztóra tér át.
- Domborzata: A védelmi szakasz jellegzetes síkvidéki terület, a terep magassága 110,0-150,0 mBf. között változik.
- Mélyártéri, fennsíki területek: A védelmi szakasz teljes területe (520 km²) fennsíki terület.

2.16.2.4 Árvíz és belvízvédelem

A településen, mint egész Békés megyében a sajátos természetföldrajzi és településszerkezeti adottságok, valamint a szélsőséges csapadékviszonyok miatt rendszeresen megjelenik a belvíz. A le nem vezetett csapadékból és a magas talajvízszintből adódó káros víz az 1999-2000-es években jelentős károkat okozott megyeszerte. Kondoroson ekkor övárkot létesítettek, mely mentesítette a belterületet a belvízveszélytől. Belvízgyűjtőként a négy záportározó működik. A település D-i részén három átemelő szivattyú közreműködésével jut el az összegyűjtött csapadékvíz a tározóba. A szivattyúházak az Aradi út-Thaly K. u. sarkán, a Hősök útján, valamint a Deák u. – Dózsa Gy. u. sarkán található. Mély fekvésű részek a következők: Thaly K. u., Petőfi u., Hősök útja és Széchenyi u. nyomvonalában lévő legmélyebb vonulat, Dózsa Gy. u. és Deák F. u csomópontja, Wesselényi u., Bajcsy-Zsilinszky u., Klapka u., József A. u., Damjanich u. A község rendelkezik

belvízkár-elhárítási tervvel, a belvízi helyzeteket az önkormányzat Települési Szolgáltató Intézménye a KÖR-KÖVIZIG Szarvasi Szakmérnökségével kezeli.

A DAOP-5.2.1/D-2008-0002 „Belvízrendezés az élhetőbb településekért” programban Békés megye 16 települése vesz részt, közöttük Kondoros is, ahol „Komplex belvízrendezési program megvalósítása a belterületen és a csatlakozó társulati csatornán I. ütem” című kiemelt projektre adott be pályázatot az önkormányzat. Kondoros a pályázat keretében valamennyi típusú vízáterheléssel szembe fordított, tehát a földmedrű, a burkolt, a zárt gravitációs csatornákra, azok tartozékaira: átereszek, támfalak, aknákra, tiltókra is kiterjedő, a szükséges 'párhuzam műveket' alkalmazó, tározási lehetőséget megteremtő, a szivattyús átemelőket biztosító és partvédelmi igényeket kielégítő komplex belvízrendezési programot irányzott elő.

3 Helyzetelemző munkarész

3.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése

3.1.1 Településhálózati összefüggések

Kondoros a Békés megyei városhálózat fiatal tagja, a szarvasi járás járásközponton kívüli egyetlen városi rangú települése. A város mikrotérségi központ szerepe, egyes intézményeinek vonzáskörzete túlnyúlik a szarvasi járás határain. Az élet számos területén, egyes közgazdasági funkciók esetében, oktatásban, kulturális sport és szabadidő tevékenységekben Kondoros vonzást gyakorol a környékbeli településekre, és infrastruktúrája képes kiszolgálni a környező települések lakosainak igényeit is, a szomszédos települések közül elsősorban Hunyára, Kardosra, Kétsopronyra, Örménykútra van hatással.

3.1.2 Terület- és településrendezés

A város dokumentumai egyértelműen illeszkednek a magasabb rendű területrendezési dokumentumokhoz, ilyen szempontból módosítás nem szükséges. A településrendezési eszközök alapvetően befolyásolják a területfelhasználás módját, a fizikai infrastruktúra térbeli rendjét, ezáltal pedig a társadalmi, gazdasági és környezeti folyamatok térbeli megjelenését (közintézmények elérhetősége, munkahelyek elhelyezkedése, utazási szokások, zöldfelületek és közösségi terek kihasználtsága, városi klíma stb.).

3.1.3 Társadalom

Kondoros népességfejlődése az utóbbi évtizedben folyamatos csökkenő tendenciát mutat, mind az állandó, mind a lakónépesség tekintetében. A kondorosi lakónépesség csökkenése gyorsabb, mint az országos lakónépesség fogyása, azonban Békés megye lakónépesség trendjétől érdemben nem tér el. A csökkenéssel párhuzamosan a lakosság előregedése is megfigyelhető. Az előregedési folyamat gyorsabb az országos és a megyei átlagnál. A két legutóbbi népszámlálás között eltelt időszakban a 14 év alattiak aránya 3%-al csökkent, míg a 60 év felettiek aránya ugyanennyivel növekedett.

A kondorosi társadalom képzettségi szintje még nem érte el az országos és megyei átlagot, de azoknál gyorsabb ütemben javul. Részben a képzettségi szint emelkedésének, részben a közmunkaprogramnak, részben az ingázók számának emelkedésének köszönhető, hogy a Kondoroson nyilvántartott álláskeresők száma 2011 óta trendszerűen csökken. 2012 óta a lakosság nettó jövedelme is emelkedő pályára állt.

A lakosság életminőségét alapvetően befolyásolják a lakásviszonyok és a közbiztonság. Kondoroson a lakások felszerelősége valamivel gyengébb, mint az országos és a megyei átlag, viszont a közbiztonság Kondoroson az országos és a megyei átlagnál jobbnak mondható.

3.1.4 Humán infrastruktúra és szolgáltatások

A város minden lakosa számára biztosított a magas minőségű közszolgáltatások elérhetősége. Az intézmények infrastrukturális fejlesztése, felújítása az elmúlt években részlegesen megtörtént, elsősorban az energetikai beruházások kerültek előtérbe. Az egészségügyi, valamint a szociális alap- és szakellátás rendszere jól szervezett. A város pénzbeli és természetben nyújtott ellátásai nem merülnek ki a kötelező ellátásokban, a kistérségi együttműködés keretében a szomszédos településekkel együttműködve számos sikeres programot valósítottak meg.

A köznevelés intézményrendszere nem csak Kondoros, hanem kisebb részben a környező települések (Kardos, Hunya) igényeit is kiszolgálja. Az óvodák kihasználtsága megfelelő, a hátrányos helyzetű gyermekek száma viszonylag alacsony. Az oktatási intézmények mindegyikére jellemző a csökkenő gyereklétszám.

A kulturális és szabadidős szolgáltatások feltételrendszere kedvezőnek mondható a városban. A Kondoroson található közösségi terek, mint például a Dérchy Ferenc Könyvtár és Közművelődési Intézmény, a Magyar-Szlovák Táj és Alkotóház, az IKSZT (Integrált Községi- és Szolgáltató Tér), Lovaspálya, Sportcsarnok, Grundfoci pálya, Sporttelep nemcsak a kondorosi, hanem a térségi lakosoknak is széleskörű szabadidős kínálatot nyújtanak. Ez is azt mutatja, hogy a város vezetése a város lakosságával együtt nagy hangsúlyt fektet az életminőség javítására, ami közvetett módon az elvándorlás mérséklődéséhez is hozzájárulhat.

3.1.5 Gazdaság

A település, mint nagyközség az 1990-es rendszerváltás után döntő változásokon ment át a gazdasági élet mindhárom szektorát illetően. Alapvetően azonban gazdasági és munkaerő piaci helyzetét a környező nagyobb városok gazdasági vonzása, a helyi vállalkozások és cégek tevékenysége, illetve a több évszázados múltra visszatekintő és kiváló adottságokkal rendelkező mezőgazdasági kultúra határozza meg.

Működő vállalkozások tekintetében a 2000-es évek elejéig Kondoros elmaradt a megyei átlagtól és 60 körüli regisztrált vállalkozás működött. Ám 2005-ben ez megduplázódott, majd 2008-ban újabb közel 200%-os növekedés figyelhető meg, amely már bőven meghaladta a Békés megyei ezer lakosra jutó átlagot. Bár ekkora mértékű növekedés a közelmúltban nem történt, viszont a meglévő vállalkozások helyzete stabilnak mondható.

A rendszerváltás előtt zömében mezőgazdaságból élő helyiek, a TSZ megszűnésével komoly kihívás elé kerültek, hiszen a nehéz gazdasági viszonyok között megalakuló és működő piaci alapon szervezett mezőgazdasági cégek már nem tudtak ennyi munkavállalót felszívni. A

STRATÉGIA

mindhárom szektorban megalakuló kisvállalkozások, családi vállalkozások szintén nem voltak képesek valamennyi munkahelyét elvesztő személy alkalmazására. A munkanélküliség elkerülése érdekében vagy a közeli nagyvárosokba történő ingázás, vagy a fiatalabb generációkat vizsgálva az elvándorlás, - esetenként nem csupán a kistérségből, megyéből, hanem a régióból is - volt a természetes válasz.

Kondoros központi fekvése és jónak mondható közlekedési adottságai jelentősen befolyásolják a település munkavállalóinak mozgási irányait. A többség Szarvas, Békéscsaba, Orosháza irányába ingázik. A helyben dolgozó munkavállalók a helyi vállalkozásokon kívül az önkormányzatnál, annak intézményeinél találnak helyet, de jelentős a közmunka igénybe vétele is.

A kiváló talajadottságok és az évszázados mezőgazdasági hagyományok vitathatatlanul a legfontosabb gazdasági ággá a mezőgazdaságot teszik, még ha a közvetlen gazdasági hatásait nem is tükrözik a statisztikai adatok, elmondható, hogy közvetett módon a kondorosi családok tekintélyes része kapcsolódik a mezőgazdasághoz. Különösen igaz ez a külterületen lévő kisebb-nagyobb tanyákra, mezőgazdasági üzemekre, ahol részben ideiglenes módon a lakónépesség zöme mezőgazdaságból él. Az európai léptékkal is kiváló talajadottságok és a kedvező csapadékeloszlás miatt a szántóföldi növények meghatározók ma is. Elsősorban őszi búza, kukorica repce, lucerna és napraforgó, valamint vetőmag előállítás szempontjából kukorica és napraforgó játssza a döntő szerepet. Kondoros tekintetében a kisebb birtokok, a település közelében lévő termőterületek a munkaigényesebb termények irányába is elmozdították a termelőket, így a burgonya, fűszerpaprika valamint a mák termesztése is megjelent a településen, összesen 27 bejegyzett – működő mezőgazdasági vállalkozás található a településen. A családi és kisgazdaságok zöme részben vagy egészben megélhetést biztosít a családoknak, és növénytermesztésen kívül jellemző módon állattartással is foglalkozik. Az állatok közül a szarvasmarha és a sertés emelhető ki, de juhot, kecskét és lovat is többen tenyésztenek. Az állatállomány az utóbbi évtizedekben sajnálatos módon csökkent.

Szintén jelentős csökkenést mutat az utóbbi években a regisztrált őstermelők száma, ami 2014-re már csak 667 főt jelent.

A terület adottságainak figyelembe vételével nem kerülhetett bele az ipari fejlesztések vonulatába. Az ipari fejlesztések a megye és a régió iparosodottabb városi központjaiban összpontosulnak, figyelemmel a régió élelmiszeripari, feldolgozóipari adottságaira. Az iparban foglalkoztatott kondorosi munkavállalók döntő része iparosodottabb településekre jár dolgozni. A mezőgazdasági termékek feldolgozását is célzó iparfejlesztés kitörési pont lehet a kisvállalkozók és a családi gazdálkodók szempontjából is. Ennek a feldolgozó és élelmiszeripari fejlesztésnek a környéken komoly tőkét kellene megmozgatnia, humán erőforrás fejlesztést, marketingmunkát igényelne és nem elhanyagolható a makrogazdasági környezet negatív befolyásoló hatása sem.

Kondoros kereskedelmi ellátás szempontjából a térségen és régión belüli viszonyokat figyelembe véve átlagosnak mondható. A mikrotérségi szerep, valamint a lakónépesség nagyobb száma miatt a település ellátottsága inkább kisvárosias jellegű. A hagyományos élelmiszerjellegű és vegyes üzletek mellett szaküzletekkel is találkozhatunk.

Az idegenforgalom egyike azon területeknek községben, ahol még vannak kiaknázatlan lehetőségek:

3.1.6 Önkormányzati gazdálkodás, önkormányzati politikák

Kondoros intézményeinek fenntartásában, a város fejlesztésében a legfontosabb tényező a város költségvetése, annak stabilitása. Az önkormányzat éves költségvetésének készítésekor a város stabil pénzügyi pozícióinak megőrzésére, a lakosság életszínvonalát javító szolgáltatások bővítésére, a város gazdasági potenciáljának növelését segítő fejlesztések megvalósítására és megfelelő tartalék képzésére törekszik. Az Önkormányzat és az Állam közötti feladatmegosztás változása miatt 2013-tól jelentős változások történtek a város költségvetésében. A bevételi oldal változásai közé tartozik, hogy a feladat-átstrukturálás miatt megszűnt az önkormányzat személyi jövedelemadóból való részesedése, az illetékbevételek elkerültek a várostól. Gazdaságfejlesztési szempontból a közhatalmi bevételek közül a helyi iparűzési adó jelentősége kiemelkedik. A helyi önkormányzatokról szóló 2011. évi CLXXXIX Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény alapján, annak keretei között a települési önkormányzat helyi rendeletben szabályozhatja a vagyona feletti rendelkezési jog gyakorlását. Kondoros Város Önkormányzatának 21/2011 (X.25.) sz. önkormányzati rendelete az önkormányzati vagyonról és a vagyon feletti tulajdonjog gyakorlásának szabályozásáról rendelkezik. A rendelet hatálya kiterjed a tulajdonában álló ingatlanokra, ingóságokra (tárgyi és forgóeszközökre) és vagyoni értékű jogaira (immateriális javak). Ezen túlmenően az Önkormányzat vagyongazdálkodásának alapelveit az Önkormányzat vagyongazdálkodási terve is szabályozza. Eszerint az Önkormányzat kiemelt felelősségi körébe tartozik a vagyonnal való felelősségteljes, átgondolt, tervszerű, hatékony, az önkormányzat céljait legjobban szolgáló gazdálkodás.

3.1.7 Táj és természeti adottságok, zöldfelületek

A település sajátosságai közé sorolható, hogy nagy külterülettel, azon a Batthyány–Geist kastéllyal és annak kastélyparkjával és számos tanyával rendelkezik. Ezek a sajátosságok a mai napig meghatározzák a település természeti adottságait, annak ellenére, hogy a tanyák jelenős része mára lakatlanná vált. A természeti sajátosságokat alapvetően befolyásolja, hogy a terület nagy része kultúrterületté vált, amely folyamat tájhasználati problémák, konfliktusok megjelenésével is járt. A kultúrterületté válással a növény és állatvilág fokozatosan elszegényedett, a védendő fajok és természetes élőhelyeik veszélybe kerültek, és ezzel párhuzamosan agresszíven gyomosító fajok térhódításának a veszélye is megjelent. A természeti értékek megóvásának szándéka is motiválta, hogy a helyi önkormányzat rendelete, amely helyi természetvédelmi védeltséget élvező természeti területekké nyilvánította a Batthyány–Geist kastély parkerdejét, a kastély majorját és útterületét, mely azonban a Békéscsabai Körzeti Földhivatal tájékoztatása szerint az ingatlan-nyilvántartásba nem került még bejegyzésre. Az országos műemléki védelem alatt álló Batthyány–Geist kastély a hozzá szorosan tartozó területekkel együtt még inkább képes betölteni értékét, a rendelet biztosítja a területen található természeti értékek károsodásának megelőzését.

A város zöldterületei jó állapotúak, rendezettek. A településfejlesztés és a zöldfelületi rendezés egyik alapelve, hogy a megújítás térbeli iránya a településközponttól a periférikus részek felé történjen. Az utóbbi évek törekvéseinek eredményei igazolják ezt: megtörtént a Hősök tere megújítása és a csárda előtti rendezvényter kialakítása, a Kossuth tér és az autóbussmegálló parkjának rendezése, az Aradi út és Szabadság utca kereszteződésében lévő park életre keltése és több fasor fokozatos cseréje, telepítése. A közparkok a belterületen mozaikosan helyezkednek el, beépítetlen területeken, teresedéseken alakultak ki. Az intézmények mindegyikéhez tartozik kellő nagyságú zöldfelület. Lineáris zöldfelületi elemek a fasorok, melyek a szinte minden utcában megtalálhatók, külterületen viszont annál kevésbé jellemzőek az effajta szegélyek: csak néhol

maradt meg erdősáv vagy fasor. Kondoros Város Önkormányzatának Települési Szolgáltató Intézménye (TESZI) a településüzemeltetési tevékenységek keretében végzi a zöldfelület gazdálkodási feladatokat. A saját intézmény azért alkalmasabb a feladatok ellátására, mert ott nem a profiton, hanem a színvonalon van a fő hangsúly.

3.1.8 Épített környezet

A jelenlegi **városszerkezet** szempontjából is meghatározó, hogy a csárda és a vele szemben épült egykori „zsandárszállás” épülete volt az a központi mag, amely köré a település szerveződött. Ezek a központi épületek a környező tanyákról idevezető utak metszéspontjában feküdtek. A csárda és a zsandárok épülete volt tehát a bázis, amely köré az új belterületi parcellákat és utcaszerkezetet a későbbiekben kiépítették. Kondoros jelenlegi utcaszerkezetét vizsgálva nyomon követhetjük az utóbbi évszázadok jellegzetesnek mondható alföldi nagyfalvakra jellemző településfejlődést. A saktáblaszerű, merőleges utcákkal kiépült új településszerkezet egyértelműen a jól megtervezett, szervezett telepítés bizonyítéka, s manapság is alapjaiban határozza meg a nagyközség településmorfológiáját. Kondoros Nagyközség Önkormányzatának 2/2005. évi (I.21.) számú rendelete Kondoros Nagyközség helyi építési szabályzatáról 1. sz. melléklete tartalmazza a régészeti lelőhelyek által érintett ingatlanokat, 2. sz. melléklete a védett műemlékek és a helyi védetség alatt álló épületek jegyzékét. Kondoroson 200-nál több avar régészeti lelőhely, és számos védett műemlék található, amelyek közül is kiemelkedik a romantikus stílusú Batthyány-Geist kastély, mely még romos állapotában is impozáns, valamint a városközpontban lévő csárdaépület.

3.1.9 Közlekedés

Kondoros **közlekedés-földrajzi elhelyezkedése** a megyén belül kedvezőnek mondható, közúton a fővárostól 185, Szarvastól 22, Békéscsabától 26, Orosházától pedig 28 km-re, a Szarvas-Békéscsaba-Gyomaendrőd-Orosháza városok alkotta négyszög középpontjában, fekszik. Kondoros közigazgatási területén halad át a 44. sz. Kecskemét–Szarvas–Békéscsaba–Gyula I. rendű főközlekedési út, a Kétsoprony–Csorvás összekötő út, a 4409. sz. Kondoros–Csorvás összekötő út, a 4642. sz. Gyomaendrőd–Kondoros–Nagyszénás összekötő út. Az Országos Területrendezési Terv – és ennek megfelelően Békés Megye Területrendezési Terve is – kijelöli a Békéscsaba és Kecskemét közötti M44-es gyorsforgalmi út nyomvonalát, mely a közbeeső településeket elkerüli. Kondoros belterületét délről kerüli meg a tervek szerint az út, mentesítve ezáltal a települést a tranzit forgalom terhelése alól. A településen bel- és külterületén igen magas a burkolatlan utak aránya, a burkolt utak mindössze 27,01 %-ot tesznek ki. Sok helyen a meglévő útburkolatok felújításra szorulnak, rendszeres karbantartásuk nem megoldott. Tömegközlekedés terén a községek kapcsolata megfelelő a környező településekkel. Jelentős ingázó forgalom történik Békéscsaba, illetve Szarvas irányába, valamint Orosháza és Gyomaendrőd településekre. A helyközi forgalom nagy részét a Dél-alföldi Közlekedési Központ Zrt. autóbuszai bonyolítják le. Helyi tömegközlekedés nincs. A Kondoros–Kisszénás vasúti szárnyvonal üzemeltetése 2009 végén megszűnt, így Kondoros nem érhető el közvetlenül vasúton. Kondoros–Kardos közt kiépült kerékpárút a „Körös–völgyi kerékpárút”, mely Békésszentandrás belterületén indul és nyomvonala a 44-es főút mellett halad. A külterületen burkolata kielégítő minőségű, a belterületen azonban a rendszeres használat miatt felújításra szorul.

3.1.10 Közművek, energiahatékonyság és klímatudatosság

Kondoros közüemi infrastruktúrával és szolgáltatásokkal való ellátottsága tekintetében van még tere a fejlődésnek. A lakásállomány közüemi vízhálózatra való csatlakozása 85 százalékos, közcsatorna csatlakozása 39 százalékos. Mindkét arány lényegesen rosszabb az országos és a megyei átlagnál. Kondoros árvízzel nem, belvízzel viszont erősen veszélyeztetett település. A község rendelkezik belvízkár-elhárítási tervvel, a belvízi helyzeteket az önkormányzat Települési Szolgáltató Intézménye a KÖR-KÖVIZIG Szarvasi Szakmérnökségével kezeli.

3.2 Kondoros helyzetének összehasonlító elemzése

Kondoros a járás második legnépesebb települése. A város lakossága – a járás többi településéhez hasonlóan – folyamatosan csökken. A természetes szaporodás és a vándorlási különbözet is negatív.

45. táblázat: Összehasonlító népességi adatok, 2011

Település	Terület, km ²	Lakó-népesség az év végén, fő	Természetes szaporodás, fogyás (–) 2001 óta	Belföldi vándorlási különbözet 2001 óta	Lakónépesség 2015 év végén
Szarvas	16 157	16 954	-1 374	-169	16 044
Kondoros	8 184	5 228	-554	-139	4 898
Békésszentandrás	7 745	3 696	-365	-46	3 557
Csabacsúd	6 685	1 880	-225	28	1 736
Kardos	4 279	655	-72	-66	638
Örménykút	5 456	366	-46	-114	348

Forrás: KSH

Kondoroson valamivel magasabb a munkanélküliség, mint a járás legtöbb településén, de minden településen alacsony és tendenciaszerűen csökkenő a munkanélküliség.

46. táblázat: Összehasonlító munkaerő-piaci adatok, 2015

Település	Nyilván-tartott állás-keresők száma	Nyilvántartott állás-keresők száma a lakónépesség arányában	Tartósan (180 napon túl) nyilvántartott állás-keresők száma	Tartósan (legalább 12 hónapja folyamatosan) nyilvántartott állás-keresők szám a lakónépesség arányában
-----------	-------------------------------------	---	---	--

STRATÉGIA

Szarvas	313	1,95%	88	0,59%
Kondoros	108	2,20%	42	0,86%
Békésszentandrás	59	1,66%	15	0,42%
Csabacsúd	25	1,44%	11	0,63%
Kardos	11	1,72%	4	0,63%
Örménykút	13	3,73%	6	1,72%

Forrás: KSH

A regisztrált vállalkozások száma abszolút értékben és a lakosságszám arányában is kedvezőtlennek mondható. A vállalkozásokon belül a társas vállalkozások aránya Kondoroson a járás többi településéhez képest alacsony.

47. táblázat: Összehasonlító gazdasági adatok, 2015

Település	Regisztrált vállalkozás	Regisztrált vállalkozások a lakosságszám arányában	Társas vállalkozások száma	Regisztrált vállalkozásokból társas vállalkozások aránya
Szarvas	3 106	19,35%	684	4,26%
Kondoros	1 469	29,99%	97	1,98%
Békésszentandrás	683	19,20%	107	3,00%
Csabacsúd	416	23,96%	24	1,38%
Kardos	173	27,11%	7	1,09%
Örménykút	144	41,37%	5	1,43%

Forrás: KSH

Kondoroson a házi és házi gyerekorvosok száma magas, amit az adat lakónépességre vetített aránya is mutat. A bölcsőde ellátás megfelelő a városban, a férőhelyek száma meghaladja a bölcsődések számát.

48. táblázat: Összehasonlító egészségügyi és szociális adatok, 2015

Település			Bölcsőde
-----------	--	--	----------

STRATÉGIA

	Házi orvos és házi gyermekorvos	1 házi/házi gyermekorvos a jutó lakosok száma	férőhely	bölcsődések száma
Szarvas	9	1783	87	78
Kondoros	4	1225	26	24
Békésszentandrás	3	1186	20	19
Csabacsúd	1	1736	0	0
Kardos	0	0	0	0
Örménykút	1	348	0	0

Forrás: KSH

Kondoroson az óvodai férőhelyek száma lakosságarányosan valamivel a járási átlag alatt van. Az általános iskolai férőhelyek száma nagyjából átlagosnak mondható.

49. táblázat: Összehasonlító oktatási és közművelődési adatok, 2011

Település	Óvoda		Általános iskolai	
	férőhely	lakosságarányos férőhely	osztály	lakosságarányos érték
Szarvas	560	3,49%	58	0,36%
Kondoros	135	2,76%	16	0,32%
Békésszentandrás	100	2,81%	9	0,25%
Csabacsúd	50	2,88%	8	0,46%
Kardos	0	0%	0	0%
Örménykút	25	7,18%	0	0

Forrás: KSH

4 Helyzetértékelő munkarész

4.1 Helyzetelemzés eredményeinek értékelése

4.1.1 A folyamatok értékelése

Kondoros a Békés megyei városhálózat fiatal tagja, a szarvasi járás járásközponton kívüli egyetlen városi rangú települése. A megyeszékhellyel és a járási székhellyel való szoros együttműködést mutatja az oda ingázók magas száma. Kondoros is képes azonban vonzást gyakorolni a környékbeli településekre az élet számos területén, egyes közgazdasági funkciók esetében, oktatásban, kulturális sport és szabadidő tevékenységekben. Kulturális és rekreációs területen a város potenciális vonzereje nagyobb annál, mint amennyit jelenleg kihasználni képes.

Kondoros népessége az utóbbi évtizedekben folyamatosan csökken. A természetes fogyás mellett az elvándorlás is jellemző. A népesség csökkenésével párhuzamosan a lakosság elöregedése is megfigyelhető. Az utóbbi évtized pozitív folyamata, hogy a lakosság képzettségi szintje gyorsabban emelkedik az országos és a megyei átlagnál. A város előtt álló egyik legfontosabb kihívás a képzett fiatalok helyben tartása, illetve településre vonzása.

A város minden lakosa számára biztosított a magas minőségű szolgáltatások elérhetősége. A köznevelés intézményrendszere nem csak Kondoros, hanem kisebb részben a környező települések (Kardos, Hunya) igényeit is kiszolgálja. A kulturális és szabadidős szolgáltatások feltételrendszere kedvezőnek mondható a városban. A Kondoroson található közösségi terek, mint például a Dérczy Ferenc Könyvtár és Közművelődési Intézmény, a Magyar-Szlovák Táj és Alkotóház, az IKSZT (Integrált Községi- és Szolgáltató Tér), Lovaspálya, Sportcsarnok, Grundfoci pálya, Sporttelep nemcsak a kondorosi, hanem a térségi lakosoknak is széleskörű szabadidős kínálatot nyújtanak.

Kondoros közlekedés-földrajzi elhelyezkedése a megyén belül kedvezőnek mondható, közúton a fővárostól 185, Szarvastól 22, Békéscsabától 26, Orosházától pedig 28 km-re, a Szarvas-Békéscsaba-Gyomaendrőd-Orosháza városok alkotta négyszög középpontjában, fekszik. A mezőgazdasági adottságai kiemelkedőek a földek minősége, a napsütéses órák száma, az éves csapadékmennyiség egyaránt kijelölték az útját az erős mezőgazdasági hagyományoknak. A település kiemelkedő jelentőségű épített öröksége a Batthyány–Geist kastély és kastélyparkja, valamint a Kondorosi Csárda épülete.

A kedvező adottságoknak még nem sikerült minden gazdasági lehetőségét kihasználni. Kondoros térségi gazdasági súlyát mutatja, hogy az egy főre jutó bruttó hozzáadott érték érdemben alatta marad az megyei és a járási átlagnak is. Ennek egyik oka, hogy a település nem került az ipari fejlesztések fővonulatába, de a kiváló mezőgazdasági táji adottságait sem sikerült kihasználnia. Alacsony az intenzív művelés alá vont területek aránya, a helyi termékeknek alacsony a hozzáadott értéke, a fejlesztések egyik gátja, hogy kevés a mezőgazdasági szakember. A másik szektor ahol a település a lehetőségei alatt teljesít a turizmus. A település műemléki adottságai, kulturális és gasztronómiai hagyományai, valamint ezek térségi ismertsége alkalmassá teszi a települést, hogy térségi rekreációs csomóponttá vállon. Ehhez azonban az értékekhez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztésére, valamint olyan városmarketingre van szükség, amely a város értékeit nem elszigetelten, hanem komplexen a szinergikus hatásokat kihasználva mutatja be. A közösségi

STRATÉGIA

tervező műhelyeken elhangzott, hogy hiányoznak a települési idegenforgalmat felépítő, a település értékeit „eladó” szakemberek.

A fejlesztéseknek jó alapot ad az önkormányzat felelős gazdálkodása, kiegyensúlyozott költségvetése és stabil pénzügyi helyzete.

4.1.2 A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése - SWOT elemzés

Térszerkezet	
Erősségek	Gyengeségek
Kondoros mikrotérségi központ A város környezetére jellemző a tanyavilág A város a nagyforgalmú 44-es főút mentén helyezkedik el Földrajzi fekvés – ingázás lehetősége adott, közel fekszik a település azokhoz a városokhoz, ahol adottak a munkalehetőségek Kondorosnak van vonzaskörzete	Kondorost ugyan érinti vasúti kapcsolat, de személyszállítás már nem üzemel ezen a vonalon Az intézmények, szolgáltatások többsége a 44-es út mentén található A környező nagyobb városoknak nagy a társadalmi-gazdasági elszívó hatása Úthálózat - belterületi utak, utcák szilárd burkolata hiányzik Járdák, gyalogutak kiépítettsége hiányos (helyenként veszélyes) Városközpontban kevés a parkolóhely A környező települések tömegközlekedéssel történő elérése este korlátozott
Lehetőségek	Veszélyek
A zöldterületek többségét növénytermesztő területek teszik ki A várost érinteni fogja a most épülő M44-es autópálya Üres ingatlanok nagy száma és alacsony ára – ez megkönnyítheti a fiatal családok helyben letelepítését a viszonylag alacsony árak miatt	Az autópálya elkerülő csökkenti a város idegenforgalmi, kereskedelmi forgalmát Pusztuló tanyavilág Lakóépületek elöregedése

Környezeti adottságok	
Erősségek	Gyengeségek
A Batthyány-Geist kastély parkja helyi védettséget élvez Magas aranykorona értékű termőterületek A település környéke vadállományban gazdag Védett növények jelenléte Varrodai tó és környéke Szelektív hulladékgazdálkodás Útfelújítási programok zajlanak Fejlett városközpont Civil közösségi kert Középületek állapota megfelelő	A termőterületek magas aránya miatt a természetes növényzet a településen és környékén csekély mértékű A nyári aszályos időszak kiszámíthatatlanná teszi a mezőgazdasági művelést Ótemető elhanyagoltsága Fő közlekedési utak terheltsége (ebben lesznek majd változások az elkerülő út megvalósításával) Coop boltnál a parkoló korszerűtlensége Zöldterület növelése csak rekultivációval növelhető
Lehetőségek	Veszélyek
Zöldfelületek fejlesztése külső forrás bevonásával	A zöldfelületek elhanyagoltsága forráshiány miatt

STRATÉGIA

Turisztikai, elsősorban vadászati fejlesztési lehetőségek kiaknázása Zöld területek, parkok fejlesztése Varrodai tó és környezetének rendezése Homokbányai tó hasznosítása (pl. strand, üdülőfalu, horgászat) Közterületek, lakókörnyezet virágosítása Termálvíz hasznosítása Közterületek alakítása helyi művészekkel Térfigyelő kamerák kihelyezése közterületeken Gyerekek számára gyakorlókert létrehozása	Az elkerülő autópálya átadásnak időbeli csúszása Aszfalyos területek Lakatlan ingatlanok – nincsenek karbantartva Játszóterek hiánya, rongálása, felújításuk hiánya
---	---

Közzolgáltatások	
Erősségek	Gyengeségek
A települési közzolgáltatásokat külön önkormányzati fenntartású intézmény látja el Jól működő és magas látogatottságú kulturális intézmények jellemzők Külön intézmények jöttek létre a nemzetiségi hagyományok ápolására A város rendelkezik alapfokú és középfokú (felnőtteknek) köznevelési intézményekkel, amelyek kistérségi jelentőségűek Szociális alapszolgáltatás elérhető a városban A vezetékes ivóvíz ellátottság és szennyvízelvezetés a bekötött lakások számát figyelembe véve kielégítő A lakossági áramellátás teljeskörű, a gázszolgáltatás pedig a lakások 80%-ban elérhető Óvoda, iskola, bölcsőde – oktatási intézmények Informatikai képzés Ifjúsági közösségteremtő helyek (pl: IKSZT, Tájház, ÖKM – Ifjúsági Önkéntes Közösségfejlesztő Műhely) Közművek kiépítettsége magas Egészségügyi szolgáltatások elérhetősége megfelelő Családsegítő szolgálat megfelelő működése Sportlétesítmények megléte Akadálymentesített közintézmények Városi könyvtár szolgáltatásai Hulladék közzolgáltatás Bentlakásos idők otthona Közrend, közbiztonság (köszönhető a helyi rendőrségnek és polgárőrségnek)	Az egészségügyi szakellátás csak a környező nagyobb településeken vehető igénybe A meglévő közösségi terek fejlesztésre szorulnak Nincs a településen szakismeretet nyújtó képzés vagy intézmény Idegennyelv oktatás gyengesége Felső iskola korlátozott szabad térrel rendelkezik Alsó iskola elavult udvari környezete (játékszerek, padok, elavult betonburkolat) Művészeti tehetséggondozás hiánya (meglennének helyben az eszközök hozzá, de mégsem megoldott) Ifjúsági közösségfejlesztő helyek szintentartása, kihasználtsága Kulturális és szórakoztató helyek hiányossága Hétvégi ifjúsági vendéglátás, szórakozási lehetőségek, programok, rendezvények hiánya Orvosi szakellátás, ügyelet, mentőállomás hiánya Átmeneti szociális intézmény Sportlétesítmények nyitvatartásának rugalmatlansága Városi könyvtár akadálymentesített elérése Nincs kormányablak Parkolók hiánya Kerékpártárolók hiánya
Lehetőségek	Veszélyek
Építve az aktív civil együttműködésre, a helyi közösségi tevékenységek fejlesztése Helyi közösségi alapú média fejlesztése	A csökkenő gyermekek száma miatt a köznevelési intézmények működtetése veszélybe kerül

STRATÉGIA

Külső forrás bevonásával a lakossági szolgáltatások bővítése Felső iskola szabadter növelése Alsó iskolaudvar felújítása, korszerűsítése Művészeti tehetséggondozás – érdeklődés, eszközök Színvonalas kulturális programok és megfelelő propaganda Szakorvosi ellátás fejlesztése Az M44-es gyorsforgalmi út kiépítése Tanoda létrehozása Tanuszoda létrehozása Önkéntes tűzoltó egyesület fejlesztése Közművek egy része fejlesztésre szorul Ipari területek és tanyák közművesítése	A közösségi terek és szolgáltatásaiak működtetése külső forrás bevonása nélkül nem vagy csak részben biztosított Oktatási színvonal csökkenése elvándorlást eredményez Elvándorlással az ifjúság csökkenése, ifjúsági közösségteremtő helyek kihasználtságának csökkenése
---	--

A társadalom állapota	
Erősségek	Gyengeségek
1990 óta javuló az elvándorlási mérleg A település méretéhez és lakosságszámához viszonyított igen aktív a civil, egyesületi élet Az élénk átmenő forgalom a népesség megtartó erőit növeli A kondorosi társadalom erőssége a civil szervezetek száma és aktivitása Nemzetiségi eredet – hagyományok, nyelvőrzés Több generáció együttélése (nem csak idősek vannak pl., vagy csak fiatalok a településen) A roma lakosság száma nagyon alacsony, együttműködés jellemzi őket Jó testvérvárosi kapcsolatok	A gyermekszületések száma évtizedek óta negatív tendenciát mutat Kondoros lakosságszáma 5000 fő alá csökkent A város lakosságát az előregedő korfa jellemzi Az erősségeknél említett civil és intézményi együttműködés, kommunikáció hiánya Érdetelenség, társadalmi szerepvállalás hiánya Szakképzetlenség, munkakultúra hiánya, motiválatlanság Gyermekvállalási kedv hiánya Problémamegoldó készség, motiváció hiánya (vállalkozói szellem, önmenedzselés hiánya) Életszínvonal folyamatos csökkenése Helyi média- és internet alacsony színvonalú Fiatalok számára kulturált szórakozási lehetőség hiánya Gyerekek KRESZ oktatása hiányos, nincs erre alkalmas infrastruktúra sem
Lehetőségek	Veszélyek
A kedvező vándorlási tendencia fennmaradásával a népesség korszerkezete is kedvező marad A civil szervezetek tevékenységének fokozódása, további bekapcsolódása a városi közéletbe Civil szervezetek száma, aktivitása, nyitása egymás felé (összehangolt munka és ebből képződő plusz energiaforrások kiaknázása) Nemzetiségi hagyományok ápolása Épített örökségek helyi identitásképző szerepe Helyi média fejlesztése (sűrűbben, színesebb tartalommal, ne csak nyomtatva, hanem online is) Webes felületek – helyi újság online megjelenése	A lakosságszám további csökkenése, a korösszetétel további romlása A társadalom előregedése miatt a szociális szolgáltatásokat igénybe vevők köre nő Előregedés Elvándorlás Szociális helyzet romlása Jó minták, példaképek hiánya (ifjúsággal összefüggésben lényeges ez különösen) Nincs az új technológiákhoz igazított szakképzés

A gazdaság helyzete	
Erősségek	Gyengeségek
Közúton jól megközelíthető a város A környező nagyobb települések gazdasági fejlesztési potenciált jelentenek Nagy hagyományai vannak a mezőgazdasági tevékenységeknek Több országos jelentőségű idegenforgalmi attrakció található a városban Magas aranykoronás termőföldek a város területén Az állattenyésztési üzemek (sertés-, szarvasmarha telep) jó alapok a fejlesztésre Gyógynövény termesztés alapjai jók Jó logisztikai helyzet (M44, gócponti elhelyezkedés) Kondorosi Csárda idegenforgalmi jelentősége magas Szélessávú internet Helyben termelt termékek (főleg zöldség-gyümölcs)	Ipari parkkal nem rendelkezik a város A mezőgazdasági termékekre helyben nem található feldolgozóipar. Az idegenforgalomban rejlő lehetőségek alacsony szintű kihasználása Öntözött területek aránya kicsi A saját termék feldolgozottsági szintje alacsony Mezőgazdasági szakember és motiváció hiánya a fiatalok körében M44 építése terület veszteséget okoz (mezőgazdasági termelésből kivont területek, nyomvonal felszabdálja, felaprózza a parcellákat) Szántóterületek jelentős része néhány gazdasági társaság kezelésében van (a tulajdonosok bérbe adják nekik), kevés a kis- és közép, családi gazdálkodó Sok a gépekkel nehezen művelhető törpeparcella Rossz minőségű alsóbbrendű utak (pl. Csorvás, Gyomaendrőd) Marketingtevékenység és szakember hiánya (pl. saját termékek vannak, Csárda van, de el is kellene adni) Szálláshelyek hiánya Ipari vállalkozások hiánya Termelői piac hiánya Különböző szakemberek hiánya (szakmák) Jövedelmi viszonyok az országos átlag alatt A mezőgazdasági idénymunkákat nem tudják helyi munkásokkal elvégezni, nincs elegendő jelentkező
Lehetőségek	Veszélyek
A nagy hagyományokkal rendelkező mezőgazdasági kultúra további fejlesztése A környező nagyobb települések által nyújtott lehetőségek kihasználása Az idegenforgalmi lehetőségek magasabb fokú kihasználása Feldolgozó üzemek fejlesztése, újak létrehozása (tej, vágóhíd, gyógynövény) Öntözött területek növelése Batthyány-Geist kastély fejlesztése Kondorosi Csárda ismertségének növelése Rendezvények szervezése (borkóstoló, nótáest pl. csárdában) M44 turisztikai és munkahelyteremtő (iparterület), beruházás ösztönző hatása	A külső fejlesztési források szűköseksége vagy nem elérhetőek a település gazdasági fejlesztésére Csökken a befizetett helyi adó mértéke A fejlesztésekhez nem áll rendelkezésre megfelelő számú és minőségű munkaerő Szélsőséges időjárás – mezőgazdasági termeléssel összefüggésben Kis területeken a gazdálkodás elaprózódik - az átlagos földterület nagysága 0,5 hektár, ezek többségét bérbe adják művelésre nagyobb gazdasági társaságoknak Érdektelenség – nehéz bevonni az embereket a rendezvényekre, programokra Átmenő forgalomra épülő gazdaság (elkerüli a várost a forgalom az M44 épülése miatt)

Családi, kis- és közép gazdaságok fejlesztése (mezőgazdasági termelés, feldolgozás) Munkahelyteremtő feldolgozóüzemek idevonzása, fejlesztése Turisztikai programcsomagok összeállítása és marketingje a környező településekkel együtt Szak- és továbbképzések indítása – fel kell mérni, hogy mire, milyen szakmákra van igény Ipari park kialakítása és működtetése Befektetők ösztönzése adókedvezmények alkalmazásával Termelői piac infrastruktúra fejlesztése Megváltozott munkaképességűek foglalkoztatása Vállalkozók számára szolgáltatóház kialakítása, üzlethelyiségek lehetőségével Helyi munkaközvetítő szolgáltatás kialakítása	Ipari beruházás, drága művelési ágváltozás, termőföld vesztes – ipari területté minősítés miatt A sok más városba ingázó munkavállaló miatt a profit nem helyben termelődik
--	---

4.1.3 A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei

A 314/2012. (XI.8.) Kormány rendelet rendelkezik a településfejlesztési és településrendezési eszközök tartalmáról és azok összefüggéseiről. A rendelet 3.§ szerint:

„(4) A koncepció és a településszerkezeti terv egymással tartalmi összhangban készül.

(5) A stratégia a koncepcióval összhangban, a településszerkezeti terv figyelembevételével kerül kidolgozásra.

(6) A helyi építési szabályzat a településszerkezeti tervvel összhangban – a tervezett változások időbeli ütemezésének figyelembevételével – készül.”

50. táblázat: Kondoros szerkezeti tervének módosításai 2012-2015 között

Változás	Célzott fejlesztés
60/2016. (IV.21.) sz. ÖK. határozat	A 0216/15 hrsz-ú kivett gazdasági terület, udvar művelési ágú terület és a környezetében lévő nem termőföld művelési ágba sorolt területek rendezése, a Batthyányi - Geiszt kastély hasznosítás kiszolgáló funkcióinak biztosítására. A jelenleg általános mezőgazdasági terület felhasználás módosítása „K” jelű beépítésre szánt különleges terület felhasználásra.
60/2016. (IV.21.) sz. ÖK. határozat	A belterületi 655,656, 657 hrsz.-ú (Csabai út) ingatlanokon zöldterület és parkoló kialakítása.
60/2016. (IV.21.) sz. ÖK. határozat	A belterület 2282. hrsz.-ú volt vásártér, jelenleg lovas pálya területének bővítése zöldterület és parkoló kialakítása céljából.

60/2016. (IV.21.) sz. ÖK. határozat	A Szénási úton az Ady utca és a Széchenyi tér közötti szakaszon 6 ingatlan (2087,2088,2089,2090,2091,2092 hrsz.) vonatkozásában településközpont vegyes területté legyen átalakítva.
60/2016. (IV.21.) sz. ÖK. határozat	Az 1982-ben telekkönyvileg kialakított, de jelenleg is művelés alatt álló 2483 és 2466 hrsz-ú utak terület felhasználása módosítására, az eredeti telekállapotok visszaállítására
60/2016. (IV.21.) sz. ÖK. határozat	A Kondoros 2067/26. hrsz alatti lakos kérelemmel fordult az Önkormányzathoz. Az ingatlanával szomszédos 2065 hrsz-ú, önkormányzati tulajdonú, Z-2 besorolású zöldterületből 130 m ² -t megvásárolna, továbbá kérné, hogy az ingatlana előtt a Szeder utcát 57 m ² -el bővítsék ki a 2065. hrsz-ú terület terhére.
60/2016. (IV.21.) sz. ÖK. határozat	A 7. pontban szereplő változtatás zöldterület csökkentéssel járna, a településen ezért szükséges az 563/3. hrsz alatti KÖu1 besorolású, területből 1500 m ² -t Z-1 besorolású zöldterületté nyilvánítani.

Forrás: Kondoros Önkormányzata

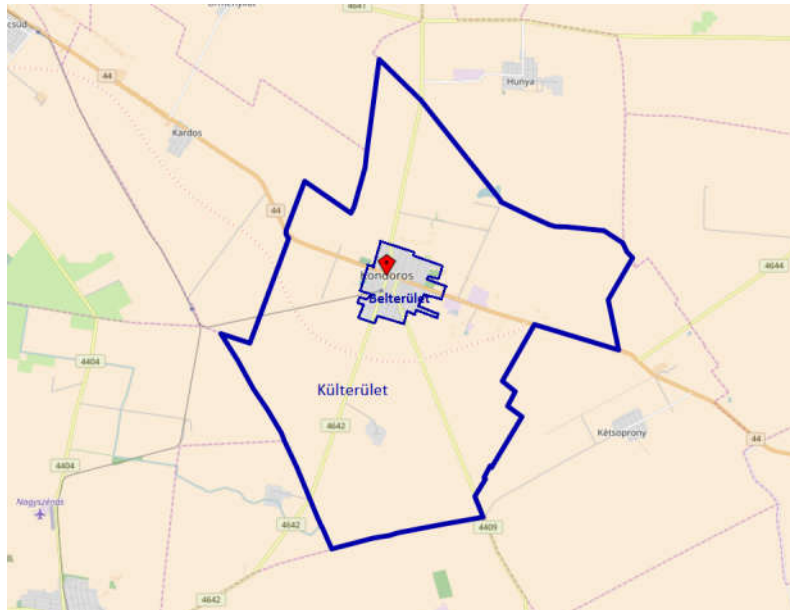
4.2 Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

4.2.1 A településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása

A településrészek lehatárolása a városrészek jellege, alapvető funkcióinak eltérése alapján történt, amelyet alátámaszt a település mérete, történelmi háttere valamint a KSH 2016-ban végzett lakossági felmérése is.

Kondoros esetében településfejlesztési szempontból alapvetően két településrész jelölhető ki: a sűrű beépítettségű, a város intézményeit, szolgáltató funkciókat ellátó vállalkozásainak helyt adó **Belterület**, valamint a főként mezőgazdasági, feldolgozóipari tevékenységet ellátó vállalkozásoknak helyet biztosító **Külterület**, amely területén helyezkednek el a település idegenforgalmi potenciált jelentő attrakciói is (Batthyány-Geist kastély, Kondorosi Csárda). A Külterület fontos jellemzője a tanyavilág. A KSH 2016-os felmérése alapján amíg Kondoros Belterületén 4650 fő lakost találunk, addig a jóval nagyobb kiterjedésű Külterületen 188 db lakott tanya összesen 432 fő lakossal rendelkezik. A tanyavilág lakosságszáma folyamatosan csökken, a tanyák állaga romlik, így egyre csökken a lakott tanyák száma.

17. térkép: Kondoros városrészeinek lehatárolása

Forrás: openstreetmap.hu

4.2.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása, helyzetelemzése

Az integrált településfejlesztési stratégia városrészekre vonatkozó elemzése alapján egyértelműen kirajzolódnak a városnak azok a területei, amelyek a hátrányos helyzetű lakosságot jelentős számban tömörítik, azaz ahol a lakosság társadalmi helyzete és a környezet fizikai állapota a legrosszabb. Jelen fejezet célja, hogy beazonosítsa azokat a kisebb területi egységeket, amelyek kedvezőtlen adottságai miatt területi szegregációval veszélyeztetettek.

Területi alapú szegregáció az a jelenség, amikor egy településen a különböző társadalmi rétegek, etnikai csoportok stb. lakóhelye erősen elkülönül egymástól. A szegregáció állandósítja a jövedelmi viszonyok, a települési infrastruktúra, és a különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlőtlenségeit. Tágabb értelemben véve a szegregáció különféle státuszú rétegeket is érinthet, azaz térben elkülönülhetnek mind az alacsonyabb státuszú (pl. telepek), mind a magasabb státuszú (pl. lakóparkok) területek lakói. A magasabb státuszú lakosság elkülönülése sem nevezhető kedvező folyamatnak, azonban a társadalmi kár, amelyet önmagában okoz össze sem hasonlítható az alacsonyabb státuszú lakosság elkülönülésével. Ennek megfelelően a szegregáció fogalma alatt a továbbiakban kizárólag az alacsony társadalmi státuszú családok koncentrált együttélését értjük. A szegregáció egy önmagát felerősítő folyamatot indít el. A tehetősebb rétegeknek a leromlott területekről való elköltözésével növekszik a hátrányos helyzetűek aránya egy adott közösségben, amely a társadalmilag mobilabb állampolgárok további elvándorlását eredményezi; mindez tovább fokozza az egyenlőtlenségeket.

A leromlott területek lehatárolását segítő, ún. szegregációs mutatót határozott meg a KSH, a KSH ezen szegregációs mutató területi koncentrációját vizsgálta 30, illetve 35%-os határértéken. Szegregáció ott mutatható ki, ahol ezen mutatók vonatkozásában több mint 50 fő található egy adott területen. Jelen ITS készítése során a KSH által meghatározott szegregációs mutató 35%-os területi koncentrációját vizsgáljuk.

18. térkép: Kondoros szegregátum áttekintő térkép

Forrás: KSH, 2011

Bár a közösségi műhelybeszélgetéseken a lakosok nem érzékelték szegregátumok jelenlétét városuk területén, a KSH által elvégzett számítások alapján Kondoroson három olyan településrész is található, ahol a szegregációs mutató a 35%-os határértéknél nagyobb. A térképen sötétzölddel jelült három terület a Csabai út a Wesselényi utca, a Damjanich utca és a Hűsök útja által határolt terület, a Széchenyi utca, Mátyás király utca, az Aradi út által határolt terület, valamint az Ady Endre utca település szélén lévő része. A fenti három területen azonban a népesség létszáma nem éri el az 50 főt, ezért nem tekinthetjük őket szegregátumnak.

A térkép csak a település belterületét mutatja. A KSH 2011-es adatai alapján a külterületi településrészek közül Geisztcsákó minden tekintetben szegregátumnak mondható. Ezen a külterületi településrészen élő aktív korú lakosok több mint fele (52%) nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel, 42%-uk pedig legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik. Ezen a külterületi településrészen 75 lakos lakik állandó jelleggel. A települési önkormányzat megrendelésére 2016-ban felmérés készült a településhez tartozó tanyák állapotáról és az ott lakók számáról. A két felmérés között eltelt időszakban, mint a külterületi tanyák többségében, Geisztcsákó lakossága is folyamatosan csökkent, és 2016-ra a településrész lakossága nem érte el az 50 főt. Így ez a településrész sem tekinthető szegregátumnak.

5 Mellékletek

51. táblázat: Civil szervezetek a városban (2016. évi adatok szerint)

Civil szervezet neve
Alapítvány a Kondorosi Általános Iskolásokért
Alföldi Vadásztársulat Közhasznú Alapítvány
G-M Alapítvány a Tehetségekért
Iciri-Piciri Alapítvány
Kondorosért Közalapítvány
Kondorosiak Baráti Köre Közhasznú Alapítvány
Kondorosi Ifjúságért Közhasznú Alapítvány – KONDI
Kondorosi Evangélikus Egyházközségért Alapítvány
Legendák Földje Alapítvány
Rózsakert- Gondoskodás az Egészséges Életmódért Alapítvány
Civilszervezetek:
Evangélikus Énekkar
Diákönkormányzat – Petőfi István Általános és Alapfokú Művészeti Iskola, Kollégium
Galamb- és Kisállattenyésztők Egyesülete
Ifjúsági Önkéntes Közösségfejlesztő Műhely- IÖKM
Helytörténeti Baráti Kör
Kondoros- Hanhofen Baráti Társaság Egyesülete
Kondoros és Környéke Polgári Együttműködés Egyesület
Pont Mi Közhasznú Egyesület
Kondorosi Állatvédő Egyesület
Kondorosi Citerazenekar
Kondorosi Foltbetyárok Klub
Kondorosi Horgász Egyesület
Kondorosi Gazdakör

Kondoros Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

Kondorosi Községi Gazdakör Ifjú Gazda Tagozata
Kondorosi Nagycsaládosok Egyesülete
Kondorosi Önkéntes Tűzoltó Egyesület
Kondorosi Polgárőr Egyesület
„KON-TOUR” Kondorosi Falusi Turizmust Támogatók
Közhasznú Egyesülete
Mozgáskorlátozottak Békés Megyei Egyesülete
Kondorosi Helyi Szervezete
Nagyra Nőtt Nebulók Klubja
Nyugdíjas Klub Kondoros
Polgári Olvasókör
Blue-Gym Aerobik Klub és DSE Kondorosi Szakosztály
Kondorosi Atléták Sport Egyesülete
Kondorosi Kézilabda Klub
Kondorosi Kick-Bokszt Egyesület
Kondorosi Női Kézilabda Klub
Kondorosi Testedzők Egyesülete
Kondorosi Tenisz Sportegyesület

Forrás: Kondoros Önkormányzata

52. táblázat: Jelentősebb gazdasági célú támogatások (2007-2016) Kondoroson

Pályázó neve	Alintézkedés kódja	Projekt megnevezése	Megítélt támogatás	Tényleges befejezése
WORK-METALL TRANS Kereskedelmi, Szállítási és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	GINOP-2.1.1-15 - Vállalatok K+F+I tevékenységének támogatása	Védett kulturális és természeti örökség távérzékelési technológiai kutatási centrumának létrehozása, új mérés-technikai módszerek és dokumentációs eljárások kidolgozása	921 488 776	2019.
LAK-ALARM Építőipari Szolgáltató	GOP 2.1.1-10/A Mikro- és	A kondorosi Lak-Alarm Bt. technológiai fejlesztése.	6 426 360	2010.

Kondoros Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

Bt.	kisvállalkozások technológiai fejlesztése			
LAK-ALARM Építőipari Szolgáltató Betéti Társaság	GOP 2.2.1-11 Vállalati folyamatmenedzsment és elektronikus kereskedelem támogatása	A LAK-ALARM Építőipari Szolgáltató Bt. vállalati folyamatmenedzsmentjének kialakítása.	4 820 000	2014.

Forrás: palyazat.gov.hu

53. táblázat: A pénzbeli és természetben nyújtott ellátások fő adatai Kondoroson

Megnevezés	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Rendszeres szociális segélyben részesítettek száma [db]	24	26	31	35	36	42	44	47	48	50
Időskorúak járadékában részesítettek száma [fő]	2	3	3	5	4	4	5	6	7	7
Rendszeres gyermekvédelmi támogatásban/kezdvezményben részesítettek száma [fő]	270	266	265	243	229	227	207	201	196	190
Ápolási díj támogatást kérő személyek száma [db]	34	33	35	37	36	36	37	37	36	-
Ápolási díjban részesítettek száma [fő]	30	30	31	33	32	32	33	34	34	-
Tárgyévben lakásfenntartási támogatást kérő személyek száma (pénzbeli és	170	178	176	181	184	185	185	187	189	190

STRATÉGIA

természetbeni) [fő]										
Lakásfenntartási támogatásban részesültek száma (pénzbeli és természetbeni) [fő]	167	166	167	169	171	170	168	171	169	170
Átmeneti segélyezésben részesült személyek száma (pénzbeli és természetbeni) [fő]	249	241	252	239	246	251	239	248	250	251
Rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban részesültek száma (pénzbeli és természetbeni) [db]	150	141	152	139	150	151	144	146	152	151
Gyermekétkeztetési térítés díj, beiskolázási kedvezményben részesült személyek száma [fő]	70	69	70	68	66	71	72	69	68	70
Közigygellátási igazolvánnyal rendelkezők száma [fő]										

Forrás: Kondoros Önkormányzata

54. táblázat: Kondoros Önkormányzat részesedései vállalkozásokban és egyéb szervezetekben

Gazdálkodó szerv megnevezése
Gyomaendrődi Regionális Hulladékkezelő Kft

Kondoros Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája
STRATÉGIA

Körös-szögi Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft.
Alföldvíz Zrt.
Gyomaközszoig Nonprofit Kft
Kondorosi Turisztikai Közhasznú Nonprofit Kft.
KBC Békés Megyei Települések Fejlesztéséért Nonprofit Kft.

Forrás: Önkormányzat

55. táblázat: Kondorosi vendéglátóipari egységek

Vendéglátóipari Egységek
Sárkány Mihály ev.
Nagy Netta ev.
Onulis Bt.
Kondorosi Csárda és Múzeum
Napsugár Vendéglő
Nefelejcs Kocsma
Gondúzó Söröző

Forrás: Önkormányzat